

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Tilen Kogej

**Teroristično ogrožanje
nacionalne varnosti Izraela**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tilen Kogej
Mentor: doc. dr. Iztok Prezelj

Teroristično ogrožanje
nacionalne varnosti Izraela

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

Teroristično ogrožanje nacionalne varnosti Izraela

V diplomski nalogi sem analiziral teroristične grožnje Izraelu. Terorizem ima v Izraelu že dolgo zgodovino, zato sem predstavil krajši zgodovinski pregled najpomembnejših dogodkov, ki so pripeljali do trenutne situacije. Osrednji del naloge sestavlja pregled vseh ključnih terorističnih organizacij, ki ogrožajo Izrael. Za večjo preglednost so razdeljene na tri dele. Prve so organizacije, ki izhajajo iz izraelsko-palestinskega konflikta. To so Hamas, Palestinski islamski jihad, skupine povezane s Fatahom, Ljudska fronta za osvoboditev Palestine ter Ljudski komiteji odpora. Tem organizacijam sledi analiza Hezbolaha, ki je teroristična organizacija, ki izvira iz Libanona. Tretji del pa predstavljajo teroristične organizacije globalnega jihada, katerih glavni predstavnik je Al Kaida. Večina teh organizacij ne bi bila sposobna delovati brez zunanjega financiranja, zato sem se v tej diplomski nalogi dotaknil tudi vprašanja podpore terorizmu, predvsem v smislu povezav med Iranom in Sirijo ter terorističnimi organizacijami. Naloga zajema tudi analizo različnih vrste terorističnih napadov s poudarkom na samomorilskem terorizmu ter raketnem in minometnem obstreljevanju. V zaključku sem se dotaknil še vprašanja legitimnosti palestinskega terorizma.

Ključne besede: Izrael, teroristične organizacije, teroristični napadi, Palestina, Libanon

Terrorist threat to Israel's national security

The diploma analyses terrorist threats to Israel. Terrorism has a long history in Israel that is why I first look back on the most important events that brought us to the current situation. The main part of this diploma presents the key terrorist organizations that threaten Israel. They are divided into three parts. The first are the organization that have their roots in the Israeli-Palestinian conflict, Hamas, Palestinian Islamic Jihad, groups affiliated with Fatah, Popular Front for the Liberation of Palestine and Popular Resistance Committees. These organizations are followed by Hezbollah which is the main representative of the terrorism that derives from Lebanon. The third part is the terrorist organizations of the global jihad with its main representative – Al Qaeda. Most of these organizations wouldn't be able to function without an outside source of finance; this is why I look into the issues of terrorist support especially the links between Iran and Syria on one side and terrorist organization on the other. The diploma also covers the analyses of different types of terrorist attack with the focus on suicide terrorism, rocket fire and mortar shelling. In conclusion I try to answer the question of legitimacy of Palestinian terrorism.

Key words: Israel, terrorist organizations, terrorist attacks, Palestine, Lebanon

KAZALO

1	UVOD	7
2	METODOLOŠKO HIPOTETIČNI OKVIR	9
2.1	Predmet in cilji preučevanja	9
2.2	Hipoteze	9
2.3	Uporabljene metode.....	10
3	TEMELJNI POJMI	11
4	ZGODOVINA IZRAELA IN TERORIZMA V IZRAELU	17
5	KLJUČNE TERORISTIČNE ORGANIZACIJE	23
5.1	Palestinske teroristične organizacije	23
5.1.1	Hamis.....	26
5.1.2	Palestinski islamski jihad	40
5.1.3	Fatah in skupine, povezane z njim.....	43
5.1.4	Ljudska fronta za osvoboditev Palestine (PFLP)	47
5.1.5	Ljudski komiteji odpora (PRC)	50
5.2	Teroristične organizacije v Libanonu	51
5.2.1	Hezbollah.....	58
5.3	Globalne teroristične organizacije.....	65
5.3.1	Globalni jihad na območju Gaze in Zahodnega brega	68
5.3.2	Globalni jihad na območju Libanona	70
5.4	Podpora terorizmu.....	73
5.4.1	Iran	73
5.4.2	Sirija	75
6	ANALIZA TERORISTIČNIH NAPADOV	78
6.1	Raketno in minometno obstreljevanje	79

6.2	Samomorilski napadi.....	85
7	O LEGITIMNOSTI PALESTINSKEGA TERORIZMA	87
8	SKLEP	90
9	LITERATURA	94

SEZNAM KRATIC

AQIM – Al Kaida v islamističnem Magrebu (al-Qaeda Organization in the Islamic Maghreb)

BBC – British Broadcasting Corporation

EU – Evropska unija

IAQ brigade – brigade Izz al-Din al-Qassam

IDF – Izraelske obrambne sile (Israel Defence Forces)

IED – improvizirana eksplozivna naprava (improvised explosive device)

OZN – Organizacija združenih narodov

PA – Palestinska uprava (Palestinian Authority)

PFLP-GC – Ljudska fronta za osvoboditev Palestine – Vrhovno poveljstvo (Popular Front for the Liberation of Palestine – General command)

PFLP – Ljudska fronta za osvoboditev Palestine (Popular Front for the Liberation of Palestine)

PIJ – Palestinski islamski jihad (Palestinian Islamic Jihad)

PLO – Palestinska osvobodilna organizacija (Palestine Liberation Organization)

PRC – Ljudski komiteji odpora (Popular Resistance Committees)

START – Study of Terrorism and Responses to Terrorism

SZ – Sovjetska zveza

TWA – Trans World Airlines

UNIFIL – Misija ZN v Libanonu (United Nations Interim Force in Lebanon)

ZDA – Združene države Amerike

ZN – Združeni narodi

1 UVOD

Židovsko ljudstvo se že od svojega nastanka, pred več tisoč leti, nenehno sooča z ogrožanjem njihovega obstoja. Tudi država Izrael se je skozi svojo, sorazmerno kratko, dosedanjo zgodovino morala soočiti s številnimi izzivi, ki so ogrožali njeno nacionalno varnost. Območje sodobnega Izraela, njegovih sosed in okupiranih ozemelj (Gaza, Zahodni breg, Golanska planota) je nestabilna točka sveta že vse od konca 2. svetovne vojne. Spekter groženj Izraelu sega od konfliktov nizke intenzivnosti, vojn pa do nevarnosti uporabe orožja za množično uničevanje. Redke države so se v obdobju po 2. svetovni vojni morale toliko ukvarjati s svojo nacionalno varnostjo. Regija, v kateri je Izrael, prinaša vedno nove izzive, in čeprav ima Izrael sklenjene mirovne pogodbe z sosedama Egiptom in Jordanijo ter je bolj oborožen kot sosednje države, to ne pomeni, da mu v bližnji prihodnosti ne bo grozila nova vojna. Vendar pa so v zadnjem obdobju, in kot kaže, bo tako tudi v prihodnjih letih, bolj kot grožnja nove vojne za nacionalno varnost Izraela pomembne predvsem nekonvencionalne grožnje nizke intenzivnosti, kot so gverilsko bojevanje, vstaje, upori, obmejni spori ter seveda terorizem, ki so danes pravzaprav stalnica izraelskega življenja.

Arabske države so od nekdanj nasprotovale ustanovitvi izraelske države na ozemlju Bližnjega vzhoda. Danes sicer še zmeraj govorimo o izraelsko-arabskem konfliktu, vendar postaja takšno pojmovanje vedno bolj dvomljivo. V realnosti se je arabski svet razdelil in ni več združen proti Izraelu, saj ne samo posamezne države, ampak tudi posamezne organizacije sledijo svojim individualnim ciljem, ki jim drugi niso pripravljeni slediti. Pri konfliktu med Izraelom in arabskim svetom, oziroma med Židi in muslimani, je treba razumeti, da ne gre za običajen mednarodni konflikt, ki bi temeljil predvsem na političnih in geografskih nesoglasjih. Seveda so za konflikt pomembni tudi ti elementi, vendar pa so korenine konflikta predvsem v zgodovini, religiji in psihologiji teh narodov. Zaradi nerazumevanja vseh teh komponent je propadel marsikateri poskus vzpostavitve miru.

Leta 2000 smo bili morda najbližje dogovoru med Izraelom in Palestinci, vendar so se pogajanja v Camp Davidu končala neuspešno, za kar sta sprti strani obtoževali druga drugo. Ariel Sharon, takrat še obrambni minister, je 28. septembra 2000, v spremstvu tisoč policistov, obiskal Tempeljski grič, na katerem stoji mošeja Al Aksa, tretje

najpomembnejše svetišče muslimanov. S tem je zanetil spor in povzročil izbruh druge palestinske vstaje ali *intifade*, ki jo imenujemo tudi Al Aksa *intifada*. Druga palestinska *intifada* je zahtevala veliko žrtev tako na eni kot na drugi strani, skrajna islamistična gibanja so vsak dan izvajala teroristične napade, med drugim tudi samomorilske. Temu konfliktu sta sledili še dve vojni – vojna s Hezbolahom v Libanonu leta 2006 in vojna s Hamasom v Gazi konec leta 2008 in na začetku leta 2009. Vsi ti konflikti so zahtevali veliko žrtev, niso pa pripeljali nič bližje k rešitvi problema.

Teroristično ogrožanje Izraela je kompleksen pojav, ki se venomer spreminja, tako v načinu kot v izvajalcih terorističnih napadov. Zgodovina terorizma sega od samih začetkov izraelske države pa do dogodkov na olimpijskih igrah v Münchnu leta 1972 in vse do danes. V tem času so se na tem območju pojavljale najrazličnejše teroristične organizacije, od nacionalističnih in levičarskih do organizacij globalnega islamskega fundamentalizma. Nekatere od teh danes ne delujejo več, nekatere so se združile z drugimi organizacijami, nekatere pa so opustile svoje teroristično delovanje. Na drugi strani pa se od teh organizacij ločujejo nove teroristične skupine in nastajajo tudi povsem nova teroristična gibanja. In dokler ne bodo odpravljene vzroki konflikta, lahko pričakujemo vedno nove teroristične napade.

V prvem delu svoje diplomske naloge sem opredelil metodološko hipotetični okvir in pojme, ki so temeljni za moje delo – nacionalna varnost, ogrožanje varnosti in terorizem. Temu sledi zgodovinski pregled najpomembnejših dogodkov, ki so vplivali na današnje teroristično ogrožanje Izraela. Osrednji del naloge sestavlja pregled vseh ključnih terorističnih organizacij, ki ogrožajo Izrael. Razdelil sem jih na tri dele: prve izhajajo iz izraelsko-palestinskega konflikta kot osrednjega vprašanja na Bližnjem vzhodu, temu sledi Hezbolah, teroristična organizacija, ki izvira iz Libanona, tretji del pa predstavljajo tako imenovane teroristične organizacije globalnega jihada, katerih glavni predstavnik je Al Kaida. Na koncu tega poglavja sem se dotaknil tudi vprašanja podpore terorizmu ter kakšne so povezave med Iranom in Sirijo ter terorističnimi organizacijami. V šestem poglavju sem nato analiziral različne vrste terorističnih napadov s poudarkom na dveh, ki sta najbolj zaznamovali preučevano obdobje – samomorilski terorizem ter raketno in minometno obstreljevanje. V zaključku sem se dotaknil še vprašanja legitimnosti palestinskega terorizma in potrdil oziroma zavrnil hipoteze, ki so podane v metodološko hipotetičnem okviru.

2 METODOLOŠKO HIPOTETIČNI OKVIR

2.1 Predmet in cilji preučevanja

Predmet moje diplomske naloge so teroristične grožnje nacionalni varnosti Izraela. Te grožnje predstavljajo različne teroristične organizacije ter teroristični napadi, ki jih te organizacije izvajajo. Cilj moje naloge je podrobneje identificirati teroristično ogrožanje in predstaviti posamezne primere teh groženj, ki so se pojavile v preučevanem obdobju. Osredotočil se bom na analizo ključnih terorističnih organizacij, ki ogrožajo Izrael, analizo različnih vrst terorističnih napadov ter analizo posameznih terorističnih napadov. Teroristične organizacije bi težko delovale brez zunanje pomoči, zato bom analiziral tudi glavne vire podpore ter povezave med njimi.

Za razumevanje, kako je prišlo do trenutnega stanja, bom v prvem delu svoje diplomske naloge podal kratek zgodovinski pregled, saj so ti dogodki neposredno vplivali na današnje razmere. Ker pa bi bilo preučevanje terorističnega ogrožanja nacionalne varnosti Izraela od njegovega nastanka do danes veliko preobsežno, bom moral svojo nalogo omejiti na določeno časovno obdobje. Primeren časovni razpon preučevanja se mi zdi dogajanje v zadnjem desetletju. Za prelomnico sem si izbral konec septembra 2000, ko se je začel nov val nasilja v izraelsko-palestinskem konfliktu, ki ga imenujemo druga ali Al Aksa *intifada*. Ta dogodek je pomenil zaostritev razmer in razmah terorističnih napadov na izraelske tarče v primerjavi s prejšnjim obdobjem.

Cilje moje naloge je torej predstaviti same grožnje, ne bom pa se veliko ukvarjal z odgovori na te grožnje. Teh se bom dotaknil le toliko, da bom lažje predstavil same grožnje.

2.2 Hipoteze

Hipoteza 1: Teroristične organizacije, ki so značilne za izraelsko-palestinski oziroma izraelsko-libanonski konflikt, predstavljajo večjo grožnjo Izraelu, kot jo predstavljajo globalne islamistične organizacije (npr. Al Kaida).

Hipoteza 2: Iran in Sirija predstavljata grožnjo nacionalni varnosti Izraela, saj podpirata večino terorističnih organizacij, ki ogrožajo Izrael.

Hipoteza 3: V obdobju med letoma 2000 in 2008 je namesto samomorilskih napadov primarno sredstvo terorističnega ogrožanja postalo raketno in minometno obstreljevanje.

2.3 Uporabljene metode

V diplomski nalogi sem uporabil metodo analize in interpretacije primarnih in sekundarnih virov, zgodovinsko-razvojno analizo, metodo študije primera in primerjalno analizo ter deskriptivno metodo.

Z metodo analize in interpretacije sem preučil posamezne primarne (dokumenti, poročila, zakoni, ustave) in sekundarne vire (knjige, članki, medmrežje).

Zgodovinsko-razvojna analiza mi je služila predvsem za oris zgodovine Izraela in konfliktov, ki so se zgodili na tem območju, in s tem pri iskanju vzrokov, ki so pripeljali do začetka druge *intifade*. To metodo sem uporabil tudi pri analizi razvoja posameznih terorističnih organizacij ter pri analizi vrste terorističnih napadov.

Metodo študije primera in deskriptivno metodo sem uporabil za analizo in opis strukture in delovanja posameznih terorističnih organizacij.

Deskriptivno metodo sem uporabil za pojasnitev temeljnih pojmov in predstavitev groženj nacionalni varnosti Izraela.

Primerjalna metoda mi je omogočila primerjavo med posameznimi terorističnimi organizacijami, med različnimi vrstami terorističnih napadov ter med posameznimi viri.

3 TEMELJNI POJMI

Nacionalna varnost

Nacionalna varnost zajema: varnost nacionalnega ozemlja (vključno z zračnim prostorom in ozemeljskimi vodami), zaščito življenja ljudi in njihove lastnine, ohranitev in vzdrževanje nacionalne suverenosti ter uresničevanje temeljnih funkcij družbe (Grizold 1992, 65). Tatalović (2002, 470) nacionalno varnost opredeli z aktivnostmi, katerih namen je zaščita in izvedba nacionalnih interesov, ki predstavljajo vrednote in cilje, pomembne za razvoj posamezne države. Opredelitev nacionalnih interesov je odvisna od številnih spremenljivih in nespremenljivih dejavnikov, kot so odnosi v mednarodni skupnosti, trenutno stanje v bližnji okolici, notranje razmere, interesi različnih družbenih in političnih skupin, odnosi med političnimi silami, zaznavanje ogrožanja, stopnja pomembnosti, dodeljena določenim družbenim problemom, javno mnenje ipd. Razmerje med temi dejavniki se nenehno spreminja, kar zahteva sprotno prilagajanje in spreminjanje nacionalnovarnostne politike, na kateri temeljijo varnostne dejavnosti sodobne družbe (Grizold 1998, 3–4).

Nacionalno varnost lahko torej opredelimo kot prizadevanja države, da zagotovi varnost vsem članom družbe pred ogrožanjem od zunaj (posegi, napadi, okupacija, blokada idr.) in znotraj družbe (ogrožanje reda in miru, kriminal idr.). Zanj skrbi država s sprejemanjem ustrezne zakonodaje in angažiranjem celotne nacionalnovarnostne strukture (Grizold 1999, 2–3 in 28).

Ogrožanje varnosti

Ogroženost je po Slovarju slovenskega knjižnega jezika stanje, ki je za nekoga nevarno ali neugodno. Varnost pa nasprotno pomeni stanje, v katerem nikomur ne grozi nevarnost.

Grožnje varnosti po svoji definiciji zajemajo vse družbene ali naravne pojave, ki zmanjšujejo varnost oziroma njene definicijske prvine. V tem smislu se grožnje nanašajo predvsem na onemogočanje fizičnega obstoja prebivalstva, motenje ali onemogočanje

normalnega delovanja temeljnih družbenih in državnih struktur, onemogočanje izvajanja politične suverenosti in preprečevanje relativno nemotenega družbenega razvoja. Grožnje varnosti kot družbeni ali naravni pojavi so v svojem bistvu neke vrste procesi, ki jih je mogoče bolj ali manj natančno spremljati v obliki ocenjevanja ogrožanja. Pri tem je treba upoštevati tudi temeljno stalnico v sodobnem varnostnem okolju, to je, da se ogrožanje varnosti nenehno spreminja, da so grožnje vedno bolj transnacionalne, globalizirane, večdimenzionalne in med seboj povezane. Ocenjevanje ogrožanja nacionalne varnosti je zelo kompleksen proces, ki ga lahko razdelimo na več manjših delov. Morda najbolj smiselna razdelitev je po vsebini ogrožanja na različne dimenzije, kot so npr. kriminaliteta, teroristična, informacijska, zdravstvena, ekonomska, vojaška, migracijska, okoljska, obveščevalna itn. Seveda je pri tem treba poudariti, da med naštetimi dimenzijami ni povsem jasne ločnice in da vsako kategoriziranje nacionalne ocene ogrožanja varnosti na neki točki zahteva združevanje v končno in celovito oceno. Grožnje varnosti kot družbeni ali naravni pojavi so torej neke vrste procesi, ki jih je mogoče bolj ali manj natančno spremljati. Zaradi njihove potencialne destruktivnosti pa je to nujno početi (Prezelj 2007, 4–5).

Grožnjo varnosti moramo razumeti v kontekstu razmerja do varnosti. Razmerje je deterministično v obe smeri: razumevanje varnosti referenčnega objekta vpliva na identificiranje groženj varnosti tega objekta in nasprotno. Brez ogrožanja varnosti pojem varnosti sploh ne bi bil spoznaven in torej ne bi obstajal. V netradicionalističnem smislu je ogrožanje varnosti kakršnokoli stanje, v katerem ni zagotovljen uravnotežen fizični, duhovni in duševni ter gmotni obstoj posameznika, države, družbe in celotne mednarodne skupnosti. V tem smislu naj bi po Ullmanovi definiciji med grožnje nacionalni varnosti sodili vsi tisti dogodki ali sekvence dogodkov, ki grozijo, da bodo v kratkem času drastično znižali kakovost življenja prebivalcev države ali da bodo drastično zmanjšali izbiro možnih političnih reakcij, ki so na voljo državi in zasebnim nevladnim subjektom znotraj države. Če se vprašamo, kaj vse lahko pomeni grožnjo nacionalni varnosti v okviru tako široke definicije, potem dobimo celotno paleto najrazličnejših pojavov, ki jih lahko označimo kot grožnje nacionalni varnosti: oboroženi vojaški spopadi, teroristični napadi, visoka stopnja kriminala, veliko težko obvladljivih naravnih in antropogenih nesreč ter nalezljivih bolezni, visoka stopnja kršenja človekovih pravic in svoboščin, zelo slaba gospodarska razvitost, čezmerno kopičenje beguncev in imigrantov (Prezelj 2001, 130–131).

Po koncu hladne vojne so prejšnje vojaško-politično pojmovanje varnosti začeli nadomeščati koncepti, ki »varnost referenčnega objekta označujejo kot stanje ali dejavnost, ki se izraža ne samo na vojaškem, ampak tudi na gospodarskem, socialnem, okoljskem, političnem, zdravstvenem, humanitarnem in kulturnem področju« (Prezelj 2001, 128).

Dimenzije ogrožanja nacionalne varnosti in pripadajoči indikatorji so tako naslednji (Prezelj 2002, 625):

- Vojaške grožnje: oborožena agresija na državo in njeno suverenost, demonstracija vojaške sile, geografska bližina oboroženega konflikta, geografska bližina reguliranega (oboroženega) konflikta, širjenje orožja za množično uničevanje.
- Okoljske grožnje: naravne in antropogene nesreče, onesnaževanje okolja, globalno segrevanje, pomanjkanje vode.
- Gospodarske grožnje: nizka stopnja gospodarskega razvoja, nizek BDP, revščina, visoka stopnja brezposelnosti, velika odvisnost od uvoza materialnih dobrin.
- Kriminal: visoka stopnja kriminalitete, tihotapljenje orožja.
- Informacijske grožnje: vdor v ključne informacijske mreže in njihova onesposobitev.
- Politične grožnje: nedemokratičnost političnega sistema, nespoštovanje človekovih pravic in svoboščin, medijska nesvoboda, visoka stopnja korupcije.
- Identitetne in kulturne grožnje: etnična, verska in jezikovna heterogenost, če povzroča neenotnosti in konflikte, izginjanje oziroma omejevanje temeljnih kulturnih vzorcev, visoka stopnja ilegalne migracije, veliko število beguncev.
- Zdravstvene grožnje: velika razširjenost nalezljivih bolezni.
- Terorizem: obstoj in delovanje mednarodnih ali nacionalnih terorističnih skupin.

Med vsemi temi razsežnostmi ogrožanja varnosti obstaja visoka stopnja povezanosti, kar lahko privede do kompleksnih kriz, ko skrajno stopnjevanje ogrožanja varnosti v eni razsežnosti prispeva k stopnjevanju ogrožanja varnosti v drugih razsežnostih (Prezelj 2002, 60–63). Upoštevati pa je treba tudi transnacionalnost groženj, predvsem nevojaških, ki ne upoštevajo državnih meja in tako dodajajo svoji večrazsežnosti še eno dimenzijo, to je neomejenost v prostoru, kjer uradna meja države ne pomeni nikakršne meje za grožnjo. Ena izmed takih transnacionalnih groženj je po Prezlju (2002, 63–64) tudi sodobni terorizem, kajti njegov mednarodni značaj omogočajo množična komunikacijska sredstva, npr.

medmrežje, ki omogoča tako organiziranje, financiranje kot aktiviranje preprosto prek spleta.

Prezelj pravi (2001, 129), da obstaja problem poimenovanja pojavov, ki ogrožajo varnost. Obstaja namreč več izrazov za te pojave, na primer grožnje, tveganja, izzivi, nevarnosti, celo priložnosti. Tako ogrožanje varnosti razumemo kot odsotnost varnosti, ker varnost nekega objekta vpliva na prepoznavo ogrožanja te varnosti.

Terorizem

Univerzalna in splošno sprejeta opredelitev terorizma ne obstoja. V latinščini sicer *terror* pomeni strah, grozo ali nasilje, v francoščini pa zastraševanje ali strahovlado. V Slovarju slovenskega knjižnega jezika je teror veliko nasilje, s katerim se želi doseči, da se kdo boji oziroma si ne upa ravnati, kot si želi (Verbinc v Prezelj 2006a, 20). Enders in Sandler (v Prezelj 2006a, 20) opredeljujeta terorizem kot ekstremno nasilje ali grožnjo z njim, ki z ustrahovanjem večjega občinstva skuša doseči določene politične cilje, v Politični enciklopediji (v Prezelj 2006a, 20) pa je pojem opredeljen kot doktrina in metoda boja za določene cilje s sistematično uporabo nasilja. Combova (v Prezelj 2006a, 20) opredeljuje terorizem kot sintezo vojne in teatra, dramatizacijo najbolj prepovedanih oblik nasilja na nedolžnih žrtvah pred publiko s ciljem ustvarjanja občutkov strahu v politične namene. Terorizem je tudi nasilno dejanje s političnim ciljem in motivom, ki je zagrešeno zoper nedolžne žrtve in izvedeno pred publiko, pri kateri si želi doseči odziv v obliki strahu. Vsa teroristična dejanja so nasilna dejanja, nasprotno pa ne drži.

Terorizem je v sodobnem svetu ena izmed ključnih groženj nacionalni in mednarodni varnosti. Neposredne posledice terorističnih dejanj so človeške žrtve, trpljenje in strah, spodkopavanje načel pravne države in drugih temeljnih načel sodobne demokracije, ogrožanje družbene povezanosti, politične stabilnosti, materialna škoda itd. Sodobni terorizem uvrščamo med tako imenovane kompleksne ogrožajoče pojave zaradi številnih vzrokov, metod in posledic. Poleg tega so tudi motivi za terorizem številni. Zaradi vsega navedenega je teroristično ogrožanje varnosti tako kompleksno, da že ob srednji intenzivnosti zahteva aktiviranje velikega dela nacionalnovarnostnega sistema oziroma množico nacionalnih varnostnih mehanizmov katerekoli države. Pri ocenjevanju stopnje teroristične ogroženosti je treba upoštevati terorizem v vsej njegovi celovitosti, kar v bistvu

pomeni, da je treba upoštevati veliko političnih, funkcionalnih, zmogljivostnih, motivacijskih in geografskih dejavnikov in vidikov. Upoštevati je treba predvsem:

- neposredno vpletenost v politično-vojaške spore in krize preučevane države (na njenem ozemlju in v tujini);
- temeljne oblike terorističnega delovanja, kot so bombni napadi, umori, atentati, ugrabitve v povezavi s preučevano državo (doma in v tujini);
- posebne oblike terorističnega delovanja, kakor so denimo kiberterorizem, agroterorizem itd. (doma in v tujini);
- podporne oblike terorističnega delovanja, kakor so financiranje, rekrutiranje, usposabljanje, tihotapljenje orožja itd.;
- motive terorističnih skupin ali celic za izvajanje terorističnih dejanj v zvezi s preučevano državo;
- ranljivost posameznih kritičnih objektov v preučevani državi (objekti nacionalne kritične infrastrukture) itd.

(Prezelj 2006b)

Terorizem je načrtovanje, organiziranje, izvajanje in podpiranje nasilnih dejavnosti večinoma proti nedolžnim civilnim ciljem za doseganje političnih ciljev (predvsem v smeri vplivanja na vlade, da sprejmejo ali ne sprejmejo nekaterih ukrepov). K terorizmu lahko uvrstimo tudi grožnje s terorizmom. Prav tako sodijo med teroristične aktivnosti tudi podporne dejavnosti, kakor so financiranje, rekrutiranje, skrivanje teroristov, usposabljanje ter tihotapljenje. Terorizem je izraz ekstremizma, ki pomeni ideologijo uresničitve lastnih ciljev brez pogleda na mnenje večine. Vsaka oblika terorizma je oblika političnega ekstremizma, ni pa vedno vsak politični ekstremizem terorizem. Na svetu obstaja veliko skrajnežev, ki imajo radikalna prepričanja (in so tudi člani raznih ekstremističnih gibanj ali organizacij), vendar jih ne uvrščamo med teroriste, ker ne uporabljajo nasilja za uresničevanje lastnih ciljev (Prezelj 2006a).

Evropska komisija teroristična kazniva dejanja opredeljuje kot namerno povzročena kazniva dejanja posameznikov ali skupin proti vladi držav ali ljudem s ciljem ustrahovanja in resnega spreminjanja ali uničenja politične, ekonomske ali družbene strukture. Teroristična kazniva dejanja, po sklepu EU, so ubijanje ljudi, napadi na fizično celovitost ljudi, ugrabitve in zajemanje talcev, napadi na transportne in infrastrukturne sisteme,

proizvodnja, posedovanje, pridobivanje, transport, shranjevanje ali uporaba orožja in eksploziva itd. (Council of the European Communities 2001, 7 in 17).

Kapitan (2008) pravi, da se večina strokovnjakov, ki se ukvarjajo s to temo, strinja, da je terorizem (a) namerna uporaba nasilja ali grožnje z nasiljem, (b) ki je politično motivirano in (c) je usmerjeno proti civilistom. Podobna je tudi Primoratzova (2008) definicija, ki pravi »terorizem je namerna uporaba nasilja ali grožnja z njegovo uporabo proti nedolžnim ljudem, z namenom ustrahovati druge ljudi in jih s tem prisiliti v dejanja, ki jih drugače ne bi storili«. Tudi številni drugi avtorji izpostavljajo, da so tarče civilisti, kar je mnogokrat v nasprotju z izraelskim razumevanjem terorističnih napadov. Mnogokrat v statistikah in poročilih med teroristične napade štejejo tudi napade na vojaške ali varnostne cilje. Jessica Stern na primer definira terorizem kot dejanje oziroma grožnjo z uporabo sile proti civilistom z namenom maščevanja, ustrahovanja in drugih oblik vplivanja na ciljno publiko (v Rizman 2004, 618). Tudi Ganor (2002, 6) v svojem članku, kjer razpravlja o vprašanju definiranja terorizma, predlaga naslednjo definicijo: »Terorizem je namerna uporaba ali grožnja z uporabo nasilja proti civilistom ali civilnim tarčam, z namenom doseganja političnih ciljev.«

Zanimivo je pogledati tudi, kako je terorizem definiral trenutni izraelski premier Benjamin Netanjahu. Netanjahu (2005, 140) pravi, da terorizem ni občasni pojav, pogojen s socialnimi frustracijami, temveč korenini v »političnih stremljenjih in ekspanzionističnih težnjah posameznih držav in grupacij, ki so v njihovi službi«. Trdi tudi, da nikakor ne smemo sprejeti stališča, da so teroristi borci za svobodo, kajti prav to bi nam radi vsilili. Pri tem se opira na definicijo terorizma, sprejeto v Jeruzalemu leta 1979, da je terorizem namerno, sistematično ubijanje, ki paralizira in ustrahuje nedolžne ljudi in s tem seje teror v politične namene (2005, 141–142).

4 ZGODOVINA IZRAELA IN TERORIZMA V IZRAELU

Že ko so predniki današnjih Izraelcev ustanovili svojo prvo državo, so se morali boriti za svoje življenje in za obstoj. V času te prve neodvisnosti je bil glavni problem to, da so se znašli na stičišču armad velikih imperijev, ki so se bojevali za ta del sveta. Židovsko ljudstvo je ohranilo svojo neodvisnost in odbijalo sovražne napade skoraj 400 let, preden so klonili pred mogočnim rimskim imperijem. Židje so nato potrebovali več kot 2.000 let, da so ponovno prevzeli nadzor nad to deželo. Uspelo se jim je razviti v narod, ki ima danes več kot 7 milijonov prebivalcev, medtem ko so mogočne države, ki so nekoč vladale tem ozemljem, kot sta Asirija in Babilon, izginile v zgodovini. Vendar pa boji za to ozemlje potekajo še danes (Bard 2007, 2–3).

V začetku 19. stoletja je na tem območju živelo le okoli 25.000 Židov, toda ko se je proti koncu 19. stoletja v Evropi začel povečevati antisemitizem in se je začel krepiti židovski nacionalni ponos, je to sprožilo nov val židovskega naseljevanja v Palestino. Kmalu po tem pa se je rodil tako imenovani politični sionizem, ki je širil idejo o židovski državi. Te težnje so se lahko začele uresničevati šele leta 1917, ko je divjala 1. svetovna vojna in je sionistom uspelo prepričati britansko vlado, da so izdali Balfourjevo deklaracijo – dokument, ki je obvezoval Britance, da pospešijo ustanavljanje »židovske domovine« v Palestini. Veliki Britaniji je uspelo, da je novoustanovljeno Društvo narodov sprejelo deklaracijo, ki je Palestino postavilo pod njihov mandat. Sionističnemu cilju, židovski državi, so ostro nasprotovali tamkajšnji arabski voditelji, ki so si želeli ustanoviti lastne države ali se priključiti večji arabski entiteti. Britanski poskusi, da bi zbližali sioniste in Arabce, so propadli in prišlo je do večjih nemirov in nasilja, vrhunec pa so dosegli v arabskem uporu med letoma 1936 in 1939 (Encyclopedia Britannica 2009). Kot pravi Bard (2007, 2) so Izraelci kmalu ugotovili, da se v njihovi »obljubljeni« deželi morda res cedita med in mleko, vendar ima to veliko manjšo vrednost, kot jo ima nafta pod tlemi njihovih nasprotnikov.

Zaradi nemirov v Palestini so se Britanci odločili, da ta neprijeten spor prepustijo ZN. Novembra 1947 so v ZN izglasovali razdelitev Palestine v dve neodvisni državi – eno židovsko in drugo arabsko. Židje v Palestini so pozdravili to delitev in obljubo o ustanovitvi države v njihovi zgodovinski domovini. Palestinci pa so temu ostro

nasprotovali saj so židovske zahteve po tem ozemlju videli kot nelegitimne (Katz 2004, 16–17).

Dne 14. maja 1948 je Izrael razglasil svojo neodvisnost, ki so jo hitro priznale ZDA, SZ in tudi mnoge druge države. Vendar nobena od teh držav, niti ZN, ni moga preprečiti napada petih arabskih držav – Egipta, Iraka, Libanona, Sirije in Transjordanije, ki je tej odločitvi sledil. Kot pravi Katz (2004) se je tem silam pridružilo tudi na tisoče Palestincev, ki so neodvisno od drugih vojska, preprosto zgrabili za orožje in se podali v boj. Izraelci so odvrnili egiptovske in iraške sile iz južnih in osrednjih predelov, vendar je stari del mesta Jeruzalema ostal pod nadzorom Jordancev, Gazo so zasedali Egipčani, Golansko planoto pa Sirci. (Encyclopedia Britannica 2009) Poročila o številu vojakov na obeh straneh spopada še zmeraj močno variirajo. Nekatera pravijo, da je bil Izrael številčno v močno podrejenem položaju, druga spet pravijo, da sta bile strani približno izenačeni (Katz 2004, 17). Ko so julija 1949 sklenili premirje, je nova država Izrael nadzorovala eno petino ozemlja več kot je bilo prvotno načrtovano. Jordanija je nadzorovala ozemlje Zahodnega brega, kar je bila večina ozemlja, namenjenega državi Palestini. Na arabski strani je bilo po tej vojni več kot 600.000 beguncev, ki jim je Izrael zavrnil pravico, da se vrnejo na svoje domove. Veliko jih je za vedno ostalo v begunskih taboriščih v Gazi, na Zahodnem bregu, v južnem Libanonu in Siriji. Arabske države, ki so bile zaradi poraza ponižane, so zavračale kakršnokoli priznanje države Izrael in so leta 1949 razglasile stanje vojne med njimi in Izraelom (Encyclopedia Britannica 2009).

Po izraelskih ozemeljskih pridobitvah se je več kot 700.000 Palestincev znašlo na izraelskem ozemlju. Mnogi so svoje domove zapustili prostovoljno, saj niso bili pripravljeni živeti v židovski državi, nekateri pa so odšli tudi zaradi strahu pred novimi spopadi. Naselili so se v taboriščih v Gazi, na Zahodnem bregu, v Libanonu, Siriji in Jordaniji. Palestinci, ki so pobegnili v taborišča, so postali begunci brez države. Njihove pravice do dela, prostega gibanja in državljanstva so bile močno omejene. Palestinsko nezadovoljstvo in obup sta pripeljala do ustanavljanja oboroženih skupin. Tem gverilskim skupinam so z orožjem in urjenjem pomagale tudi Egipt, Jordanija in Sirija (Katz 2004, 18).

Tako se je Izrael, kljub zmagi v vojni, znašel pred novimi grožnjami. Arabski begunci so se poskušali vrniti na ozemlja čez mejo, ki je bila določena s premirjem leta 1948. Kmalu so v begunskih taboriščih začele nastajati iregularne arabske sile, ki so prav tako

prečkale mejo in tam izvajale različne napade. Med letoma 1949 in 1953 je bilo izvedenih več napadov, v katerih je bilo ubitih več kot sto Izraelcev, od tega okoli 80 civilistov. Zato so se leta 1953 odločili, da izvedejo ofenzivo na gverilce, ki so se v Izrael infiltrirali iz Jordanije oziroma k njej anektiranega Zahodnega brega in Gaze, ki jo je nadzoroval Egipt. Poleg spopada z gverilci se je IDF zapletel tudi v nekaj spopadov z rednimi vojaškimi silami (Encyclopedia Britannica 2009).

Napetosti v regiji so postopoma naraščale vse do junija 1967. Napadi iz Gaze, Zahodnega brega in Golanske planote so se stopnjevali in spodbujali vedno večjo izraelsko sovražnost. Trenja so naraščala in celotna regija se je pripravljala na novo vojno. Egipt je svojo vojsko poslal preko Sueškega prekopa na Sinajski polotok in naprej proti Izraelu. Tudi Sirijska in Jordanska vojska sta se začeli pripravljati na spopad. S sovražnimi vojskami vedno bližje, je Izrael izvedel nepričakovan napad. Vojna, znana tudi kot Šestdnevna vojna, se je začela z dobro načrtovanim izraelskim letalskim napadom, v katerem so uničili več kot 300 arabskih letal. Brez zračne podpore arabske vojske niso bile kos izraelskim silam. V samo šestih dneh je Izrael zasedel Sinajski polotok, Gazo, Zahodni breg in Golansko planoto (Katz 2004, 22–24). Pomembno dejstvo je tudi, da je Izrael sedaj nadzoroval celotni Jeruzalem (Encyclopedia Britannica 2009). Ponovno so Palestinci, ki so se znašli na izraelskem ozemlju, bežali v sosednje države. Na tisoče jih je prečkalo reko Jordan in se naselilo v begunskih taboriščih v Jordaniji (Katz 2004, 22-24).

Šestdnevna vojna je sicer pomenila velikanski uspeh za Izrael, vendar je prinesla tudi nekatere nove probleme. Pod izraelsko oblastjo je bilo sedaj, na zasedenih ozemljih, več kot milijon novih Palestincev, vojska je bila raztegnjena ob dolgih sovražnih mejah, hkrati pa jih zmaga ni nič bolj približala miru s sosedami. Ponudbo, da vsa v vojni zasedena ozemlja zamenjajo za mir, so arabske države, predvsem zaradi pritiska Naserja, zavrnil. Ker ni prišlo do sklenitve miru, je Izrael začel izvajati načrt naseljevanja židovskih priseljencev na pomembna strateška območja v Gazi, na Zahodnem bregu in Golanski planoti (Encyclopedia Britannica 2009).

V ZN je bila kasneje sprejeta resolucija 242, ki je nekaj ozemlja, ki ga je zasedel Izrael, vrnila arabskim državam. Vendar resolucija ni reševala problema izseljenih Palestincev. Ti so se v svojem boju za neodvisnost počutili vedno bolj osamljene, zato so se odločili, da zaostrijo razmere (Katz 2004).

Konflikti so se nadaljevali v letu 1969, predvsem je prihajalo do spopadov med Egiptom in Izraelom ter gverilskih vdorov, ki jih je sprožil PLO Jaserja Arafata. Tarča napadov PLO so bili pogosto tudi civilisti, zato jih je Izrael kmalu označil za teroristično organizacijo. Po posredovanju ameriškega predsednika Nixona je bil vendarle dosežen krhek mir med vsemi vpletenimi državami. V Jordaniji je zaradi sprejemanja tega miru prišlo do bojov med jordansko vojsko in PLO. Izraelci, Američani in Jordanci so z usklajeno akcijo izgnali PLO in ta je poiskal novo zatočišče v Libanonu (Encyclopedia Britannica 2009).

Na dan enega najpomembnejših izraelskih praznikov – Yom Kippur, 6. oktobra 1973, sta Egipt in Sirija izvedli velik in nepričakovan napad na Izrael. Egipčanski vojaki so prečkali Sueški prekop, sirijski vojaki pa so pritiskali na Golansko planoto in grozili z vdorom na severni Izrael. V nekaj več kot dveh tednih krutih spopadov je IDF uspelo, ne samo ustaviti sovražne sile, ampak tudi izvesti močan protinapad. Do sklenitve premirja 22. oktobra so bili izraelski tanki le še 160 km oddaljeni od Kaira in 50 km od Damaska. Vojna leta 1973, ki jo imenujemo tudi yom kippurska vojna, je bila streznitev za mnoge arabske voditelje (Katz 2004, 37–38).

Oktobra 1974 se je zgodil pomemben premik v palestinskem vprašanju, ko so na vrhu arabske konference razglasili PLO za edinega predstavnika palestinskega ljudstva. Izraelci so do takrat to vprašanje poskušali rešiti predvsem s pomočjo Jordanije. PLO je dobival tudi vedno večjo podporo v mednarodni skupnosti. Potem ko je bil leta 1971 izgnan iz Jordanije, si je utrdil položaj v Libanonu, kar je poslabšalo že tako krhko politično situacijo v tej državi in je pripeljalo do začetka državljanske vojne leta 1975. PLO je po koncu spopadov prevzel nadzor na jugu države in to je postalo izhodišče za teroristične napade na severni del Izraela. Marca 1978 je zato Izrael napadel Libanon in potisnil PLO stran od meje, vendar se je moral še pred dokončnim uspehom umakniti iz države zaradi mednarodnega pritiska. V tem času pa je po posredovanju ameriškega predsednika Carterja končno prišlo do napredka v pogajanjih med Izraelom in Egiptom. Pogajanja so sicer potekala postopoma in minilo je več let, da so se Izraelci umaknili z ozemelj, ki so jih zasedli v vojni. Čeprav so bili Egipčani večkrat nezadovoljni in so bili pod pritiskom drugih arabskih držav, so nadaljevali mirovni proces in na koncu dosegli umik Izraela ter mir med državama (Bard 2007, 119–120). Končni dogovor pa je bil sklenjen marca 1979.

Junija 1982 je ena od celic PLO poskušala umoriti izraelskega veleposlanika v Britaniji, kar je bil povod za izraelsko bombardiranje. Na to je PLO odgovoril z raketnim obstreljevanjem mest na severu Izraela, kar je pripeljalo do nove invazije izraelskih vojakov na južni Libanon. Čeprav je izraelski premier ukazal, da napad ne sme segati globlje od 40 km, je Sharon poslal enote proti Bejrutu, kamor se je zatekel Arafat in ostanek enot PLO. Ob pomoči mednarodnih enot se je vodstvu PLO uspelo umakniti. S pomočjo ZDA sta Izrael in Libanon dosegla sporazum o nenapadanju in izraelske enote so se umaknile z območja Bejruta. Oktobra 1983 je samomorilski napadalec iz radikalne skupine Hezbollah v napadu na mednarodne mirovne enote ubil 241 ljudi, kar je povzročilo umik ameriških enot, ki so zagotavljale spoštovanje dogovora. Po njihovem umiku je Sirija prisilila Libanon, da se je odrekel sporazumu z Izraelom. Kljub temu so se izraelske enote postopoma umaknile iz Libanona, ohranili so le nadzor nad varnostno cono (Encyclopedia Britannica 2009).

Izrael je medtem še naprej izvajal politiko naseljevanja priseljencev na Zahodni breg, s čimer so želeli izolirati arabska naselja. Leta 1992 je na zasedenih ozemljih živelo že blizu sto tisoč Židov. Proti koncu leta 1987 je bil skupni učinek tega naseljevanja, birokracije, jemanja zemlje in ekonomske stagnacije upor na Zahodnem bregu in v Gazi, ki ga imenujemo *intifada*¹. Za ta upor je bilo značilno množično ulično nasilje, v katerem so sodelovali tudi mladoletniki, kar je presenetilo izraelske enote, saj niso bile pripravljene na tako vrsto upora. Arafat je dejal, da je pripravljen priznati Izrael in se odreči uporabi terorizma, če bi bila ustanovljena palestinska država. ZDA so zato priznale PLO, Izrael pa se je bil prvič pripravljen pogajati neposredno s Palestinci, vendar ne s predstavniki PLO (Encyclopedia Britannica 2009).

Palestinsko vprašanje pa je kmalu zasenčila kriza v Perzijskem zalivu leta 1990. Izrael se je v tem konfliktu vzdržal bojevanja, PLO pa je zaradi podpore Huseinu izgubil velik del finančne pomoči zalivskih držav.

Temu je končno sledil napredek v palestinskem vprašanju, ko so se začela pogajanja med Arafatom in Izraelci. Izraelci so želeli podoben pristop kot v pogajanjih z Egiptom uporabiti tudi v pogajanjih s Palestino. Ko je Arafat priznal državo Izrael, so se pogajanja

---

¹ *Intifada* je arabska beseda, ki dobesedno pomeni »otresti«, vendar se v večini primerov prevaja kot »vstaja ali upor«. Beseda naj bi današnji pomen dobila prav skozi prvo palestinsko *intifado* med leti 1987 in 1993.

lahko začela. Izrael se je umaknil iz dela Gaze in Zahodnega brega z namenom, da bi zagotovil nadaljevanje mirovnega procesa in bi se začeli pogovarjati o težjih vprašanjih. Vendar pa je namesto miru oziroma nadaljevanja mirovnega procesa sledil val palestinskih terorističnih napadov. Do prelomnega dogodka je nato prišlo, ko sta se v Camp Davidu na pogajanjih sešla Arafat in Barak. Izrael je ponudil, da se umakne iz 97 odstotkov Zahodnega brega in celotne Gaze. Uničili naj bi svoje naselbine in dovolili palestinskim beguncem, da se vrnejo. Privolili so tudi v delitev Jeruzalema. Vendar je Arafat to ponudbo zavrnil (Bard 2007, 119–122).

Šest let je palestinska oblast vladala nad območjem Gaze in večino Zahodnega brega. Julija 2000 sta se Arafat in izraelski premier Barak sestala na mirovni konferenci, ki naj bi rešila odprta vprašanja ter bi omogočila ustanovitev države za palestinsko ljudstvo in varno življenje za Izraelce. Vendar se je konferenca končala brez dogovora in z grožnjo nove vojne. 28. septembra 2000 je takratni izraelski obrambni minister Ariel Sharon obiskal Tempeljski grič v Jeruzalemu, kraj, kjer stojita mošeji Al Aksa in Kupola na skali, dva sveta kraja muslimanov. Tam je izjavil, da ne bo Izrael nikoli prepustil Jeruzalema Palestincem. Ta huda provokacija je bila povod za začetek druge intifade proti Izraelu. Krvavi spopad, ki je bil po nekaterih ocenah načrtovan že pred Sharonovim obiskom, je postal znan kot Al Aksa *intifada*. Sledil je val terorističnih napadov (Katz 2004).

Ko je Jaser Arafat novembra 2004 nepričakovano umrl in ga je nasledil Mahmud Abbas², so mnogi videli v tem novo priložnost za mir. Vendar ni bil Abbas nič uspešnejši kot njegov predhodnik. Po zmagi Hamasa na volitvah pa se je Abbasova moč še zmanjšala. Abbas je sicer poskušal prepričati Hamas, naj prizna državo Izrael in s tem pripomore k ponovni pomoči mednarodne skupnosti, vendar je Hamas to zavrnil, njegov cilj pa ostaja uničenje Izraela (Bard 2007, 119–122).

Medtem je v letu 2006 prišlo tudi do 34-dnevne vojne med Izraelom in Hezbolahom. Povod za izraelski vojaški napad je bila ugrabitev dveh njihovih vojakov. Izraelu ni uspelo niti uničiti Hezbolaha niti rešiti ugrabljenih vojakov, umrlo pa je več kot 1.000 Libanoncev in 150 Izraelcev (Encyclopedia Britannica 2009).

---

² Pogosto se uporablja tudi njegovo arabsko poimenovanje Abu Mazen.

5 KLJUČNE TERORISTIČNE ORGANIZACIJE

5.1 Palestinske teroristične organizacije

V začetku je bil palestinski načrt, da bodo arabske države pregnale Izrael s palestinskih ozemelj ali da ga bodo celo uničile. Po izraelskih vojaških uspehih so te države izgubile voljo do tega, da bi se še naprej borile za Palestine. Ko je bil Jaser Arafat zaprt v svojem štabu v Ramali in mu nobeden od arabskih voditeljev ni priskočil na pomoč, so Palestinci spoznali, da jih njihovi »arabski bratje« ne bodo osvobodili. Stvari so morali vzeti v svoje roke in s terorizmom poskušati odgnati Izraelce (Bard 2007, 101–118).

Od septembra 2000 naprej med Izraelci in Palestinci poteka konflikt, ki ga imenujemo Al Aksa ali druga *intifiada*. Od takrat palestinske teroristične organizacije vodijo proti Izraelu neprekinjeno teroristično kampanjo. Čeprav se je ta skozi leta spreminjala, lahko rečemo, da je to najintenzivnejša teroristična aktivnost v vsej zgodovini izraelsko-palestinskega konflikta. Za prva leta teroristične kampanje so bili najznačilnejši samomorilski bombni napadi z velikim številom žrtev. Vrhunec teh napadov je bil leta 2002, od takrat naprej pa je njihovo število počasi, vendar konstantno, upadalo. Se je pa zato povečalo število raketnih in minometnih napadov, po letu 2007 pa je najpogostejša vrsta napadov postalo izstreljevanje raket z območja Gaze. Količinsko je terorističnih napadov vsako leto manj: 2001 – 7.634, 2006 – 2.135, 2007 – 1800 (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 10–13).

Strategijo, ki so jo začeli uporabljati leta 2000 in nadaljevali skozi vso drugo *intifado*, so palestinske organizacije prevzele od Hezbolaha, ker so bili prepričani, da jim je s tem uspelo pregnati Izrael iz Libanona. Islamistični teroristični organizaciji Hamas in Islamski jihad ter tudi s PLO povezani Tanzim in Brigade mučenikov Al Akse so v naslednjih petih letih ubile več kot tisoč ljudi. Ko je Izrael sprejel odločitev o umiku iz Gaze, so v Hamasu verjeli, da je njihova strategija uspešna. V resnici pa je terorizem dosegel le marginalen uspeh za Palestine. Odmevne ugrabitve, umori in drugi spektakularni napadi so sicer sprožili veliko pozornost v mednarodni skupnosti, vendar jih vse to ni približalo njihovemu cilju. Teroristični napadi pa so tudi negativno vplivali na odnos do Arabcev oziroma muslimanov, sprožili so obsodbe mednarodne skupnosti in mnogokrat škodili približevanju

neodvisni Palestini. Tudi pri umiku iz Gaze teroristični napadi niso imeli pozitivnega učinka. Ne glede na to, ali so teroristični napadi pregnali Izraelce, kot to trdi Hamas, ali pa so se Izraelci umaknili, ker so bili stroški okupacije, za vsega 8.500 izraelskih civilistov, preprosto preveliki, bi se to lahko zgodilo že mnogo prej, če bi Palestinci spoštovali dogovore iz Osla. Dejansko je Izrael pred umikom iz Gaze dosegel določene uspehe, ki so jim omogočili ta umik. Drastično so zmanjšali število terorističnih napadov, varnostni zid okoli Gaze pa je skoraj popolnoma preprečeval infiltracijo samomorilskih napadalcev. Izraelske varnostne sile so uspešno oslabile teroristično infrastrukturo ter ubile ali ujele več voditeljev terorističnih skupin. Izraelci so to videli kot uspeh in so se zato lahko umaknili, ne kot znak šibkosti, temveč kot znak moči. Celo vodja Brigad mučenicov Al Akse, Zakarija Zubeidi, je dejal: »Ne samo, da je bila *intifada* neuspešna, bila je popoln polom. V vseh 50 letih boja nismo dosegli več kot naš obstanek.« (Bard 2007, 101–118)

Dva dejavnika, ki sta v zadnjih letih najbolj vplivala na delovanje palestinskih terorističnih organizacij, sta protiteroristično delovanje izraelskih varnostnih sil in dogodki znotraj palestinske politike.

Izraelska protiteroristična dejavnost je bila najuspešnejša na Zahodnem bregu. Število in ostrost terorističnih napadov s teh področij sta se drastično zmanjšala, kot posledica se je zato zmanjšalo tudi število žrtev teh napadov. To se izraelske varnostne sile dosegle predvsem s stalnim pritiskom na teroristične organizacije, z zaprtjem ali ubojem nekaterih voditeljev ter s širitvijo varnostne ograje, kar je močno zmanjšalo operacijske sposobnosti terorističnih skupin. Tudi tisti napadi, ki se zgodijo, so zaradi varnostnih ukrepov zelo »preprosti« in nimajo večjih posledic. K temu omejevanju dejavnosti terorističnih organizacij so nekoliko pripomogle tudi palestinske varnostne sile. Se je pa zato na drugi strani zelo razširila teroristična dejavnost v Gazi, predvsem raketno in minometno obstreljevanje. Lahko celo rečemo, da je območje Gaze postalo središče protiizraelskega terorizma. Kljub vsem aktivnostim izraelskih varnostnih sil jim ni uspelo ustaviti povečanja števila izstreljenih raket ter Hamasovega vojaškega oboroževanja in izboljševanja operativnih zmožnosti.

Drugi pomemben dejavnik razvoja palestinskega terorizma v zadnjih letih je bil dramatičen razvoj dogodkov znotraj palestinske politike, in to ravno v času, ko so bila mirovna pogajanja na najvišji ravni v tem obdobju. Najpomembnejši dogodki so bili razcep

med Hamasom in Fatahom ter Hamasov vojaški prevzem območja Gaze v juniju 2007, ki prišel po seriji nasilnih incidentov in nasilju nad Fatahom in enotami Palestinske uprave. Po prevzemu je Hamas na območju Gaze pravzaprav ustanovil novo palestinsko entiteto »Hamastan«, ki je v stalnem konfliktu z Abasovo oblastjo. Ti dogodki so povsem oslabili Abasovo oblast, onemogočili nadaljevanje mirovnih pogajanj ter omogočili Hamasu, da Palestincem vsili svoje ideje. Te ideje temeljijo na uničenju Izraela ter uporabi terorizma za dosega tega cilja (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 6–9).

Visoka stopnja korupcije je bil eden glavnih razlogov, da je leta 2006 Hamas nepričakovano zmagal na volitvah. Organizacija Hamas je sicer veljala za bolj pošteno in bolj usmerjeno v uresničevanje interesa prebivalstva, vendar so se stvari poslabšale že kmalu po prihodu na oblast. Hamas je izzval Izrael v nove vojaške operacije na območju Gaze ter prisilil mednarodno skupnost v zamrznitev pošiljanja finančne pomoči. Ne glede na to, koga krivimo za nastale razmere, je dejstvo, da najbolj trpi prebivalstvo Palestine. Seveda si večina Palestincev želi normalnega življenja. To je pokazala tudi anketa iz leta 2006, v kateri je 58 odstotkov vprašanih dejalo, da bi sprejeli rešitev z dvema državama. Vendar sta po drugi strani Hamas in Islamski jihad jasno povedala, da ne bosta prenehala s terorističnimi napadi, tudi če se Izrael umakne na meje iz leta 1967 oziroma 1949 (Bard 2007, 101–118).

V zadnjih letih so se značilnosti teroristične aktivnosti v Gazi močno razlikovale od tistih na Zahodnem bregu. Na Zahodnem bregu je teroristična aktivnost upadla tako zaradi delovanja izraelskih varnostnih sil kot tudi varnostnih sil Palestinske uprave, ki so predvsem onemogočale delovanje Hamasa na Zahodnem bregu. Medtem pa je bila situacija v Gazi po umiku izraelskih sil drugačna. Tam niso bile tako močno pristne izraelske varnostne sile, zato so imeli teroristi veliko svobode tako pri izvajanju terorističnih napadov kot tudi pri kopičenju orožja. Ta svoboda delovanja je dosegla vrhunec s prihodom Hamasa na oblast na območju Gaze in takrat so tudi zabeležili porast raketnih in minometnih izstrelkov (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 13).

Izraelce pa skrbi tudi odnos Palestincev do terorizma. Ta odnos se vidi na primer v tem, da je nogometni turnir poimenovan po samomorilskem napadalcu, ki je ubil 30 Izraelcev. Tudi pojem »okupirano ozemlje« ima za nekatere Palestince povsem drugačen pomen. Razumejo ga namreč kot celotno območje Izraela in podpirajo organizacije, kot sta

Hamas in Islamski jihad, v njihovi odločitvi, da nadaljujejo boj tudi, če se Izrael umakne na meje iz leta 1967. Problematično je tudi, da se teh idej učijo tudi v šolah, kjer se pogosto pojavljajo antisemitistični motivi. To ne daje velikega upanja, da bi bile prihodnje generacije strpnejše in bi bile pripravljene živeti v miru (Bard 2007, 101–118).

5.1.1 Hamas

Izrael, ZDA, države EU in drugi označujejo Hamas za teroristično organizacijo, njihovi podporniki pa jih imajo za branitelje Palestine, ki se borijo proti okupaciji (BBC News 2009). Danes Hamas označujejo za največjo in najvplivnejšo militantno skupino v Palestini (Council on Foreign Relations 2009). Vendar ni bilo vedno tako, saj je Hamas začel delovati šele pred dobrimi dvajsetimi leti.

Hamas izvira iz palestinske veje Muslimanskih bratov, ki je delovala na ozemlju Gaze in Zahodnem bregu že vse od druge svetovne vojne naprej. Leta 1984 so sprejeli odločitev, da je proti izraelski okupaciji potreben oborožen boj, in leta 1987 je iz te organizacije posredno nastal Hamas. Delovati je začel v obdobju pred prvo *intifado*, uradno pa je bil ustanovljen na sestanku 9. decembra 1987. Za njegovega ustanovitelja in vodjo velja šejk Ahmed Jasin, ki je bil zagovornik islamskega fundamentalizma in je zato ostro nasprotoval palestinskim posvetnim gibanjem na čelu s PLO. Tudi druge ustanovitelje je združevala ideja, da je edina pot do osvoboditve Palestine ustanovitev gibanja, ki bo temeljilo na islamskih fundamentalističnih načelih in ki se bo zavzemalo za ustanovitev islamske republike. Kratica Hamas v arabščini pomeni Harakat al-Muqawamah al-Islamiyya, kar pomeni Islamsko odporniško gibanje. Beseda hamas dobesedno pomeni vnetost oziroma gorečnost (Chehab 2008, 15–30).

Cilji Hamasa so jasno izraženi v njihovi ustanovni listini, ki so jo sprejeli leta 1988 in zavzema zelo radikalna stališča. Palestinsko vprašanje vidijo v bistvu kot verski spor med islamom in Židi. Tudi rešitev vidijo le v veri oziroma Alahovi zmagi, konflikta ni mogoče rešiti s političnim kompromisom, temveč le s sveto vojno – džihadom. V listini je tudi zapisano, da je treba Palestino osvoboditi »od reke do morja«. Celotno ozemlje nekdanje britanske mandatne Palestine vidijo kot neločljivo z muslimanskim verovanjem, zato k boju pozivajo ves arabski in islamski svet. Tudi vsi mirovni sporazumi in pogajanja so v

nasprotju s Hamasovo ustanovno listino, saj je odpoved delu Palestine enaka odpovedi delu vere. Končni cilj je ustanovitev islamske države na tem ozemlju (Hamasova ustanovna listina 1988). Njihove cilje lahko razdelimo tudi na kratkoročne – izgon Izraela z okupiranih območij – in dolgoročne – ustanovitev islamistične države na celotnem ozemlju Palestine (BBC News 2009).

Tradicionalno je Hamas opravičeval svoje oborožene akcije z vojaško premočjo Izraela nad Palestinci. Velikokrat pa je svoje napade neposredno povezoval z napadi Izraelcev, s čimer je opravičeval svoje napade kot legitimno maščevanje. Hamas je svoje oborožene akcije omejeval na zgodovinsko ozemlje Palestine in ni izvajal napadov zunaj tega ozemlja. S to geografsko omejenostjo so hoteli poudariti svojo identiteto borcev za svobodo (Saarnivaara 2008).

Ker prva *intifada* in sporazumi v Oslu niso prinesli rešitve konflikta, je podpora PLO začela upadati in Hamas je postal njihov glavni politični nasprotnik. Vsi poskusi Palestinske uprave in tudi Izraela, da bi omejili delovanje Hamasa, so bili neuspešni (Davidson 2003, 82).

Del Hamasovega boja proti Izraelu so tudi samomorilski napadi. Ker ti veljajo za precej kontroverzno taktiko, saj lahko pomeni hitro izgubo podpornikov, se je Hamas lotil prve samomorilske kampanje šele, ko je imel že zagotovljen velik vpliv v družbi. Hamasovo uporabo samomorilskega terorizma lahko razdelimo v dve veliki kampanji, prva med letoma 1994 in 1996 ter druga med 2001 in 2004 (Saarnivaara 2008).

Med letoma 1989 in 1992 je Hamas napadal »legitimne« vojaške tarče, kot sta izraelska vojska in policija. Po letu 1992 je vedno bolj stopnjeval oborožen boj, do začetka samomorilske kampanje, ki se je začela leta 1994. Takrat se je strategija napadov močno spremenila, aprila 1994 so izvedli prvi samomorilski napad, v katerem so bile tudi uradno tarče civilisti. Prva samomorilska kampanja je trajala do leta 1996 in v tem obdobju je bilo izvedenih več kot 10 samomorilskih napadov, v katerih je umrlo več kot sto ljudi. Že pred tem obdobjem so se zelo zaostri oboroženi napadi na židovske priseljence, kar je kazalo na to, da so na to populacijo gledali kot na nekakšne »polciviliste« (Saarnivaara 2008).

Odločitev, da uporabijo samomorilske napadalce proti civilistom, je bila precejšnja sprememba za Hamas, kar kaže na to, da je bila to strateška odločitev, ki jo je sprožil vrh Hamasa. S tem se je tudi spremenila argumentacija napadov na civiliste. Hamas je začel poudarjati, da v vojni noben Izraelec ni več civilist. Na odločitev o uporabi samomorilskega

terorizma je nedvomno vplival tudi Hezbolah, ki je izvajal podobne napade že vse od 80. let prejšnjega stoletja (Saarnivaara 2008).

Leta 1996 se je intenzivnost samomorilskih napadov zmanjšala, ker sta tako Izrael kot PLO poskušala oslabiti Hamas. Kljub temu so bili posamezni napadi izvedeni tudi v letih 1997 in 1998 (Saarnivaara 2008).

Samomorilski napadi so se ponovno razširili v drugi *intifadi*, ki se je začela septembra 2000. Tudi podpora palestinskega prebivalstva k nasilnemu boju zoper Izraelce je bila v tem času največja. Tudi zato je bil ta drugi upor veliko nasilnejši, kot je bila prva *intifada*. Prvi samomorilski napad, v katerem so bili tarča civilisti, se je zgodil januarja 2001. Do leta 2004 se je zvrstilo okoli 70 takšnih napadov. Veliko večino je izvedel Hamas, tarča pa so bili civilisti. Po zmagi na volitvah leta 2006 je Hamas opustil politiko samomorilskega terorizma (Saarnivaara 2008).

Vodje Hamasa

Danes, po smrti³ šejka Jasina in Abdula Aziz Rantisia, veljajo za vodje Hamasa Khaled Mashal, Ismail Haniyeh in Mahmoud al-Zahar. Mashal je neuradni vodja, vendar živi v Siriji, zato je njegova moč vprašljiva. Haniyeh je bil prvi na Hamasovi listi za volitve in je kasneje postal premier v Palestinski upravi. Al-Zahar je član Hamasa že vse od njegovih začetkov in je bil dober prijatelj šejka Jasina. Poleg Mashala velja za vodjo Hamasa v Gazi. Vodja Hamasa na Zahodnem bregu je šejk Hassan Yussef, ki je trenutno v izraelskem zaporu (Silver 2006).

Prvi vojaški poveljnik Hamasa oziroma vodja al-Qassam brigad je bil Imad Ibrahim Akel. Sodeloval je že v prvi *intifadi* in je ustanovil vojaško krilo za mladino Al Ahdath. Ko sta šejk Jasin in Salah Shehada leta 1990 ustanovila vojaško krilo Hamasa, je Akel postal njihov voditelj. Akel je bil ubit leta 1993, po tem ko ga je izdal neki Palestinec. Postal je legenda prve *intifade* (Chehab 2008, 41–43). Danes je najverjetnejši vodja al-Qassam brigad Mohammed Deif. Izrael ga obtožuje organiziranja več samomorilskih napadov že od leta 1996 naprej, vojaški vodja pa naj bi bil postal leta 2002 (Asser 2002). Izrael je nanj

---

³ Oba sta umrla v izraelskih napadih leta 2004.

izvedel več napadov, ki naj bi jih bil vse preživel, vendar je bil v nekaterih resneje poškodovan.

Politični vodje Hamasa so se vedno poskušali oddaljiti od vojaškega krila in so zavračali kakršnokoli odgovornost za napade. Pogoste so izjave, da politično vodstvo nima neposrednih vezi z vojaškim krilom in da ima to svoje vodstvo, ki načrtuje in izvaja napade in vse, kar je povezano s temi napadi (Chehab 2008, 53).

Zmaga Hamasa na volitvah

Hamasova zmaga je presenetila mnoge in niso si znali povsem razložiti, kako je do tega prišlo. Fatah, ki je bil vladajoča sila v Palestini pod Arafatovim vodstvom vse od začetka 60. let, je bil v pogajanjih z Izraelom že več kot desetletje. Vendar so jim Palestinci obrnili hrbet in dali svoj glas Hamasu, organizaciji, ki opravičuje uporabo nasilja in zavrača priznanje Izraela (Chehab 2008).

Nekateri so celo komentirali, da je bil Hamas sam presenečen nad zmago. Medtem pa Hamas trdi, da so že mesece vnaprej pričakovali zmago in so z nekaterimi aktivnostmi namenoma zavajali javnomnenjske raziskave. Vsekakor pa je bila napačna ocena izida volitev velik poraz za vse obveščevalne agencije, ki so se ukvarjale z razmerami v palestinski politiki. Na volitvah je sodelovalo 1.073.000 Palestinecev, končni rezultat pa je namenil Hamasu 74 od 132 sedežev v parlamentu, medtem ko jih je Fatah dobil 45 (Chehab 2008, 4).

Bard (2007, 109) trdi, da je Hamas zmagal na palestinskih volitvah predvsem zaradi nezadovoljstva nad korupcijo v Fatahu, hkrati pa kritizira Hamas, da jim od prihoda na oblast ni uspelo izvesti osnovnih nalog vladanja, kot so zagotavljanje varnosti, delovnih mest, plač in drugih primarnih dobrin. Poleg tega je Palestina zaradi njih izgubila mednarodno pomoč, kar je povsem uničilo gospodarstvo. Palestinska oblast je povsem razpadla v kaos in spopade.

Hamas se prejšnjih volitev ni udeleževal, s čimer je hotel pokazati svoje nestrinjanje s sporazumom iz Osla, ki ga je podpisal PLO (Chehab 2008, 4).

Hamasova taktika v volilni kampanji je bila osredotočena na neopredeljene in mlade ljudi. Njihov cilj ni bil nujno, da jih prepričajo v Hamasovo politiko, temveč da poudarijo nesposobnost svojih nasprotnikov. Osredotočanje na Fatahovo nesposobnost, doseči

napredek v pogajanjih, na korupcijo in visoko brezposelnost je prepričalo zadostno število ljudi, da je Hamas zmagal na volitvah. V svoji kampanji so se večinoma izogibali tem o pogajanjih, priznanju Izraela in svojih vojaških načrtih (Chehab 2008, 6).

Kmalu zatem, ko so bili znani uradni rezultati volitev, je takratni izraelski premier Olmert podal izjavo, v kateri je dejal, da se Izrael ne bo pogajal z nobeno palestinsko oblastjo, ki jo bo sestavljala katerakoli teroristična organizacija, ki poziva k uničenju Izraela. Eden od izraelskih politikov je Hamasovo zmago primerjal s potresom, ki jih je postavil 50 let nazaj v preteklost in ki bo vso regijo potisnil v kaos. Zdajšnji premier Netanyahu pa je takrat pozval, da morajo prenehati z vsakršnimi umiki, ker naj bi umik z Gaze ključno pripomogel k Hamasovi zmagi, saj bi lahko trdili, da terorizem deluje in daje rezultate (Chehab 2008, 7–8).

Junija 2007 je Hamas prevzel nadzor nad območjem Gaze ter nevtraliziral vojaško in politično moč Fataha in palestinskih varnostnih sil. Na območju gaze je ustanovil novo entiteto, ki je povsem ločena od Zahodnega brega in palestinske uprave. Hamas je kljub temu, da je imel sedaj administrativne dolžnosti do palestinskega ljudstva v Gazi, nadaljeval svojo teroristično dejavnost. Glavna dejavnost Hamasa je postalo rutinsko obstreljevanje izraelskih naselbin ob meji ter podstavljanje IED ob mejnih prehodih. Še naprej so utrjevali svojo oblast ter skušali povečati svoj vpliv na Zahodnem bregu (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 21–22).

Hamas je bil po zmagi na volitvah prisiljen nekoliko prilagoditi svoje cilje. Uvedli so novo politiko sprejemanja premirja z Izraelom za določen čas. To pa ni v skladu z osnovno ideologijo, ki je zavračala kakršnokoli pogajanje z Izraelom (Saarnivaara 2008). V nekaterih izjavah so vodje Hamasa govorili o možnostih priznanja Izraela, ter da bi začasno sprejeli meje iz leta 1967 (Jane's Intelligence 2007). Vendar do danes Hamas ni pokazal nikakršnih znakov, da bi bil voljan spremeniti svojo ustanovno listino, ki so jo sprejeli pred dvema desetletjema (Chehab 2008, 37).

Struktura Hamasa

Hamasovo delovanje lahko razdelimo na socialni program, kot je gradnja šol, bolnišnic in verskih ustanov, ki ni del moje diplomske naloge, ter na vojaški del, ki ga izvaja Hamasovo krilo Izz al-Din al-Qassam brigade (BBC News 2009). Uporabna je tudi

delitev Aboul-Enein (2005), ki razdeli Hamas na tri dele – politično krilo, varnostno krilo in vojaško krilo. Že vse od svojega začetka razdelano strukturo na različna krila – politično, komunikacijsko, varnostno, mladinsko, itd. Najpomembnejše pa je vedno bilo vojaško ali Intifada krilo (Chehab 2008, 30–32).

IZZ AL-DIN AL-QASSAM⁴ BRIGADE

Vojaško krilo, ki je danes znano pod imenom Izz al-Din al-Qassam brigade⁵, je bilo ustanovljeno že leta 1983. Že kmalu so tudi spoznali, da pri oboroževanju ne smejo biti odvisni od zunanjih vplivov, kar je njihova značilnost še danes (Chehab 2008, 30–32).

Vse od umika izraelskih sil iz Gaze se je Hamasova vojaško-teroristična infrastruktura postopoma preoblikovala v hierarhično strukturo s polvojaškim vzorcem delovanja. Ta sprememba je pomenila, da so se najrazličnejše teroristične mreže v Gazi združile v eno vojaško krilo z urejeno strukturo. Njihovo delovanje sicer še naprej sloni predvsem na asimetričnem bojevanju, zato težko govorimo o klasični vojaški organiziranosti. Operirajo predvsem z majhnimi bojnimi skupinami, uporabljajo taktiko »hit & run« ter se velikokrat skrivajo med civilnim prebivalstvom, ki ga tudi drugače izkoriščajo pri svojih operacijah.

Izz al-Din al-Qassam brigade so organizirane po teritorialnem načelu po vsem območju Gaze, posamezna »brigada« ima okoli 1.000 pripadnikov. Vsaka brigada se deli še naprej na bataljone, čete in vode (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 58). Brigade so teritorialno razdeljene, in sicer po naslednjih področjih:

- severni sektor,
- sektor mesta Gaze, ki ima dve brigadi,
- centralni sektor,
- južni sektor, ki ima dve brigadi.

Delovanje Izz al-Din al-Qassam brigad bi lahko razdelili na dva dela – teroristična aktivnost in vojaška aktivnost. Teroristična aktivnost je sestavljena predvsem iz raketnega

---

⁴ Al Qassam se je rodil 1882 v Siriji in je bil visoko izobražen. Vodil je upore proti Italijanom v Libiji, Francozom v Siriji in, najpomembnejše, Britancem v Palestini. Leta 1935 so ga v napadu ubile britanske enote (Chehab 2008, 39–41).

⁵ V literaturi se pojavljajo različni zapisi imena: Izz ad-Din al-Qassam, Ez ED Din Al Qassam, Iss al-Din Qassam.

obstreljevanja civilnega prebivalstva v Izraelu. Vojaško aktivnost, ki obsega predvsem napade na vojaške cilje ob meji, pa sestavljajo tako raketni in minometni izstrelki kot tudi uporaba lahkega orožja, IED in pa tudi ugrabitve izraelskih vojakov (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 58).

Notranje varnostne sile

Hamasove sile za notranjo varnost na območju Gaze štejejo okoli 10.000 mož. Od tega jih 6.000 pripada policiji, večina teh je bivših pripadnikov Executive Force. Poleg policije obstajajo še naslednje enote: elitna policijska enota za hiter odziv, enota za varovanje pomembnih oseb in institucij, službe za nacionalno varnost in notranjo varnost, obalna straža ter civilna zaščita (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 59).

Krepitev vojaške moči

Ko so Al-Qassam brigade leta 1991 začele svoje napade, niso imele na voljo nič več kot dvajset avtomatskih pušk. Ta arzenal se ni bistveno spreminjal vse do leta 2000 (Chebab 2008, 43).

Po prihodu na oblast v Gazi se je Hamas začel pospešeno vojaško oboroževati. Na ta proces je vplivalo več dejavnikov. Od trenutka, ko je Hamas prišel na oblast in zasedel Gazo, se je moral soočiti z izzivi, kot so politična izolacija, ekonomska blokada, aktivnosti izraelskih sil, politično tekmovanje s Fatahom in Abu Mazenovo PA. Vsi ti dejavniki so prisilili Hamas, da je ustanovil svoj vojaško-varnostni sistem, s katerim bi lahko zagotavljal svojo oblast na območju Gaze ter se branil proti svojim sovražnikom, tako zunanjim kot tudi notranjim (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 56–58).

Eden od najpomembnejših dejavnikov za oboroževanje Hamasa je bila izraelska protiteroristična dejavnost, ki jo je spremljal tudi strah, da bi Izrael ponovno zasedel Gazo. Izraelska protiteroristična aktivnost, pred spopadom v Gazi konec leta 2008, je vključevala atentate na teroristične operativce, napade na baze in druge objekte ter tudi omejeno kopensko dejavnost. Vzor oziroma model za oboroževanje Hamasa je bil Hezbollah in

njegov asimetrični odpor in bojevanje v drugi libanonski vojni (Intelligence and Terrorism Information Center 2008).

Hamasovo oboroževanje je bilo ločeno na dva podsistema. Prvi je bil namenjen notranji varnosti in nadzoru nad Gazo, njegov osrednji del je bila tako imenovana Executive Force. Drugi podsistem je bil vojaško-teroristični sistem, ki je bil postavljen predvsem okoli Izz al-Din al-Qassam brigade, ki se je ukvarjala z načrtovanjem in izvrševanjem terorističnih napadov na Izrael. Načrtovali so, da bi se ob izraelskem napadu na Gazo notranje varnostne sile in druge teroristične organizacije integrirale v Izz al-Din al-Qassam brigade in njihov obrambni načrt (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 56–58).

Kot sem že omenil, je Hamas v zadnjem letu močno izboljšal svoje operativne zmogljivosti. To se je začelo v letu 2007, ko so pospešili oboroževanje svojega vojaško-terorističnega krila brigade Izz al-Din al-Qassama. Cilja te brigade sta izvajanje terorističnih napadov na Izrael in obramba pred izraelskimi varnostnimi silami. Prav tako je Hamas okrepil svoj notranji varnostni aparat, ki je integriran v policijo. Ta skrbi za Hamasov nadzor znotraj lastnega ozemlja ter podpira IAQ brigade (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 21–22).

Krepitev Hamasove vojaške moči se kaže na več načinov:

- porast urjenja njihovih pripadnikov (svoje agente pošiljajo tudi v Sirijo in Iran);
- izboljšanje sistema podzemnih tunelov;
- pridobivanje orožja in njegovo tihotapljenje v Gazo (večina tega orožja so standardne rakete, so pa med njimi tudi napredni protitankovski izstrelki);
- povečanje in izboljšanje lastne proizvodnje orožja.

Teroristična »politika« Hamasa tako prihaja v konflikt z administrativnimi dolžnostmi Hamasa, kot so skrb za prebivalstvo in varovanje območja Gaze, na eni strani, ter njihovimi strateško-ideološkimi cilji, s katerimi so zavezani, da ne odstopajo od jihada oziroma stalnega napadanja Izraela, čeprav ti napadi škodujejo palestinskemu prebivalstvu (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 21–22).

Hamasova taktika je, da nenehno izvaja akcije proti Izraelu, predvsem z raketnimi in minometnimi izstrelki. Po drugi libanonski vojni, ko so videli uspehe Hezbolaha, je Hamas

izvajal vedno večje in pogostejše akcije, s predpostavko, da bodo odbili izraelski napad, tako kot ga je Hezbolah (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 21–22).

Kakšna je končna Hamasova vojaška moč (tako pred vojno kot po njej), je težko ugotoviti, saj večinoma obstajajo le grobe ocene. Jedro vojaške moči je bila nedvomno brigada Izz al-Din al-Qassam, ki pa se ob spopadu, kot sem zapisal že v prejšnjem odstavku, lahko zelo okrepi. Po ocenah naj bi tako brigada imela na območju Gaze več kot 10.000 pripadnikov. Nekatere ocene so še višje, nanašajo pa se predvsem na intenzivnost Hamasovega rekrutiranja, od njihovega prevzema oblasti naprej. Samo jedro, ki redno izvaja akcije, pa naj bi štelo nekaj sto dobro izurjenih pripadnikov (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 56–58).

Tudi notranje varnostne sile naj bi štejele okoli 10.000 pripadnikov. Kadar je potrebno, se seveda tudi ti pripadniki vključujejo v brigade Izz al-Din al-Qassam, zato ocenjujejo, da je celotna Hamasova moč okoli 15.000 pripadnikov. Podobno število je podal tudi eden izmed visokih pripadnikov Hamasa v intervjuju za Sunday Times. Izurjenost in usposobljenost teh pripadnikov se zelo razlikuje (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 56–58). Council on Foreign Relations (2009) navaja, da šteje vojaško krilo več kot tisoč aktivnih članov ter več tisoč podpornikov in simpatizerjev. Kot primer številnosti Hamasovih podpornikov navajajo pogreba šejka Jasina in Rantisia, ko se je po ocenah zbralo več kot 200.000 ljudi.

Hamasova oborožitev

Hamasa se oborožuje iz treh glavnih virov:

- Orožje in strelivo, ki ga priskrbita Iran in Sirija, neposredno ali posredno preko Hezbolaha. Orožje in strelivo pretihotapijo v Egipt, na Sinaj, od koder ga potem po sistemu predorov spravijo v Gazo.
- Orožje in strelivo, pridobljeno preko preprodajalcev orožja. Tudi to orožje je pretihotapljeno po predorih iz Egipta.
- Neodvisna/samostojna izdelava orožja in streliva. To so predvsem rakete, med drugim tudi izboljšane rakete Qassam, ki jih izdelujejo v delavnicah na območju Gaze.

Material, potreben za izdelavo tega orožja, je pretihotapljen tako iz Egipta kot tudi iz Izraela.

Treba pa je omeniti še en vir. Ko je Hamas prevzel oblast, je pridobil tudi vse orožje, ki so ga imele varnostne sile prejšnje palestinske oblasti v Gazi. Na ta način so pridobili tudi nekatera napredna orožja, za katera bi drugače potrebovali več mesecev ali celo let, da bi ga pretihotapili v Gazo (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 61–69).

V obdobju povečanega oboroževanja je Hamas želel predvsem povečati količino standardne oborožitve, torej tiste, ki jo dobivajo iz prvih dveh virov. Orožje lastne izdelave pa bi bilo namenjeno za podporo prej omenjenemu orožju boljše kakovosti. Oboroževanje je bilo osredotočeno predvsem na artilerijsko orožje – rakete in minomete (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 61–69).

Rakete in minometi

Za teroristične organizacije, ki izstreljujejo rakete in minometne izstrelke, je to preprost, dostopen in poceni asimetrični odgovor na izraelsko vojaško premoč. Čeprav prinaša izstreljevanje raket vrsto problemov, so teroristične organizacije prepričane, da jim omogočajo vzdrževanje izrednega stanja in širjenje terorja med izraelskim prebivalstvom, ki živi na doseg raket, skozi daljše časovno obdobje. S tem destabilizirajo izraelsko družbo, se izognejo varnostni coni, ki jo je Izrael postavil okoli Gaze, ter ustvarjajo stanje terorja. Rakete izstreljujejo iz gosto naseljenih območij, pogosto iz neposredne bližine stanovanjskih objektov ali celo z njihovih streh ali šolskih igrišč (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 61–69).

Hamasova zaloga raket je sestavljena iz samostojno izdelanih raket Qassam kalibra od 90 do 115 mm in z dosegom od 9 do 13 km. Hamasovo vojaško krilo ima tudi več samostojno izdelanih raket dosega do 20 km. Manjši delež so rakete Grad (122 mm) standardne izdelave z dosegom 20 km. Prve rakete te vrste so pridobili iz ostanka oborožitve Palestinske uprave, kasneje pa so jih pretihotapili iz Egipta. Možno je tudi, da posedujejo nekaj teh raket, ki imajo doseg daljši kot 20 km (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 61–69).

Oborožitev lahko izboljšujejo predvsem s pomočjo Irana, ki pomaga tako Hamasu kot tudi nekaterim drugim palestinskim organizacijam. Del te pomoči je v standardnih raketah in minometih, ki jih pretihotapijo v Gazo, del pa v tehnološki pomoči, ki omogoča

terorističnim organizacijam izboljševati lastno proizvodnjo (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 61–69).

V napadih februarja 2008 je Hamas izstrelil na območje Izraela najmanj 18 raket Grad 122 mm. Te rakete so se od prejšnjih razlikovale po motorju, ki je bil sestavljen iz štirih manjših delov. Ker ta vrsta izdelave ni prav pogosta, Izraelci menijo, da so se z izdelavo takšnega modela rakete trudili zato, da bi olajšali tihotapljenje raket v Gazo. Takšno raketo je namreč možno razstaviti na več manjših delov, ki so mnogo primernejši za tihotapljenje. Med uporabniki te vrste raket najdemo tudi Iran in Sirijo. Zaradi povezav, ki jih ima Iran pri tihotapljenju orožja v Gazo, Izraelci sumijo, da je prav Iran odgovoren za izdelavo teh raket (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 61–69).

SISTEM ZA PROIZVODNJO IN TIHOTAPLJENJE OROŽJA

Sistem lastne izdelave

Hamas ima na voljo mrežo neodvisnih proizvajalcev orožja in streliva. Del te mreže so tudi skladišča in oskrba bojnikov. Več deset proizvodnih objektov je postavljenih na območju Gaze, večina na gosto naseljenih območjih. To za civilno prebivalstvo pomeni dvojno nevarnost – območje lahko postane tarča izraelskih napadov, zgodilo pa se je tudi že več nesreč pri izdelavi, ki so povzročile večje eksplozije (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 69–74).

Hamas poleg raket izdeluje tudi protitankovsko orožje in improvizirana eksplozivna sredstva. Poleg Hamasa ima svojo proizvodnjo orožja tudi Palestinski islamski jihad, ki izdeluje rakete Al-Quds, ki imajo podobne specifikacije kot Hamasove rakete (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 69–74).

Kljub tihotapljenju orožja je lastna izdelava pomembna za vzdrževanje stalnega obstreljevanja in hkrati zmanjšuje odvisnost od pretihotapljenega orožja (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 69–74).

Podzemni predori

Po umiku izraelske vojske z območja Gaze leta 2005 se je tihotapljenje orožja iz Egipta v Gazo močno povečalo. Izraelsko vojsko, ki je nadzorovala mejo z Egiptom, so najprej zamenjale palestinske varnostne sile, ki so pripadale Fatahu. Po Hamasovem prevzemu oblasti pa so njihove enote prevzele tudi nadzor nad mejo. Prisotnost Hamasovih sil in neučinkovitost egiptovskega nadzora sta povzročila, da je meja med Gazo in Egiptom postala na široko odprta in tihotapljenje orožja je postalo sorazmerno preprosto. Teroristične organizacije najpogosteje tihotapijo orožje po mreži podzemnih predorov. Ti potekajo od palestinskega mesta Rafaha do Sinaja v Egiptu in vzdolž tako imenovane Philadelphijske poti. Predori se uporabljajo za tihotapljenje orožja, vojaške opreme, surovih materialov za samostojno izdelavo orožja in finančnih sredstev. Skozi predore pa prihajajo na območje Gaze tudi borci terorističnih organizacij. Tihotapljenje poteka tudi na meji med Izraelom in Gazo, nekaj tudi pod krinko komercialnih pošiljk in humanitarne pomoči (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 69–74).

Podzemni predori se začnejo v lesenih lopah in so zamaskirani z rastlinjem. Jarki so 10 m globoki, na dnu jarka pa se začne predor proti jugozahodu, ki je v večini primerov dolg okoli 1 km. Po velikosti so predori različni, nekateri so široki le 60 cm in visoki 1 m, drugi pa so okrepljeni z betonom, imajo ventilacijske sisteme in dovod vode. Predor ima na koncu več izhodov, tako da lahko, če je eden uničen, odprejo drugega (Mittelstaedt 2008).

Večino orožja v Gazo pretihotapijo neodvisni tihotapci in trgovci, ki jih vodijo predvsem finančni motivi. Nekaj orožja prispe v Gazo celo brez vnaprej znanega kupca, pretihotapljeno blago pa nato prodajo na odprtem trgu najboljšemu ponudniku. Na tak način kupujejo orožje predvsem manjše teroristične organizacije, medtem ko Hamas večino orožja kupi po naročilu. Hamas prav tako skuša čim bolj nadzorovati tihotapljenje orožja, saj s tem povečuje svojo moč (Intelligence and Terrorism Information Center 2008) (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 69–74).

Eden od najbogatejših ljudi v Gazi, Abu Ibrahim, je obogatel prav z gradnjo podzemnih predorov. Svoj prvi predor je zgradil že pred več kot petindvajsetimi leti, danes pa se po mestu Rafahi vozi v zlatem jeepu. Danes mnogi poskušajo obogateti z gradnjo svojih predorov in cena zemlje ob egiptovski meji je prav zato najdražja v Gazi. Predori se namreč ne uporabljajo samo za orožje, ampak tudi za vse druge potrebe prebivalcev. Zato

vsak, ki ima na voljo lopate, generator in električni škripec, poskuša zgraditi svoj predor. Število delavcev v predorih naj bi presevalo pet tisoč (Mittelstaedt 2008).

Koliko je vseh predorov na območju Gaze, je nemogoče vedeti. Al Jazeera (2008) je poročala, da je bilo v letalskih napadih konec leta 2008 uničenih okoli 40 predorov. Mittelstaedt (2008) pa ocenjuje, da skupaj obstaja več kot 150 predorov, čeprav naj bi jih še pred leti bilo kar desetkrat manj.

Podzemni predori so zgrajeni tudi znotraj samega ozemlja Gaze in so ena od pomembnih komponent Hamasovega delovanja. Zgrajeni so tako, da povezujejo različne predele Gaze in s tem omogočajo tako obrambno kot napadalno delovanje. Namenjeni so temu, da izničijo nekatere prednosti izraelskih sil in da dajejo Hamasu manevrski prostor med daljšimi spopadi (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 69–74).

Dne 26. januarja 2009 je jordanski časopis poročal o cvetočem trgovanju in tihotapljenju skozi predore tudi po vojni v Gazi. Na egiptovski strani predorov naj bi bila skladišča polna stvari, namenjenih v Gazo. Po izjavah lastnikov predorov naj bi 40 odstotkov predorov delovalo neprekinjeno, napovedali pa so, da jih bo v roku enega meseca po končanju spopadov ponovno delovalo 90 odstotkov. Medtem ko si tihotapci in teroristične organizacije prizadevajo ponovno usposobiti čim več predorov, je Egipt aktivneje začel preprečevati tihotapljenje s svojega ozemlja. Ob meji so postavili kamere in senzorje premikanja, uspelo pa jim je tudi razstreliti več deset predorov (Intelligence and Terrorism Information Center 2009c).

Urjenje teroristov v Gazi in po svetu

Proces Hamasovega oboroževanja je vključeval tudi urjenje in usposabljanje tako novih kot starih borcev. Najintenzivneje je ta proces potekal v letu 2007. Hamas ima tako jedro več sto dobro izurjenih pripadnikov, ki so opravili osnovno in napredno vojaško usposabljanje. Osnovno usposabljanje poteka na območju Gaze in vsebuje elemente, kot so fizična priprava, streljanje ter osnovno urjenje na terenu. To usposabljanje vodijo lokalni pripadniki Hamasa, ki so se urili večinoma v tujini. Nadaljnje usposabljanje pa poteka večinoma v tujini – Iranu, Siriji in Libanonu. Tudi za te potrebe Hamas uporablja sistem podzemnih predorov (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 75).

VOJNA V GAZI

Dne 19. decembra 2008 se je končalo šestmesečno premirje med Hamasom in Izraelom. Hamas je izjavil, da ne bodo podaljšali premirja, ker ga Izrael ne spoštuje. Vsekakor nobena od strani s premirjem ni dosegla tistega, kar je želela. Zaradi množičnega raketnega in minometnega obstreljevanja juga Izraela je izraelska vojska 27. decembra 2008 začela operacijo Cast Lead. Prvi del operacije je bilo intenzivno bombardiranje Gaze, temu pa je 3. januarja 2009 sledila še invazija kopenske vojske. Spopadi so se končali 18. januarja, potem ko sta obe stani enostransko razglasili premirje (Global Security 2009; Hroud 2009).

Poročila izraelske vojske kažejo na to, da se Hamasovi borci niso pomembneje upirali napadu, tisti borci, ki so se, pa niso uporabljali orožja in taktik, ki bi jih resneje ovirali. Izraelski poveljniki so se bali, da bi Hamas uporabil, na primer, protitankovske rakete, ki so jim delale veliko preglavic v bojih proti Hezbolahu. Bali so se seveda tudi samomorilskih napadalcev. Lahko rečemo, da je bil Hamas manj profesionalen, kot so pričakovali, in ni bil sposoben Izraelu povzročiti večjih izgub. Med operacijo tako niso izgubili niti enega tanka ali oklepnika (Schneider 2009).

Hamas je v spopadu uporabljal predvsem nastavljene mine in druge obcestne eksplozive, poročali so tudi o hišah, ki so bile namočene s petrolejem. Streljanje in premiki po bojišču so bili namenjeni predvsem temu, da bi zvalili izraelske vojake tja, kjer je bilo pripravljenih največ eksplozivnih sredstev. Vse to ni prineslo vidnejšega učinka. Nekateri poveljniki pravijo, da je Hamas morda želel speljati bojevanje znotraj samega mesta Gaza in tam pripravljati močnejši odpor. Izraelska vojska je ustavila svoje prodiranje na robu tega urbanega območja (Schneider 2009).

Kolikšno škodo je napad povzročil Hamasu, je še težko oceniti. Večina analitikov meni, da se je Hamasova priljubljenost v Gazi še povečala, vendar dokler ne bo narejena prava analiza oziroma ne bodo na vrsti nove volitve, so to le predvidevanja. Kar se tiče vojaške infrastrukture, izraelski poveljniki zagotavljajo, da je bila poškodovana večina skladišč, podzemnih predorov in terorističnih objektov (Global Security 2009). Po drugi strani pa lahko vidimo, da jim ni uspelo preprečiti izstreljevanja raket na Izrael. Ocene, koliko je bilo ubitih borcev Hamasa, se gibljejo med 400 in 900. Če se predvideva, da je vseh borcev okoli 15.000, vidimo, da ja Hamas ohranil večino svoje moči. Kar se tiče

voditeljev Hamasa, lahko predvidevamo, da je med njimi bilo nekaj žrtev, vendar pa ja pomemben del vodstva nameščen v Damasku v Siriji. Izraelski vojski torej ni uspelo uničiti vojaških sposobnosti Hamasa in lahko predvidevamo, da bo ta obnovil svoj arzenal in število borcev v sorazmerno kratkem času (Global Security 2009; Hroud 2009).

Nekaj več kot mesec dni po vojni v Gazi in končanju operacije Cast Lead se je raketno in minometno obstreljevanje bistveno zmanjšalo, kar bom podrobneje opisal v poglavju Analiza terorističnih napadov – raketno in minometno obstreljevanje. To je komentiral tudi vodja Hamasa Khaled Mash'al. V intervjuju za New York Times, ki je bil namenjen predvsem mednarodni javnosti, je poudaril, da se je Hamas v zadnjem času vzdržal izstreljevanja raket iz Gaze. V drugem javnem nastopu, ob slovesnosti v spomin na dva ubita pripadnika Hamasa, pa je dejal, da je upor še vedno njihova glavna strateška usmeritev. Hamas je torej še naprej pripravljen uporabljati nasilje in terorizem za doseg svojih ciljev, hkrati pa ne zavrača zmanjšanja oziroma prekinitve terorističnih aktivnosti za določena časovna obdobja, če je to v palestinskem ali njihovem interesu. Ravno s tem, da je to v »palestinskem interesu«, je pojasnjeval, zakaj so prekinili obstreljevanje Izraela. Izrael ocenjuje, da je do umiritve prišlo tako zaradi fizične škode, ki je prizadela civilno prebivalstvo in jo morajo popraviti, kot tudi zaradi obnove Hamasove vojaške infrastrukture (Intelligence and Terrorism Information Center 2009b).

5.1.2 Palestinski islamski jihad

Palestinski islamski jihad (PIJ) je islamska, palestinska, nacionalistična organizacija, ki z nasiljem nasprotuje obstoju Izraela. ZDA jo označujejo za teroristično organizacija od leta 1997. PIJ izvaja napade tako na vojaške objekte kot tudi na civiliste ter je zavezan k uveljavitvi islamskega režima na celotnem zgodovinskem ozemlju Palestine. V nasprotju s Hamasom in Fatahom PIJ ne sodeluje v političnem procesu (Fletcher 2008a).

PIJ je v zadnjem obdobju postal druga najpomembnejša teroristična organizacija. Za to organizacijo je značilno, da nima prav nobenih »dolžnosti« do palestinskega prebivalstva kot na primer Hamas. Organizacija je odgovorna za velik del rutinskega obstreljevanja izraelskih naselbin (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 24–25).

Ustanovitelji PIJ, Fathi Shaqaqi, Abd al-Aziz Awda in Bashir Moussa, so bili študentje v Egiptu in člani Muslimanskih bratov do poznih 70. let prejšnjega stoletja, ko so se odločili, da je delovanje bratovščine preveč zmerno in namenja premalo pozornosti palestinskemu vprašanju. PIJ je tako postala ločena organizacija, ki se je zavzemala za nasilno uničenje Izraela in ustanovitev suverene Palestinske države. Čeprav je PIJ sunitaska skupina, se je zgledovala po revolucionarnih teokratskih šiitskih idejah, ki so izhajale iz iranske revolucije leta 1979, iz katere je nastal islamski režim. Po ločitvi od Muslimanskih bratov sta Shaqaqi in Awda organizirala delovanje PIJ iz Egipta, dokler jih ni egiptovska vlada leta 1981 od tam izgnala. Naslednjih šest let je skupina delovala v Gazi, nato pa so jih leta 1987 izgnali v Libanon. V času, ko so delovali v Libanonu, je vodstvo PIJ sodelovalo s Hezbolahom in se urilo pod Iransko republikansko gardo. Leta 1989 je Shaqaqi preselil poveljstvo organizacije v Damask, delno pa so ostali prisotni tudi v Libanonu, kjer še naprej sodelujejo s Hezbolahom (Fletcher 2008a).

PIJ želi svoje operacije prenesti tudi na ozemlje Zahodnega brega. Predvsem hoče vzpostaviti teroristične mreže, ki bi igrale ključno vlogo pri pošiljanju samomorilskih napadalcev v Izrael (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 24–25). Zelo vplivni naj bi že bili v mestih Hebron in Jenin na Zahodnem bregu (Discover the Networks 2008).

Vodstvo PIJ je, podobno kot Hamas, našlo zatočišče za svoje poveljstvo v Damasku v Siriji. Izrael in ZDA, poleg Sirije, obtožujejo tudi Iran, da s finančnimi sredstvi pomaga PIJ (Fletcher 2008a).

Cilji PIJ

Kot sem že napisal, želi PIJ ustanoviti suvereno islamsko Palestinsko državo z geografskimi mejami mandatne Palestine iz leta 1948⁶. Zato poziva k uničenju Izraela z nasilnimi sredstvi. Arabsko-izraelski konflikt vidijo kot ideološko vojno in ne kot ozemeljski konflikt. PIJ zagovarja, da je nasilje edini način, da se odstrani Izrael z zemljevida Bližnjega vzhoda, in zavračajo kakršenkoli dogovor o ustanovitvi dveh držav, ki bi zagotavljal soobstajanje obeh držav. Zato PIJ, v nasprotju z drugimi palestinskimi

---

⁶ Tudi simbol PIJ vsebuje zemljevid celotne mandatne Palestine.

organizacijami, nasprotuje vsem diplomatskim stikom in pogajanjem z Izraelom. Leta 1993 je PIJ poskušal na vse načine ustaviti pogajanja v Oslu in je zato izvedel več napadov na izraelske cilje (Fletcher 2008a).

Dolgoročni cilji PIJ so s sveto vojno odpraviti vse zahodne vplive na Bližnjem vzhodu ter zblížati vse arabske in muslimanske države v enotno veliko islamistično državo (Discover the Networks 2008).

Razlika med PIJ in Hamasom

PIJ in Hamas sta, glede na to, da PIJ išče pripadnike med istimi prebivalci Palestine kot Hamas, politična nasprotnika. Vendar PIJ ne ponuja nobenih socialnih storitev niti ne sodeluje v političnem procesu ali pogajanjih z Izraelom. Zaradi teh razlogov je PIJ veliko manj popularna in manjša organizacija kot Hamas. Šteje manj kot tisoč članov, njeno delovanje pa je veliko bolj podzemno in prikrito (Fletcher 2008a).

Ker sta obe organizaciji nasprotovali ustanovitvi Palestinske uprave leta 1994, sta sklenili nekakšno zavezništvo, da bosta sodelovali pri svojih terorističnih akcijah (Discover the Networks 2008).

Vrste napadov

PIJ pogosto izvaja samomorilske napade na civilne in vojaške tarče, vendar se je pogostost teh napadov v Izraelu zmanjšala, odkar so zgradili varnostno ograjo okoli Gaze.

Po letu 2000 je PIJ prevzel odgovornost za naslednje napade:

- junij 2001 – samomorilski napadalec je ubil 21 ljudi v nočnem klubu v Tel Avivu;
- junij 2002 – avtomobil bomba se je na avtocestnem odseku Megiddo zaletel v avtobus, umrlo je 18 ljudi, 50 je bilo ranjenih;
- oktober 2003 – samomorilski napadalec se je razstrelil v restavraciji v mestu Haifa, umrlo je 22 ljudi, 60 je bilo ranjenih;
- oktober 2005 – podstavljena bomba na tržnici v mestu Hedera je ubila pet ljudi;
- april 2006 – samomorilski napadalec je v Tel Avivu ubil 11 ljudi;

- januar 2007 – v samomorilskem napadu na pekarno v mestu Eliat so umrli trije ljudje. Odgovornost za ta napad so prevzele tudi Brigade mučenikov Al Akse. (Fletcher 2008a)

5.1.3 Fatah in skupine, povezane z njim

Fatah oziroma Al-Fatah danes ni več označen kot teroristična skupina, kar lahko vidimo na seznamu ameriškega Department of Homeland Security (START 2008a). Ne najdemo jih niti na terorističnih seznamih EU, Rusije, Kanade, Avstralije niti na ameriških terorističnih seznamih – Foreign Terrorist Organization (FTO) in Terrorist Exclusion List (TEL). Vendar se je sčasoma od Fataha odcepilo večje število terorističnih frakcij in kril, ki jih danes še vedno povezujemo s to organizacijo.

Leta 1964 je Arabska liga ustanovila Palestinsko osvobodilno organizacijo (PLO). Fatah se je PLO pridružil leta 1968 in v enem letu prevzel vodilno vlogo. Pod vodstvom Jaserja Arafata je bil Fatah med letoma 1968 in 2006 dominantna sila v PLO ter je imel monopolni položaj nad političnim življenjem tako na Zahodnem bregu kot v Gazi. Sprva so delovali v Jordaniji, a so jih po nasilnih spopadih med letoma 1970 in 1971 od tam izgnali. Po izgonu so se naselili v različnih državah Bližnjega vzhoda, tudi v Libanonu. Ko je leta 1982 Izrael zasedel jug Libanona, so se morali umakniti. Danes je njihovo oporišče Ramalah na Zahodnem bregu, dejavni pa so tudi po drugih državah. Organizacija je bila na začetku izrazito vojaška, urili so tudi številne druge teroristične organizacije, nato pa so vedno bolj prevzemali politično vlogo (Pettiford in Harding 2005; Global Security 2008).

Leta 1993 je Fatah, kot del sporazuma iz Osla, priznal državo Izrael in se odrekel terorizmu in uporabi nasilja. Od takrat naprej se je PLO preoblikoval v nekakšno vlado, glavno vlogo pa je imela Palestinska uprava, kjer sta še zmeraj imela dominantno vlogo Fatah in Arafat. Fatah je sicer res spoštoval izjavo, da se odreka terorizmu, in je sodeloval z Izraelom pri iskanju miru, vendar se nekatere frakcije znotraj Fataha niso bile pripravljene odreči uporabi nasilja. Najopaznejši frakciji sta Brigade mučenikov Al Akse in Tanzim, ki sta še naprej izvajali teroristične napade proti Izraelu. Vodstvo Fataha trdi, da te frakcije delujejo povsem avtonomno ter da nima Fatah nobenega nadzora nad njihovim delovanjem.

Medtem pa Izraelci trdijo, da vodstvo Fataha kontrolira in podpira te teroristične aktivnosti (START 2008a).

Julija 2007 je začel veljati tako imenovani Načrt za pomilostitev (Amnesty Plan), katerega cilj je bil, da zmanjša število ljudi, ki sodelujejo v terorističnih akcijah, oziroma da spodbudi elemente znotraj palestinske politike, ki so proti Hamasu. Ta načrt je bil večinoma omejen le na Zahodni breg. Izraelske protiteroristične enote so preklicale tiralice za okoli 170 pripadnikov Fataha, pod pogojem, da se ti odrečejo teroristični dejavnosti. V uresničevanje tega načrta so bile vključene tudi palestinske varnostne sile. Načrt je zajemal predvsem osebe, ki so odkrito kazale znake, da se želijo odreči terorizmu, bi pa lahko prišel v veljavo tudi za druge. Tako je bilo v drugi fazi, med novembrom 2007 in januarjem 2008, v ta načrt vključenih še nadaljnjih 200 oseb. Tudi člani Fatah-Tanzim, ki sicer niso bili vključeni v sporazum, so posledično zmanjšali svojo teroristično aktivnost. V Gazi je tudi po tem, ko je Hamas prevzel oblast, del Fataha ostal dejaven. Nekaj sto oseb je združenih v mrežo Fatahove Brigade mučenikov Al Aksa. Ti ne priznavajo palestinske uprave na Zahodnem bregu in nadaljujejo svojo teroristično aktivnost (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 22–24).

Dogovor o pomilostitvi oziroma o prenehanju izvajanja terorističnih aktivnosti ter tesnejše sodelovanje med izraelskimi silami in Palestinsko upravo sta skupaj močno izboljšala varnostno situacijo na Zahodnem bregu. Kljub temu številni posamezniki zavračajo kakršnokoli sodelovanje in frakcije, povezane s Fatahom, se ponovno vedno bolj nagibajo k terorizmu. Nadaljnji razvoj dogodkov je v veliki meri odvisen od moči predsednika Palestinske uprave Mahmouda Abasa in od politike novega izraelskega premiera Benjamina Netanyahuja (Harel 2009).

Fatahova vojaška krila in frakcije:

- Brigade Abu al-Risha (Abu al-Rish Brigades),
- Brigade mučenikov Al Akse (al-Aqsa Martyrs Brigades),
- Črni panterji (Black Panthers),
- Črni september (Black September),
- Vitezi viharja (Knights of the Tempest),
- Brigade Omar bin al-Khattaba (Omar bin al-Khattab Brigades),
- Brigade Sami al-Ghul (Sami al-Ghul Brigades),

- Tanzim.
(START 2008a)

BRIGADE MUČENIKOV AL AKSE

Brigade mučenikov Al Akse so aktivna teroristična organizacija, katere cilj je ustanovitev Palestinske države. Število njenih članov ni znano, deluje pa v majhnih skupinah oziroma celicah. Čeprav Fatah uradno tega ni nikoli priznal, so Brigade mučenikov Al Akse sestavljene iz teroristov, ki so pred tem delovali v Fatahu. Nekatera poročila kažejo tudi na to, da je Arafat odobril njihovo financiranje. Brigade so samostojno začele delovati leta 2000 in so bile pomemben dejavnik tudi v *intifadi* (START 2008b).

Fletcher (2008b) navaja, da so se skupine Fatahových milic odločile, da se morajo povezati v bolj radikalno organizacijo, če želijo pregnati Izrael z Zahodnega brega in iz Gaze. Tako so se razvile brigade Al Akse. Nasprotno pa BBC (2003) navaja, da so brigade nastale zato, ker je Fatah še zmeraj potreboval podobo vodje upora proti Izraelu, čeprav so se sami odrekli terorizmu.

Brigade mučenikov Al Akse so sekularna nacionalistična organizacija. Njihov cilj ni ustanovitev islamistične države, kljub temu pa uporabljajo islamistično simboliko, kot je na primer njihovo ime⁷. Njihovi cilji so pregnati Izrael z Zahodnega brega, iz Gaze in Jeruzalema ter na teh ozemljih ustanoviti nacionalno Palestinsko državo. Zato so njihove tarče primarno naseljenci na Zahodnem bregu ali v Gazi, kasneje so svoje delovanje razširili tudi na ozemlje znotraj Izraela in na Palestine, osumljene sodelovanja z Izraelom (START 2008b).

Odločitev, da bodo izvajali napade tudi v mestih na ozemlju Izraela, so sprejeli v letu 2002. Istega leta so se, po smrtonosnem samomorilskem napadu v Jeruzalemu, znašli tudi na različnih seznamih terorističnih organizacij (Fletcher 2008b).

Organizacijo sestavlja več lokalnih in avtonomnih enot, ki delujejo neodvisno druga od druge. Zaradi te decentralizirane oblike delovanja obveščevalne službe težko identificirajo vodjo organizacije (Fletcher 2008b). Nekateri viri navajajo, da je njihov vodja Marwan Barghouti (START 2008b in BBC 2003).

---

⁷ Ime so dobili po mošeji Al-Aqsa v Jeruzalemu, po njej se imenuje tudi druga *intifada*.

Večina virov si je edina, da so Brigade mučenikov Al Akse nastale z Arafatovo privolitvijo in financiranjem. Danes se vsi strinjajo, da sedanji vodja Fataha Mahmoud Abas najverjetneje ni povezan z njihovim delovanjem. Oktobra 2005 je Palestinska uprava sprejela odločitev, da se organizacija razoroži in se priključi palestinskim varnostnim silam, leta 2007 pa je tudi izraelska vlada sprejela amnestijo za nekatere njihove člane, ki so se bili pripravljene odreči terorizmu. Številni člani Al Akse niso bili pripravljene sprejeti nobenega od teh dogovorov (Flatcher 2008b; START 2008b).

Vrste napadov

Najpogostejši vrsti napadov Brigad mučenikov Al Akse sta samomorilski napadi in uporaba strelnega orožja (START 2008b). Primarna vrsta napadov so bili strelski napadi, dokler niso leta 2002 začeli izvajati napadov na civilno prebivalstvo v Izraelu, ko je primarna vrsta napadov postal samomorilski terorizem. Med drugim so prevzeli odgovornost za napade:

- januar 2002 – ženska samomorilska napadalka je v Jeruzalemu ubila eno osebo, okoli 40 ljudi je bilo ranjenih;
- marec 2002 – ostrostrelec je napadel kontrolno točko na Zahodnem bregu in ubil deset ljudi, med temi so bili trije civilisti;
- marec 2002 – samomorilski napadalec je v kavarni v Jeruzalemu ubil 11 in ranil več kot 50 ljudi;
- marec 2002 – v samomorilskem napadu so umrli trije Izraelci;
- april 2002 – na tržnici v Jeruzalemu je samomorilski napadalec ubil šest ljudi, ranjenih je bilo več kot sto;
- november 2002 – v strelskem napadu na kibuc na severu Izraela je bilo ubitih pet ljudi, med njimi dva otroka;
- januar 2003 – v organizirani akciji sta se razstrelila dva napadalca. Mrtvih je bilo 23 ljudi, več kot sto je bilo ranjenih;
- januar 2004 – v napadu na avtobus v Jeruzalemu je bilo ubitih 11 ljudi;
- marec 2004 – samomorilski napad na kontrolno točko, v katerem je umrlo deset ljudi (odgovornost je prevzel tudi Hamas);

- oktober 2005 – samomorilski napad z avtomobilom bombo, v katerem so umrli trije ljudje;
- januar 2006 – zamaskiran napadalec je za pol ure ugrabil člane misije EU v Gazi in zahteval opravičilo Danske in Norveške za objavo Mohamedovih karikatur;
- januar 2007 – samomorilski napad v mestu Eliath, v katerem so umrli trije ljudje (odgovornost za ta napad je prevzel tudi Palestinski islamski jihad);
- januar 2008 - Brigade mučenikov Al Akse so se pridružile Hamasu in Palestinskemu islamskemu jihu pri izstreljevanju raket na Izrael.

TANZIM⁸

Tanzim izvira iz časov, ko je bilo vodstvo Fataha z Arafatom na čelu nastanjeno v Jordaniji in Libanonu, del vodstva pa je ostal na zasedenih ozemljih (START 2008c).

Tanzim je tako postal aktivno krilo Fataha na terenu. Opravljali so vojaške naloge, organizirali demonstracije in pridobivali nove člane, predvsem mlajše ljudi. Skrbeli so tudi za Fatahove zapornike v Izraelu in njihove družine, zato so mnogi postali njihovi člani. Šteli naj bi več tisoč članov (Shaked 2000).

Ko se je vodstvo Fataha, po sporazumu iz Osla leta 1993, lahko vrnilo na zasedena ozemlja, je prišlo do trenj. Tanzim in njihovi voditelji so namreč ohranjali politično in vojaško oblast v času izгона, nato pa so spet vse funkcije prevzeli voditelji iz Fataha in Tanzim izločili iz procesa odločanja. Danes je težko natančno določiti naravo odnosov med Fatahom, Tanzimom in Brigadami mučenikov Al Akse (START 2008c).

Po podatkih izraelskega zunanjega ministrstva (Shaked 2000) in Global Security (2002) ima Tanzim okoli 10.000 pripadnikov.

5.1.4 Ljudska fronta za osvoboditev Palestine (PFLP)

Čeprav so bili napadi Fataha odmevni in dramatični, so dosegli le malo in mnogi Palestinci so bili nad njimi razočarani. To je v 60. letih pripeljalo do oblikovanja številnih

---

⁸ V arabščini to pomeni »organizacija«.

novih organizacij, ki so se prav tako borile za oblikovanje Palestinske države in so bile za to pripravljene uporabiti visoko stopnjo nasilja (Katz 2004, 25).

Arabski poraz v vojni leta 1967 je pokazal, da panarabska gibanja ne bodo prinesla uspeha, kar je vplivalo na porast palestinskih nacionalnih gibanj. Nekatera od teh gibanj je navdihnili marksistično-leninistična ideologija (START 2008d).

Eno najvplivnejših gibanj, ki so nastala v tem času, je bilo Popular Front for the Liberation of Palestine (PFLP). PFLP je leta 1967 ustanovil George Habash, pravoslavni Grk, ki je izviral z ozemlja Palestine. Delovati je začel v bolnišnici za begunce v Jordaniji, tako da je poleg receptov ljudem delil tudi sporočila s svojimi idejami. Njegov cilj, oziroma cilj PFLP, je bil ustanovitev Palestinske države, ki bi bila zgrajena na idejah komunizma. Svoje člane so zato dobivali predvsem med palestinskimi delavci, ki so si želeli neodvisno državo, ki bi bila tudi ekonomsko pravična. PFLP je videl terorizem kot legitimno sredstvo za doseganje svojih ciljev (Katz 2004, 25–26).

Leta 1968 se je PFLP pridružil PLO in kmalu postal, za Fatahom, druga največja skupina v tej organizaciji. Glavni cilj PFLP je bil boj proti Izraelu, vendar so nasprotovali tudi konservativnim arabskim režimom, ki so jih želeli nadomestiti z marksistično-leninistično urejenimi državami. Komunistična ideologija je ločevala PFLP od večine drugih palestinskih terorističnih organizacij. Tako so finančno podporo dobivali predvsem iz Sovjetske zveze in Kitajske. Od drugih so se razlikovali tudi po tem, da so sodelovali s tujimi ideološko sorodnimi terorističnimi organizacijami, kot je na primer Baader-Meinhof (START 2008d).

Da bi dosegli večjo prepoznavnost, so želeli izvesti medijsko odmeven napad in to jim je tudi uspelo julija 1968. Trije palestinski teroristi so ugrabili izraelsko letalo El Al, ki se je vračalo iz Rima v Tel Aviv. Pilota so prisilili, da je pristal v Alžiriji. Sledila so dolgotrajna pogajanja med izraelsko vlado in ugrabitelji in nazadnje je moral Izrael popustiti zahtevam in izpustiti palestinske zapornike iz svojih zaporov. Letalo se je v Izrael vrnilo več kot mesec dni po ugrabitvi. To je bil velik uspeh za PFLP, saj so dosegli medijsko prepoznavnost, Izrael pa je ugodil njihovim zahtevam. Zaradi tega uspeha je kmalu sledil nov, še odmevnejši napad PFLP, ki ga danes poznamo pod imenom Skyjack Sunday. Septembra 1970 so v usklajenem napadu hkrati ugrabili štiri letala – TWA iz Frankfurta, Swissair iz Züricha, Pan Am iz Amsterdama in El Al prav tako iz Amsterdama. Ker so bili na El Al pripravljene na nove napade, je varnostnikom na letalu uspelo ubiti

enega ugrabitelja ter ujeti drugega ter tako preprečiti ugrabitev. Dve letali so ugrabitelji prisilili, da sta pristali v Jordaniji, tretje pa v Egiptu. Nekaj dni pozneje je bilo ugrabljeno še peto letalo in je prav tako moralo pristati v Jordaniji. Vsa štiri ugrabljena leta so nato razstrelili, pri čemer ni bil nihče ranjen (Katz 2004, 26–28).

Jordanski kralj Hussein ni bil zadovoljen, da palestinske organizacije uporabljajo ozemlje Jordanije za izvajanje terorističnih napadov. Jordanske oborožene sile so zato napadle begunska taborišča v okolici mesta Aman, z namenom uničiti vse palestinske organizacije, ki so delovale iz teh taborišč. Sledil je krvav konflikt, v katerega sta se vključila tudi Sirija in Izrael, na koncu pa so morale palestinske organizacije najti nova zatočišča v Siriji in Libanonu (Katz 2004, 28).

Moč in vpliv PFLP sta začela močno upadati po razpadu Sovjetske zveze. Po zatonu so ljudje začeli dajati svojo podporo predvsem islamističnim organizacijam, kot sta na primer Hamas in Palestinski islamski jihad. Kljub temu zatonu PFLP še naprej izvaja teroristično dejavnost – v zadnjih letih je bil najodmevnejši atentat na izraelskega ministra za turizem leta 2001. Njihovo članstvo pa naj bi štelo okoli 800 pripadnikov (BBC 2008a; START 2008d).

BRIGADE MUČENIKA ABU-ALI MUSTAFA

Brigade mučenika Abu-Ali Mustafa so vojaško krilo PFLP, ki je bilo ustanovljeno avgusta 2001, po izraelskem atentatu na vodjo PFLP Abu-Ali Mustafo, ki je leta 2000 nasledil ustanovitelja PFLP Georgea Habasha. Ob ustanovitvi se je krilo imenovalo Rdeči orli. Brigade delujejo neposredno po navodilih PFLP, ki jih tudi v celoti financira. Odgovorni so za več napadov, tako na vojaške kot na civilne tarče v Izraelu in na zasedenih ozemljih. Po letu 2001 lahko vse nasilne akcije PFLP pripišemo Brigadam mučenika Abu-Ali Mustafa. Pogosto sodelujejo tudi z vojaškimi krili Fataha (Brigade mučenikov Al Akse), Hamasa (brigade Izz-al-Din al-Qassam) in Palestinskega islamskega jihada (brigade Al-Quds) (START 2008e).

5.1.5 Ljudski komiteji odpora (PRC)

PRC izvirajo iz lokalnih milic, ki so bile ustanovljene v prvih dneh druge *intifade*. Mnogi so PRC označevali kot obrobno skupino, ki jo sestavljajo večinoma odpadniki iz gibanja Fatah ter bivši pripadniki palestinskih varnostnih sil. Njihovi člani pa so tudi pripadniki drugih skupin, kot sta Hamas in Palestinski islamski jihad. Skupino je ustanovil bivši član Fataha z juga Gaze, Jamal Abu Samhadana, ki si je pridobil slavo z razstrelitvijo treh izraelskih tankov. Ko so PRC leta 2000 začeli delovati, je bil njihov glavni namen obramba palestinskih begunskih taborišč med izraelskimi vdori. Kmalu pa so začeli tudi sami izvajati napade, predvsem na izraelske cilje v Gazi, tako vojaške kot civilne. Skupina izvaja tudi minometne napade iz Gaze na izraelska naselja (BBC 2005).

Samo ime, Ljudski komiteji odpora, kaže na Abu Samhadanov koncept, da mora boj proti Izraelu združevati bojevnike vseh palestinskih organizacij (Halevi 2006).

PRC ima dve glavni in več majhnih frakcij, v katerih skupaj deluje več sto pripadnikov. Ti delujejo večinoma na območju Gaze in izvajajo teroristične napade, ki so značilni tudi za druge palestinske teroristične organizacije – izstreljevanje raket in minometnih izstrelkov, podstavljanje improviziranih eksplozivnih sredstev ter občasni napadi na mejne prehode (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 25).

Tako kot nekatere druge organizacije tudi PRC zavračajo kakršenkoli politični dialog z Izraelom in ne priznavajo nobenega dogovora. Ideološko so PRC najbližje Hamasu, kar se kaže tudi v strateškem sodelovanju, v zadnjih letih pa tudi v praktični kooperaciji. V času palestinskih volitev je PRC podpiral vse Hamasove aktivnosti, njihovi aktivisti so tudi sodelovali pri Hamasovi propagandi in podprli njihovo listo na volitvah. Izraelski obveščevalci trdijo, da je Hamas začel uporabljati PRC kot podskupino za izvajanje napadov na Izrael ter da sodelujejo pri urjenju borcev PRC. Povezavo med PRC in Hamasom je razkril Al-Abed Qoqa, vojaški vodja PRC, ko je v nekem intervjuju dejal, da organizaciji politično polno sodelujeta in da PRC prejema finančno pomoč od Hamasa. Prav tako je eden od pripadnikov PRC v priporu dejal, da je Hamas neposredno naročil izvedbo napada, ga plačal s 15.000 dolarji in tudi priskrbel potrebno orožje. Poleg Hamasa PRC financira tudi Hezbollah (Halevi 2006; Israel Ministry of Foreign Affairs 2008).

Izraelska vojska je že leta 2005 trdila, da je skupina neposredno povezana s palestinskimi varnostnimi silami in jo opisujejo kot »teroristično krilo« palestinskih varnostnih sil. Te naj bi PRC oskrbovale s široko finančno in logistično podporo ter z vojaškimi urjenjem, orožjem in varnostnimi podatki (BBC 2005).

Leta 2006 je notranji minister v Hamasovi vladi nastavil Jamala Abu Samhadana, vodjo PRC, na mesto direktorja palestinskih varnostnih sil ter mu zaupal nalogo izgradnje palestinske vojske. Abu Samahadan naj bi izdelal načrt, po katerem bi novi varnostni aparat združil vojaška krila palestinskih terorističnih organizacij. Njegovo nastavitve sta ostro obsodila Izrael in ZDA, vodja Palestinske uprave Mohamed Abbas pa je objavil razveljavitev tako njegove nastavitve kot tudi ustanovitve novih varnostnih sil. Hamas je zaradi tega močno kritiziral Abassa, Abu Samahadan pa je dejal, da bodo te nove enote tvorile jedro palestinske vojske ter da imajo le enega sovražnika – Žide (Halevi 2006; Israel Ministry of Foreign Affairs 2008).

5.2 Teroristične organizacije v Libanonu

Libanon je najbolj problematična izraelska soseda v zadnjih treh desetletjih. Vendar grožnja ne prihaja od libanonske oblasti ali večine libanonskega prebivalstva (Bard 2007, 25).

Libanon je postal neodvisna država leta 1943. Za to je bil potreben kompromis med tremi najpomembnejšimi političnimi skupnostmi tistega časa v državi – maroniti (kristjani), suniti in šiiti. Vsaka od 17 sekt v državi pa je dobila določene pravice. Po ustavi so tako maroniti dobili pravico do predsednika, suniti predsednika vlade, šiiti pa predsednika parlamenta. Država je bila zaradi delitve na vse te različne skupine večkrat v krizi, najhuje je bilo v letih od 1975 do 1990, ko je v Libanonu divjala državljanska vojna, ki je zahteval okoli 150.000 življenj (Norton 2009, 11–13).

Ko govorimo o terorističnem ogrožanju Izraela in Libanona, imamo v mislih predvsem Hezbolah. Njegov nastanek in širjenje pa je neposredno povezano s šiitsko skupnostjo v Libanonu. Ob ustanovitvi neodvisnega Libanona so bili šiiti tretja največja skupnost v državi, živeli so v okolici Bejruta, večina pa je živela v južnem Libanonu in na severu v dolini Bekaa. Pripadnost različnim političnim strankam in organizacijam je bila

med šiiti zelo razdrobljena in nobena skupina ni imela večine. V 60. in 70. letih se je večala podpora sekularnim strankam, med njimi tudi komunističnim. Danes sta največji šiitski stranki Hezbolah in Amal, ki sta sorazmerno mladi organizaciji. Hezbolah je tako šele v 90. letih postala najbolje organizirana politična skupina, ki je imela tudi največjo podporo. Vedno več ljudi je začelo podpirati njihovo ideologijo, predvsem na račun levičarskih strank (Norton 2009, 14–17).

Leta 1948 je nastanek nove sosede na njihovi južni meji kmalu vplival tudi na Libanon. Že med palestinsko vojno v letih 1948 in 1949 je namreč okoli sto tisoč Palestincev pobegnilo v južni Libanon (Norton 2009, 14).

Zadeve so se začele zaostrovati, ko je PLO v Libanonu ustanovila svojo bazo, po izgonu iz Jordanije leta 1970. PLO je namreč ustanovila pravo državo znotraj Jordanije, toda ko so začeli ogrožati kraljevo oblast, jih je kralj Hussein na krvav način izgnal iz države. PLO si je novo zatočišče našla v Libanonu, ki ni imel tako močne centralne oblasti. Prejšnje šibko ravnotežje sil je bilo porušeno in izbruhnila je prava državljanska vojna, v katero se je vključila tudi Sirija. Vojna se je končala, Sirija pa je ostala navzoča v državi, saj je imela Libanon pravzaprav za del Sirije. V poznih 70. letih je PLO začela iz Libanona izvajati napade na Izrael. Izrael je na to odgovoril. Izgnal je PLO iz Libanona, vendar pa je, da bi zavaroval svojo severno mejo, zasedel južni Libanon in ustvaril varnostno cono. Pred tem nista imeli državi nikakršnega spora glede ozemlja in Libanon je nasprotoval Izraelu le v okviru splošnega arabskega nasprotovanja. Morda je bil Izraelu celo nekoliko bolj naklonjen kot druge države v regiji, ker je imel večji delež krščanskega prebivalstva. Leta 1983 so tudi podpisali sporazum, vendar ga Libanon zaradi pritiska Sirije ni uveljavil. Dokler je bila Sirija navzoča v Libanonu, je bilo tako nemogoče, da bi se odnosi izboljšali (Bard 2007, 25–29).

Na nadaljnji razvoj dogodkov v Libanonu sta močno vplivala dva dogodka – prva izraelska invazija na Libanon leta 1978 ter iranska revolucija v letih 1978 in 1979. Zaradi ustanavljanja lastne oblasti PLO na jugu Libanona je podpora Palestincem začela močno upadati. Ko je leta 1978 zaradi njihove navzočnosti prišlo do invazije Izraela, se je ta podpora še zmanjšala. Čeprav je bila ta invazija mnogo manjša, v primerjavi s poznejšimi konflikti leta 1982 in 2006, je povzročila izselitev nekaj sto tisoč Libanoncev z juga države. Tamkajšnje prebivalstvo, se pravi večinoma šiiti, pa so morali vedno bolj paziti, da se ne zapletejo v navzkrižni ogenj med Palestinci in Izraelci. Nekateri so se tudi sami pridružili

palestinskim enotam, ne samo zaradi ideološkega prepričanja, ampak tudi zaradi ekonomskih koristi, ki jim jih je omogočal PLO (Norton 2009, 22).

V poznih 70. in zgodnjih 80. letih je med libanonskimi šiiti potekala prava politična tranzicija, ki jo je spodbudila iranska revolucija, vodilo pa jo je predvsem reformistično gibanje Amal. Po enajstmesečni prekinitvi ognja s PLO je 6. junija 1982 Izrael napadel Libanon. Trdil je, da je bilo premirje prekinjeno z atentatom na izraelskega ambasadorja v Veliki Britaniji.⁹ Cilj napada je bilo uničenje PLO v Libanonu in postavitvev do Izraela prijazne vlade v Bejrutu. V izraelski vladi ni bilo takrat nobenega razumevanja za procese, ki so potekali v libanonski, predvsem šiitski, politiki. Narejena ni bila nobena analiza, kakšne posledice bo imel napad. Tudi če napada ne bi bilo, bi verjetno veliko mladih revolucionarjev med šiiti sledilo poti iranske revolucije. Izraelski napad pa jih je še bolj potisnil v to smer, kar je ustvarilo razmere za ustanovitev in razvoj Hezbolaha. Tudi nekdanji izraelski premier je dejal: »Ko smo prišli v Libanon ... ni bilo nobenega Hezbolaha. Naša navzočnost je ustvarila Hezbolah.« Drugi izraelski premier, Jicak Rabin, je povedal še bolj slikovito: »Spustili smo duha iz steklenice.« (Norton 2009, 32–33).

Izraelska okupacija

Izraelska okupacija južnega Libanona je trajala več kot dve desetletji, kar je mnogim dalo povod, da so prisluhnili Hezbolahovi ideologiji. Že prva izraelska operacija leta 1978, ki je imela cilj potisniti palestinske gverilce globlje proti severu, je ustvarila razmere za kasnejšo postavitvev tako imenovane varnostne cone. Že takrat je bila sprejeta resolucija OZN, ki je pozivala Izrael k umiku, vendar se je to zgodilo šele mnogo pozneje, leta 2000. Ko je po novi invaziji leta 1982 postalo jasno, da se Izrael ne bo kmalu umaknil, so skupine, po celotnem političnem spektru, začele načrtovati napade na izraelske sile. Takrat je bil Hezbolah le del tega upora. Izvedel je na primer dvanajst samomorilskih napadov, kar je manj kot ena tretjina vseh samomorilskih napadov v tistem letu. Do leta 1984 so spopadi postali tako intenzivni, da je v povprečju vsake tri dni umrl po en izraelski vojak. Varnostna cona, ki je leta 1985 zasedala okoli 10 odstotkov libanonske države, je bila pravzaprav »nevarna cona« in je bila glavno gonilo spopadov. V začetku 90. let so sklenili nekakšen

---

⁹ Atentat na ambasadorja Shlono Argova je izvedla palestinska skupina, ki je bila nasprotnica PLO. Ambasador je, kljub hudim poškodbam, atentat preživel.

tihi dogovor, da Izrael ne bo napadal civilnih tarč v Libanonu, uporniki pa bodo svoje akcije izvajali le v varnostni coni. To je potrdil tudi ustni dogovor leta 1993. Do prekinitve tega dogovora je prišlo leta 1996, ko so v izraelskem napadu umrli libanonski civilisti, Hezbollah pa je v odgovor izstrelil rakete Katjuša na Izrael. Izrael je nato izvedel večjo operacijo v notranjosti Libanona, in sicer je bombardiral bazo OZN, v napadu pa je umrlo 106 civilistov, ki so tja pobegnili na varno. Ta incident je v Libanonu verjetno povzročil največ sovražstva do Izraelcev. Kljub temu so spet sklenili dogovor, da spopade omejijo na varnostno cono. Kot pravi Norton (2009), je pri tem pomembno, da Izrael ni izpodbijal pravice Hezbollaha, da napada izraelske tarče v Libanonu. S tem so pravzaprav priznali, da so okupatorska sila. Ta dogovor, ki je bil sklenjen s pomočjo ZDA, je omogočil, da so tudi druge države in UNIFIL lahko nadzorovali tamkajšnje dogajanje. To je tudi pomembna razlika med Hezbollahom in Hamasom. Medtem ko je Hamas načrtno izvajal napade na izraelske civiliste, se je Hezbollah tega izogibal in se osredotočil na okupacijske sile. Dogovor je, kljub pozitivnim premikom, le delno izboljšal stanje. Obe strani sta ga tudi večkrat kršili. Od leta 1982 do 2000 je v južnem Libanonu umrlo več kot petsto libanonskih in palestinskih civilistov (Norton 2009, 79–88).

Obdobje med umikom in vojno

Leta 1999 je, kot eno od svojih predvolilnih obljub, izraelski premier Barak obljubil, da se bo Izrael v dvanajstih mesecih umaknil iz Libanona, po pogajanjih s Sirijo ali pa enostransko. Ker do dogovora s Sirijo, kljub močnemu prizadevanju ZDA, ni prišlo, se je Izrael 24. maja 2000 enostransko umaknil iz južnega Libanona (Norton 2009, 88–89).

Septembra 2000, kmalu po izraelskem umiku iz južnega Libanona, se je začela druga palestinska *intifada*. Novo *intifado* je nedvomno spodbudil uspeh Hezbollaha, dokaz za to so tudi mnoge Hezbollahove zastave, ki so plapolale po taboriščih v Gazi in na Zahodnem bregu. Hezbollah je uril nekatere palestinske borce in jih v manjšem obsegu tudi oskrboval. Kljub tej pomoči je vodja Hezbollaha, Nasrallah, med vrsticami dejal, da naloga osvoboditi Palestino pripada Palestincem, prav tako kot osvoboditev Golanske planote pripada Sircem (Norton 2009, 92–93).

V obdobju od umika do nove vojne leta 2006 je bil ubit en izraelski civilist, deček, ki ga je naključno zadela protiletalska raketa, ki jo je izstrelil Hezbollah. Še pet civilistov pa so

ubili palestinski uporniki iz Libanona, kar pomeni, da je bil vsaj delno vpleten tudi Hezbollah. Če prištejemo te civilne žrtve, pridemo do povprečja ene žrtve na leto. Kot posledica novih spopadov je v tem času umrl le en libanonski civilist, druge civilne žrtve so bile posledica neeksplodiranih sredstev, ki so bila uporabljena še pred umikom. V tem obdobju je v Hezbollahovih napadih na ozemlje Shebaa umrlo devet izraelskih vojakov, osem pa jih je umrlo v spopadih ob »modri meji«¹⁰. V šestih letih je torej umrlo 17 izraelskih vojakov, za primerjavo – v času okupacije jih je v povprečju na leto umrlo 25. Glede na zgodovino konflikta lahko rečemo, da je bilo to obdobje relativno mirno, edino konfliktno območje pa je bilo sporno ozemlje okoli vasi Shebaa. Taka ureditev kaže tudi na to, da je možno ob meji med državama ohranjati določeno stabilnost. Največji incident v tem obdobju se je zgodil leta 2004, ko je Hezbollah v napadu na sporno ozemlje ugrabil tri izraelske vojake, ti pa so zaradi poškodb vsi umrli. Od takrat naprej je Izrael redno kršil libanonski zračni prostor s preleti letal za obveščevalno dejavnost. Hezbollah je začel uporabljati protiletalske rakete, in ker so letala prihajala z juga, so nekateri izstrelki končali čez izraelsko mejo (Norton 2009, 90–92 in 117).

Julijska vojna leta 2006

Še preden je izbruhnila vojna leta 2006, so odnosi med Izraelom in Hezbollahom postajali bolj napeti kot ponavadi. Izrael je predvsem motilo sodelovanje Hezbollaha s Hamasom. Do neuspelega poskusa ugrabitve izraelskih vojakov pa je prišlo tudi že pred usodnim napadom julija 2006. Namen ugrabitve je bil poznejša izmenjava zapornikov (Norton 2009, 134).

Hezbollahovo vodstvo, kot tudi mnogi privrženci, so bili prepričani, da je bil prikaz njihove vojaške sposobnosti v prejšnjih letih in njihova oborožitev, ki sta jim jo priskrbeli Iran in Sirija, dovolj, da si Izrael ne bo upal izvesti nove invazije ali bombardiranja (Norton 2009, 93).

Napad, ki ga je Hezbollah izvedel 12. julija in je pripeljal do vojne, je bil taktično dobro izvršen. Na nenaseljenem predelu severne izraelske meje z Libanonom so v zasedo ujeli izraelsko motorizirano patroljo. Ubili so tri vojake in dva ugrabili. Ko so jim izraelski

---

¹⁰ Razmejitevna meja, ki jo je postavil OZN.

vojaki v reševalni akciji sledili v Libanon, je bilo ubitih še pet vojakov in uničen je bil izraelski tank Merkava. Hezbollahova akcija je bila torej uspešna, vendar, kot je pozneje priznal tudi Nasrallah, so se močno ušteli, kakšen bo izraelski odziv (Norton 2009, 135).

Izrael je 13. julija začel močno ofenzivo. V enem dnevu so blokirali libanonski dostop do morja, zaradi uspešnih zadetkov pa so morali zapreti tudi bejrutsko letališče. 14. julija je bil uničen Nasrallahov štab, kot eden od centrov Hezbollaha, Hezbollahu pa je z iransko raketo uspelo uničiti libanonsko ladjo in ubiti štiri vojake. V teh prvih spopadih je Izrael imel tudi mednarodno podporo, Hezbollah pa so zaradi ugrabitve obsodile tudi nekatere arabske države (Norton 2009, 136).

Izraelski vojni načrt se je močno zanašal na zračno premoč in artilerijsko obstreljevanje iz severnega Izraela. Vojaški cilji so bili, izolirati bojišče tako, da prekinejo vse komunikacije za oskrbovanje, uničiti Hezbollahov raketni arzenal (še posebej rakete daljšega dosega) ter uničiti Hezbollahova poveljstva in medijsko infrastrukturo. Želeli so ustvariti območje, v katero bi zaprli Hezbollah in kjer bi ga nato lahko uničili z obstreljevanjem. Zato so bile tarče mnoge ceste, mostovi, pristanišča in letališča. S tega območja so želeli tudi pregnati čim več civilnega prebivalstva. Že v prvih dneh so zadeli več sto tarč v južnem Libanonu, v okolici Bejruta in v dolini Bekaa. Hezbollah se je odzval z izstreljevanjem raket na Izrael. Vsak dan je bilo izstreljenih najmanj 150 raket, na zadnji dan vojne celo 250. Med drugim so rakete zadele tudi Haifo, tretje največje izraelsko mesto. V tem napadu so bile uporabljene rakete daljšega dosega, ki so prišle iz Irana in Sirije, umrlo pa je osem civilistov. Hezbollah je imel na razpolago tudi rakete, ki bi dosegle Tel Aviv, vendar so jih po izraelskih navedbah uničili v prvih dneh napada. Veliko bolj uporabne so bile rakete Katjusa, ker so bile pripravljene v nekaj minutah, še preden so jih Izraelci s svojo opremo lahko zaznali. Po napadu na Haifo je izraelski premier Olmert dejal, da so njihovi cilji vrnitev dveh ugrabljenih vojakov, popolna ustavitev ognja, umik Hezbollaha od meje in z juga Libanona ter napotitev libanonske vojske v ta del države. Poudaril je, da mora Hezbollah prenehati obstajati kot oborožena skupina. Mednarodna podpora izraelskemu napadu je prenehala, ko je v bombardiranju mesta Qana umrlo 28 civilistov (Norton 2009, 137–140).

Ko se je OZN in Libanonu uspelo dogovoriti za premirje, je moral Izrael močno popustiti pri svojih ciljih. Glavna točka dogovora je bila okrepitev mirovne operacije UNIFILA v južnem Libanonu. Vendar je ostalo pri tem, da UNIFIL nikakor ne sme

delovati v smeri Hezbolahove razorožitve brez dovoljenja libanonske oblasti, kar pa je bilo malo verjetno. Na jug je bila poslana tudi libanonske vojska, ki pa naj ne bi delovala proti Hezbolahu (Norton 2009, 141).

Po več kot mesecu bojevanja se je Hezbolah izkazal za bolj trdoživega, kot so analitiki predvidevali. Tudi njihova podpora med šiitsko populacijo se ni zmanjšala, saj so hitro in učinkovito priskrbeli pomoč tistim, ki so jo potrebovali, še posebej tistim, ki so ostali brez domov (Norton 2009, 140).

V 34 dneh bojevanja je moralo 500.000 prebivalcev severnega Izraela zapustiti svoje domove, na drugi strani pa je bilo evakuiranih 900.000 libanonskih civilistov. Do konca vojne je bilo ubitih 34 izraelskih in 1.109 libanonskih civilistov. Vojaške žrtve vključujejo 118 izraelskih vojakov, 28 libanonskih vojakov in okoli 200 Hezbolahovih bojnikov (Norton 2009, 142).

Epilog je vojna leta 2006 dobila v juliju 2008. Po posrednih pogajanjih preko Nemčije sta se Hezbolah in Izrael dogovorila o izmenjavi zapornikov in trupel. Oba ugrabljeni vojaka sta umrla zaradi poškodb, ki sta jih dobila med ugrabitvijo. Čeprav si trenutno nobena stran ne želi nove vojne, ta grožnja vedno obstaja, saj je vojna leta 2006 pustila mnogo odprtih vprašanj (Norton 2009, 171–172).

Obdobje po vojni

Čeprav je Hezbolah v Libanonu med vojno in v tednih po njej užival široko podporo po vsej državi, saj so bili vsi vpleteni v vojno z Izraelom, sta navdušenje in solidarnost kmalu začela izginjati. Začelo se je odprto govoriti o tem, da je Hezbolah sam izzval vojno. Poleg tega je bilo težko proslavljati zmago, če je država utrpela za 4 milijarde dolarjev škode, doživela velik udarec na področju turizma, ki je ena glavnih gospodarskih panog v Libanonu, ter bo trajalo vsaj dve leti, da obnovijo osnovno infrastrukturo. Država se je razdelila na dva pola (Norton 2009, 152–153).

V letu 2007 se je Hezbolah izogibal izvajanju terorističnih napadov proti Izraelu, se osredotočil na obnavljanje svoje vojaške moči ter se prilagajal na nove razmere, ki so nastale po libanonski vojni 2006. Vzroka za takšno politiko sta dva. Prvi je ta, da želi imeti Hezbolah obdobje miru, v katerem lahko izvede rekonstrukcijo in se oboroži, ne da bi ga pri tem oviral Izrael ali UNIFIL. Drugi vzrok pa je, da se je Hezbolah osredotočil na boj

znotraj libanonske politike. V letu 2007 je bilo tako zabeleženih le nekaj incidentov z UNIFILOM ter incident med izraelskimi silami in libanonsko vojsko zaradi podstavljenih IED. Izraelci so namreč našli pet zakamufliranih eksplozivnih sredstev tik ob meji in so trdili, da so bili podstavljeni po prekinitvi spopadov. Hezbolah je to sicer zanikal. Ko so izraelski vojaki izvajali operacijo, v kateri so detonirali eksploziv, je prišlo do strelskega incidenta z libanonsko vojsko, v katerem je bilo ranjenih nekaj vojakov (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 82–89).

V zadnjih letih poskušajo svoj položaj v Libanonu okrepiti tudi globalne teroristične mreže, saj je zanje to pomembna strateška točka za izvajanje terorističnih napadov proti Izraelu. Podrobneje bom o tem pisal v poglavju o globalnem terorizmu, ki ogroža Izrael.

5.2.1 Hezbolah

Izraelski general, ki se je boril v Libanonu, je Hezbolah opisal kot »najboljša gverilska skupina na svetu« (Katz 2006).

Hezbolah je šiitska politična skupina z vojaškim krilom, ki ga večina označuje za teroristično organizacijo. Skupina je dejavna v Libanonu, kjer deluje tudi na področju oskrbe z nekaterimi javnimi dobrinami, kot so šole, bolnišnice in kmetijske ustanove, za več tisoč šiitskih Libanoncev (Council on Foreign Relations 2008). Drugi vir označuje Hezbolah kot krovno organizacijo, ki vključuje različne radikalne šiitske skupine in organizacije (START 2008f).

Hezbollahovo oporišče so predeli Libanona, kjer prevladuje šiitsko prebivalstvo – deli Bejruta in okolice, južni Libanon in dolina Bekaa. Poročila ameriških obveščevalcev pa kažejo, da ima Hezbolah svoje celice tudi v Evropi, Afriki, Severni in Južni Ameriki, vzhodni Aziji ter na celotnem Bližnjem vzhodu (Council on Foreign Relations 2008).

Ime Hezbolah pomeni Božja stranka (Party of God), izvira pa iz verza v Koranu, ki obljublja zmagošlavje vsem, ki se pridružijo božji stranki (START 2008f).

Cilji

Osnovni cilji Hezbolaha so vzpostavitev šiitske teokracije v Libanonu, uničenje Izraela in preprečitev kakršnihkoli zahodnih vplivov na Bližnjem vzhodu (START 2008f). Retorika, ki jo uporabljajo, je osredotočena na pozive k uničenju izraelske države. Celotno ozemlje Izraela vidijo kot okupirano muslimansko ozemlje in trdijo, da Izrael nima pravice do obstoja (Wastcott 2002).

Hezbollahovi cilji so zapisani v dokumentu iz leta 1985, ki je bil objavljen v obliki odprtega pisma, naslovljenega na »zatirane v Libanonu in po svetu«. Eden od končnih ciljev Hezbolaha je torej uničenje Izraela in osvoboditev Palestine. Izgon Izraela iz Libanona je le ena od vmesnih točk k dosegu tega cilja. Vsa pogajanja z Izraelom vidijo kot priznavanje izraelske okupacije Palestine. Zato tudi vse tiste, ki so se pripravljene pogajati z Izraelom, vidijo kot sovražnike. Takšno mišljenje jih povezuje s palestinskimi gibanji, ki nasprotujejo kakršnimkoli pogajanjem (Norton 2009, 35–39).

Vodstvo

Za duhovnega vodjo organizacije velja Šejk Mohammed Hussein Fadlallah. Vrhovni politični vodja pa je Hassan Nasrallah, ki je pred tem deloval kot vojaški poveljnik in je zaradi svojih vojaških in verskih priporočil kmalu napredoval v vrh organizacije. Tako je leta 1992, ko je izkoristil nasprotja znotraj skupine in podporo Irana, postal generalni sekretar stranke. Do svoje smrti leta 2008 je za načrtovalca terorističnih akcij Hezbolaha veljal Imad Favez Muginyah. Muginyah se je v času libanonske državljanske vojne v 70. letih izuril pri skupini Fatah. Ko je bil PLO, in s tem tudi Fatah, leta 1982 izgnan iz Libanona, se je pridružil novoustanovljeni organizaciji Hezbollah in se kmalu povzpел na najvišje položaje. 13. februarja 2008 je bil ubit v avtomobilski eksploziji v Damasku. Hezbollah je za napad in njegov uboj obtožil Izrael, kar pa je izraelska vlada zanikala (Council on Foreign Relations 2008).

Zgodovina

Hezbollah je bil ustanovljen leta 1982 v dolini Bekaa, ko so se združilo več libanonskih islamističnih skupin (START 2008f). V delovanje so se vključili člani koalicije skupin, znanih kot Islamski jihad, ki je delovala v začetku 80. let (Council on Foreign Relations 2008). Ustanovitev Hezbollaha je bil neposreden odgovor na izraelsko invazijo, katere cilj je bil uničiti centre PLO v Libanonu. Skupina je kmalu postala učinkovita bojna enota, po zaslugi urjenja, orožja in financiranja, ki jim jih je priskrbela Iranska revolucionarna garda, ki je delovala v Libanonu. Hezbollah je kmalu začel organizirati tabore za urjenje v dolini Bekaa in tudi v drugih delih Libanona. Tam so se njihovi člani in člani drugih terorističnih organizacij urili v izvajanju atentatov, ugrabitev, samomorilskih napadov in gverilskega bojevanja (START 2008f).

Čeprav Hezbollahovi vodje navajajo leto 1982 kot začetek delovanja, poznavalec tamkajšnjih razmer Norton (2009, 34) trdi, da lahko o pravi organizaciji govorimo šele v sredini 80. let. Do takrat lahko govorimo le o kliku oziroma tajni združbi mladih revolucionarjev. Zaslugo za njihovo združevanje imata Sirija in predvsem Iran, ki je to videl kot uresničevanje enega od svojih ciljev – širjenje revolucije.

Hezbollah ima tesne povezave z Iranom in s Sirijo (Council on Foreign Relations 2008), največjo finančno in ideološko podporo pa dobivajo iz Irana (START 2008f).

V zgodnjih 80. letih je Hezbollah izvedel val ugrabitev tujcev (večinoma z zahoda), kmalu pa so sledili vedno večji napadi. Prav Hezbollah je populariziral samomorilske napade kot učinkovito teroristično taktiko. Aprila 1983 je Hezbollah domnevno razstrelil tovorno vozilo pred ameriško ambasado v Bejrutu ter ubil 58 Američanov in enega Libanonca. Že oktobra 1983 so domnevno izvedli nov velik samomorilski napad – razstrelili so tovornjak pred vojašnico ameriških marincev v Bejrutu in drugega pred francosko vojašnico. V prvem napadu je umrlo 220 ameriških marincev, 18 mornarjev, trije vojaki in družina libanonskega hišnika s štirimi otroki, v drugem napadu pa 58 francoskih vojakov. Ta napad je prispeval k odločitvi Američanov, da so se naslednje leto umaknili iz Libanona (START 2008f).

Napad so skoraj nedvomno izvedli šiitski napadalci po navodilih iz Irana. Tudi raziskave večine drugih napadov v 80. letih kažejo na neposredno odgovornost Irana (Norton 2009, 71). Norton (2009, 77 in 78) celo pravi, da lahko večino terorističnih

napadov v 80. in 90. letih prej pripišemo Iranu kot Hezbolahu. Pokazalo se je tudi, da je tako imenovana Hezbolahova varnostna služba bolj povezana z iranskimi obveščevalci kot pa s samim Hezbolahom.

Pripisujejo jim ugrabitev letala TWA leta 1985 in večtedensko zadrževanje 39 Američanov, ki so bili v letalu. Prav tako jim pripisujejo bombna napada na izraelsko ambasado v Argentini leta 1992, tedaj je umrlo 29 ljudi, ter leta 1994 na Židovski center, kjer je umrlo 95 ljudi. Junija 1996 je Hezbolah domnevno napadel kompleks Khabar Tower v Savdski Arabiji, kjer je umrlo 19 ljudi, več sto pa jih je bilo ranjenih (START 2008f).

Maja 2000 se je Izrael enostransko umaknil iz južnega Libanona, ker so bili stroški nadaljevanja vojaške okupacije previsoki. Hezbolah je nemudoma razglasil zmago in izkoristil priložnost za bolj svobodno delovanje, tako da so na jugu Libanona ustanovili pravo državo v državi (START 2008f). Kljub izraelskemu umiku je Hezbolah še naprej redno obstreljeval izraelske položaje na spornem mejnem območju (Council on Foreign Relations 2008). Zaradi tega umika je Hezbolah inspiracija za palestinska gibanja, ki se borijo proti okupaciji (Westcott 2002).

Znotraj Hezbolah je po umiku prišlo do resne debate, ali nadaljevati oboroženi boj ali se osredotočiti samo na libanonsko politiko. Odločili so se za nadaljevanje upora, tudi po prigovarjanju iz Irana, predvsem Ayatolaha. Izgovor za nadaljevanje boja so našli v ozemlju okoli vasi Shebaa, ki leži na spornem ozemlju Golanske planote (Norton 2009, 90–91).

V zadnjem desetletju se je Hezbolah transformiral iz teroristične organizacije v dobro disciplinirano profesionalno bojno skupino. Jedro Hezbolaha sestavlja okoli 1.000 pripadnikov, imajo pa tudi rezervne sile, ki štejejo od 3.000 do 10.000 mož. Tudi Council on Foreign Relations (2008) navaja podobne številke. Pravijo, da jedro Hezbolaha sestavlja več tisoč borcev in aktivistov. V tem času so dobili tudi močno podporo svojega primarnega sponzorja – Irana. Na leto dobijo okoli 100 milijonov dolarjev, dobili pa so tudi nekaj tisoč raket Katjuša in drugo napredno oborožitev (START 2008f).

Dne 12. julija 2006 so člani Hezbolaha prečkali izraelsko mejo in ugrabili dva pripadnika izraelske vojske ter ubili osem drugih. V odgovor je Izrael začel množično obstreljevanje in tudi kopenske operacije s ciljem, da uničijo Hezbolahovo infrastrukturo, zmanjšajo število njegovih borcev ter uničijo njihovo oborožitev. V 34 dneh intenzivnega bojevanja je Hezbolah dnevno izstrelil na stotine raket na sever Izraela. 11. avgusta 2006 so

se, s pomočjo OZN, Izrael, Hezbollah in libanonska vlada dogovorili o prekinitvi ognja. Od takrat naprej so se spopadi znatno zmanjšali, ostajata pa vprašanji mandata (rules of engagement) mirovne misije OZN v Libanonu ter razorožitve Hezbollaha (START 2008f).

K razorožitvi militantnih skupin v Libanonu, poleg libanonske vlade, pozivata tudi dve resoluciji OZN – 1559 iz leta 2004 in 1701, ki je končala vojno (BBC 2008b).

V spopadih je umrlo okoli tisoč ljudi, več sto tisoč ljudi pa je bilo prisiljenih zapustiti svoje domove (Council on Foreign Relations 2008).

Zaradi posledic vojne, ki jo je izzval Hezbollah, nekateri menijo, da se je zmanjšala njihova priljubljenost med ljudmi, ki je bila najvišja leta 2000, ko se je Izrael umaknil iz Libanona (BBC 2008b).

Po vojni je Izrael sprožil preiskavo, zakaj njihovi vojski ni uspelo uničiti Hezbollaha. Kljub močni zračni operaciji in več tisoč izraelskim vojakom v Libanonu je bil Hezbollah sposoben še naprej izstreljevati rakete na Izrael. Strokovnjaki so najbolj zaskrbljeni nad uspehi, ki so jih imeli proti izraelskim oklepni enotam. Izrael je v akcijo poslal 400 tankov Merkava, ki veljajo za eno najboljše zavarovanih oklepnih vozil. Od tega je bilo s protitankovskimi raketami zadetih 50 tankov, 22 jih je bilo uničenih, umrlo pa je 30 članov posadk. Hezbollah je v bojih z izraelskimi oklepnimi enotami uporabljal protitankovske rakete Kornet in Metis, ki so jih dobili iz Irana in Sirije. Izrael je uspešno uničil rakete dolgega dosega, ni pa mogel uničiti raket krajšega dosega Katjuša. Teh raket je bilo na tisoče, pogosto so bile izstreljene iz civilnih objektov in podzemnih bunkerjev, zato je bilo iz zraka nemogoče uničiti vse. Prav zato so Izraelci začeli tudi kopensko operacijo, vendar se mnogi strinjajo, da prepozno. Po ocenah je imel Hezbollah na začetku vojne na razpolago več kot 15.000 raket Katjuša, skoraj 10.000 pa naj bi jim jih ostalo tudi po koncu vojne.

Sodelovanje v libanonski politiki

Hezbollah se je v začetku svojega delovanja opredelil predvsem v nasprotju do politične organizacije Amal in je resnično deloval v smeri islamske revolucije. Ta ideološki zagon je kmalu izgubil svojo moč in vedno bolj so sprejemali realnost libanonske politike. Da so si pridobili srednji sloj šiitske populacije, so morali opustiti nekatere svoje revolucionarne ideje. Njihova gorečnost se je tako vedno bolj osredotočala na boj proti Izraelu (Norton 2009, 45).

V zadnjih 20 letih je Hezbolahu uspelo ne samo profesionalizirati svoje vojaške zmogljivosti, ampak tudi vključiti se v libanonski politični prostor ter se ukoreniniti v libanonsko družbo. Po končanju 15 let trajajoče libanonske državljanske vojne v zgodnjih 90. letih se je Hezbolah priključil političnemu procesu, skupina pa uživa visoko podporo med libanonskimi šiiti. Na libanonskih volitvah 2005 je Hezbolah zasedel 14 sedežev v 128-članskem parlamentu (Council on Foreign Relations 2008). Od avgusta 2006 je Hezbolah tudi manjšinska članica libanonske vlade z dvema svojima ministroma in tretjim, ki ga odobrijo (START 2008f).

Že novembra 2006 je prišlo do večjih nesoglasij glede pravice veta, zaradi česar se je Hezbolah umaknil iz vlade. Novembra 2007 so z bojkotom zavlačevali parlamentarne predsedniške volitve. Dejali so, da bodo sprejeli le kandidate, ki podpirajo njihov boj proti Izraelu. Libanonska vlada je morala popustiti in sprejeti nekatere kompromise. Hezbolah je pridobil moč veta v libanonskem parlamentu in ima zdaj 11 sedežev v 30-članski vladi (BBC 2008b).

Hezbolahovo politično krilo izvaja tudi različne socialne programe v južnem Libanonu in delih Bejruta, kjer skrbijo za šiitsko populacijo na področju šolstva, zdravstvene oskrbe in socialne pomoči. Organizacija ima v lasti tudi radijsko postajo in satelitski TV-program al-Manar. Al-Manar je primarno sredstvo Hezbolahove propagande v islamskem svetu (START 2008f).

Njihov politični vpliv se je pospešeno širil po tem, ko so maja 2008 zasedli zahodni Bejrut, čemur je sledila vladna ustavitvev Hezbolahove komunikacijske mreže. S pomočjo arabskih držav je bil sklenjen dogovor o ustavitvi nasilja. Kljub navidezni krepitvi politične moči nekateri poznavalci trdijo, da si je Hezbolah z uporabo sile v spopadih v zahodnem Bejrutu oslabil kredibilnost. Hezbolah je namreč trdil, da ne bo nikoli uporabil orožja proti libanonskim civilistom. Ti dogodki so povečali razhajanja v libanonski politiki in zaostri razmere (Council on Foreign Relations 2008).

Ker Hezbolah sodeluje v libanonski politiki in izvaja različne družbeno koristne programe, se je v mednarodni skupnosti pojavilo vprašanje, ali naj bo opredeljen kot teroristična organizacija ali ne. ZDA, Kanada, Izrael in drugi klasificirajo Hezbolah izključno kot teroristično organizacijo, kar zmanjšuje njihovo zmožnost zbiranja sredstev in mednarodnih potovanj. Po drugi strani pa države, kot sta npr. Avstralija in Velika Britanija,

razlikujejo med Hezbolahovim varnostnim (terorističnim) krilom in političnim krilom. Rusija jih na primer niti ne jemlje kot teroristično organizacijo (START 2008f).

Nekatere države so priznavale Hezbolahu pravico do boja proti izraelski okupaciji, vendar se je ta legitimacija leta 2000, z izraelskim umikom, končala (Norton 2009, 76–77).

V začetku junija 2009 so v Libanonu potekale parlamentarne volitve. Kljub nekaterim napovedim Hezbolahovi koaliciji, 8. marec, ni uspelo zmagati. Koalicija 14. marec, ki jo vodi Saad Hariri¹¹, je dobila 71 sedežev od 128, koalicija 8. marec pa je dobila 57 sedežev. Vodja Hezbolaha Nasrallah je priznal zmago nasprotnikov in pozval k ponovni sestavi vlade narodne enotnosti.

Obnova Hezbolahove vojaške infrastrukture po vojni leta 2006

V letu 2007 je Hezbolah obnovil večino svoje vojaške infrastrukture v južnem Libanonu ter prilagodil delovanje novim razmeram, ki so nastale po namestitvi UNIFILA in libanonske vojske. Hezbolah je na primer opustil svoja oporišča in (vsaj vidno) navzočnost tik ob meji. V tem času so izkoristili zatišje v južnem Libanonu, da so obnovili infrastrukturo, ki je bila poškodovana v drugi libanonski vojni, posebno pozornost pa so namenili obnovitvi svojega raketnega arzenala. Tako imajo zdaj nov in izboljšan raketni arzenal, ki je lahko pomembna grožnja Izraelu. Jedro tega arzenala je nekaj tisoč raket dosega od 40 do 110 km, kar pomeni grožnjo celotni regiji Tel Aviva in še dlje. Zelo verjetno pa ima Hezbolah tudi rakete Zelzal, ki imajo še daljši doseg. Hezbolah je popolnoma obnovil svojo raketno oborožitev, ki je tik pred drugo libanonsko vojno štela okoli 20.000 raket. Strokovnjaki pa se strinjajo, da so to število še povečali. Glavni kanal za tihotapljenje orožja v Libanon je Sirija, nekaj orožja pridobijo preko Turčije, potencialno pa tudi preko letališča v Bejrutu. Večina Hezbolahove infrastrukture je zdaj nameščena znotraj šiitskih naselij, v civilnih zgradbah in podzemnih objektih, ki služijo kot glavni štabi. Da bi se izognili konfliktom, so svojo infrastrukturo postavili stran od izraelsko-libanonske meje in zmanjšali dejavnost na neposeljenih območjih. Pomikajo pa se tudi vedno bolj na sever Libanona. Med vojno je Hezbolah izgubil okoli 650 borcev, večinoma med dobro

---

¹¹ Sin leta 2005 ubitega premiera Rafiq Haririja.

izurjenimi pripadniki. Po vojni so zato začeli ponovno izvajati rutinske vojaške akcije, s čimer so usposobili več tisoč novih borcev. Hezbolahovo moč zdaj ocenjujejo nekje med 10.000 in 15.000 borcev, ki so pripravljene na vpoklic ob večjih spopadih. Nekaj pripadnikov urijo tudi v Iranu, predvsem za nadaljevalno urjenje, kar je bila pogosta praksa že pred vojno (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 82–89).

Hezbolahova podpora palestinskemu terorizmu

Po ocenah izraelskih obveščevalnih služb je Hezbolah od leta 2004 naprej porabil več kot 10 milijonov dolarjev na leto za podporo palestinskega terorizma v boju proti Izraelu. Organizaciji, ki najbolj sodelujeta s Hezbolahom, sta Fatahov Tanzim in Palestinski islamski jihad. Glede na to, da Hamas izvaja teroristične napade na zelo podoben način, kot jih je Hezbolah, je zelo verjetno, da je Hezbolah posredoval svoje izkušnje in znanje Hamasu. Pred libanonsko vojno je Hezbolah podpiral več terorističnih mrež na Zahodnem bregu, vendar se je to število močno zmanjšalo. Možna vzroka za to sta, da so bili razočarani nad neučinkovitostjo teh organizacij ter da je začel veljati tako imenovani Načrt za pomilostitev (Amnesty Plan), zaradi katerega so se mnogi pripadniki Fataha odrekli sodelovanju in povezavam s Hezbolahom (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 82–89).

5.3 Globalne teroristične organizacije

Ko govorimo o globalnem terorizmu, se v trenutku srečamo s pojmom Al Kaida. Vendar Al Kaide ne smemo razumeti kot organizacije, temveč kot ideologijo.

Burke (2003) pravi, da je Al Kaida uporaben pojem za označevanje bin Ladna, njegovih tesnejših sodelavcev ter infrastrukture, ki je bila zgrajena v Afganistanu med letoma 1996 in 2001. Po njenem uničenju pa pojma Al Kaida ne smemo več razumeti kot neko koherentno strukturirano organizacijo. Burke (2004) tudi pravi, da Al Kaida danes ni organizacija, temveč ideologija. Že sam pojem *qaeda* pomeni »temelj«, »osnova« ali celo »metoda«. Al Kaida je vedno delovala v smeri financiranja, povezovanja in dajanja nasvetov različnim terorističnim skupinam ali posameznikom pa vsem svetu. Če smo,

preden je bila infrastruktura v Afganistanu uničena, še lahko govorili o nekakšni organizaciji, danes ne obstaja več središče islamskega terorizma. Namesto tega se nazori in ideje Al Kaide – »alkadizem« – širijo in postajajo vedno močnejši. Ta radikalna mednarodna ideologija ima privrženca med mnogimi posamezniki in skupinami, od katerih so le redki povezani z bin Lадnom in ljudmi okoli njega. Vendar pa sledijo njegovim metodam, navodilom in smernicam. Torej delujejo v stilu Al Kaide, vendar so z njo povezani le ideološko. Izraelci zato namesto pojma »Al Kaida« uporabljajo pojem »globalni ali mednarodni jihad«.

Izraelska vlada je, po poročilih Obveščevalne službe izraelske vojske, Izraelske obveščevalne agencije in Mosada, ugotovila, da organizacije globalnega jihada, ki jih vodi Al Kaida, pomenijo resno grožnjo državi Izrael, izraelskim državljanom in Židom po svetu. Izraelski obveščevalci ugotavljajo, da globalni jihad pomeni grožnjo zahodnemu svetu, demokratičnim režimom in zmerim arabskim elementom. Poleg tega obstaja skrb, da se bo globalni jihad povezal z ekstremističnimi elementi v regiji, kot sta na primer Hamas in Hezbolah (Leyden 2008).

Globalni jihad bo verjetno vedno pogosteje poskušal napadati izraelske oziroma židovske tarče po vsem svetu. Čeprav je Osama bin Laden že leta 1998 razglasil »svetovno islamistično fronto proti Križarjem in Židom«, so se prvi napadi pojavili šele v začetku leta 2002. Od takrat naprej so Al Kaida oziroma z njo povezane skupine izvajale intenzivno kampanjo proti tem tarčam. Med drugim so ubili novinarja z izraelskimi koreninami Daniela Pearla v Pakistanu, bombardirali sinagoge v Tuniziji in Turčiji ter napadli izraelski hotel v Keniji, pri čemer je umrlo 13 ljudi. Istočasno z napadom v Keniji je Al Kaida neuspešno poskušala sestreliti izraelsko potniško letalo (Bergen 2008).

Napadi Al Kaide na Izrael in židovske tarče od leta 2002 naprej:

- april 2002: Al Kaida je prevzela odgovornost za napad na sinagogo v Tuniziji, v katerem je umrlo 19 ljudi. Napad je bil maščevanje za umrle Palestince.
- november 2002: Al Kaida je prevzela odgovornost za napad na hotel, ki je bil v izraelski lasti, v Mombasi v Keniji. Umrlo je 13 ljudi. Istočasno so poskušali tudi sestreliti izraelsko letalo.

- maj 2003: Vodja Al Kaide v Iraku je načrtoval in financiral pet skoraj istočasnih samomorilskih napadov v Casablanci v Maroku. Med tarčami so bili židovski klub in restavracija, židovsko pokopališče ter hotel, ki ga pogosto obiskujejo Izraelci. Umrlo je 45 ljudi, več kot sto pa je bilo ranjenih.
- november 2003: Avtomobilske bombe so sočasno eksplodirale pred dvema sinagogama v Istanbulu v Turčiji. Ubitih je bilo 25 ljudi, okoli 300 je bilo ranjenih. Al Kaida je prevzela odgovornost za napada, kot vzrok za napad na sinagogi pa so navedli, da so tam delovali izraelski agentje.
- oktober 2004: Na Sinaju v Egiptu je bilo izvedenih več samomorilskih napadov na turistična mesta, ki so priljubljena med Izraelci. Ubitih je bilo 34 ljudi, 171 je bilo ranjenih. Izrael je napade povezal z Al Kaido, odgovornosti pa ni prevzel nihče.
- julij 2005: Skupina, ki se imenuje Brigade jihada v Palestini – vojaško krilo Al Kaide v Palestini, je prevzela odgovornost za raketni napad na židovska naselja na jugu države. Na internetni strani, ki jo povezujejo z Al Kaido, so trije zamaskirani moški podali izjavo, da njihovo vodstvo zavrača kompromise, ki jih sprejemajo palestinski politiki, in da bodo nadaljevali sveto vojno. Dejali so tudi, da je njihov napad le del mednarodnega boja Al Kaide proti Židom.
- november 2005: Najmanj 57 ljudi je umrlo in okoli sto je bilo ranjenih v koordiniranem samomorilskem napadu na tri hotele v Amanu v Jordaniji. Odgovornost je prevzela Al Kaida v Iraku, vzrok za napad pa je bilo sodelovanje Jordanije z Izraelom.
- januar 2006: Al Kaida v Iraku je prevzela odgovornost za raketni napad na sever Izraela, ki je bil izveden decembra 2005. Al-Zarqawi je na internetu podal izjavo, da je njegova skupina odgovorna za raketni napad iz Libanona in da je to le začetek boja proti sionističnemu sovražniku. V napadu ni bil ranjen nihče.
- februar 2008: Al Kaida v islamističnem Magrebu (AQIM), skupina, povezana z Al Kaido, ki deluje v severni Afriki, je prevzela odgovornost za napad na izraelsko ambasado v Mavretaniji. Ranjeni so bili trije mimoidoči. AQIM so podali izjavo, v kateri so dejali: »Ta napad je prišel v času, ko podli Židje neupravičeno mučijo naše brate v Palestini.«

(ADL 2009)

Sovraštvo do Židov je bil del ideologije Al Kaide že vse od njihovega začetka, zato je bil Izrael tudi pogosto osrednja točka njihove propagande. Po zadnji vojaški akciji v Gazi so obnovili pozive za napade na Izrael in Žide. Tukaj je samo nekaj značilnih izjav vodij Al Kaide, ki so se pojavile v letu 2009:

- Osama bin Laden:
  - »Samo ena pot bo nedvomno vrnila [mošejo] Al-Aqso in Palestino in to je jihad v božjem imenu.«
  - »Muslimanski narodi ste sposobni premagati sionizem z vašimi sposobnostmi in vašo skrito močjo – brez pomoči [arabskih] vodij in kljub dejstvu, da jih večina [vodij] stoji v vojašnicah križarsko-sionističnega zavezništva.«
  - »Smo z vami in ne bomo vas razočarali. Naša usoda je povezana z vašimi v boju proti križarsko-sionistični koaliciji, v boju do zmage ali mučeništva.«
- Ayman al-Zawahiri:
  - »Rad bi opomnil naše mudžahidske brate v Gazi, da naš sovražnik v Gazi ni samo Izrael, ampak celotno sionistično-križarsko zavezništvo, ki ga vodijo ZDA.«
  - »Čestitati moram tudi vsem našim družinam in bratom v Gazi za njihove mučenike, ki so bili z Alahovo milostjo in slavo povzdignjeni v raj. Čestitam jim za zgled, ki so ga postavili muslimanskemu narodu.«
  - »Muslimani, kjerkoli ste, borite se proti sionistično-križarski kampanji in škodujte njihovim interesom, kjerkoli jih srečate.«
  - »Moji muslimanski bratje in mudžahidi v Gazi in po vsej Palestini, z Alahovo pomočjo smo z vami v bitki. Svoje udarce bomo pošiljali proti židovski koaliciji, kjerkoli bomo lahko.«

(ADL 2009)

5.3.1 Globalni jihad na območju Gaze in Zahodnega brega

Globalni jihad pojmuje Zahodni breg kot prvo bojno črto v spopadu z Izraelom. Kljub temu je bil v preteklih letih večinoma neuspešen v prodoru na palestinsko ozemlje ter vplivanju na palestinsko politiko. Glavni problem, na katerega so naleteli elementi

globalnega jihada, je to, da je območje Palestine že zdaj dom terorističnim organizacijam, ki so prav tako močno povezane z radikalnim islamom in s sveto vojno, vendar pa so enako ali še močnejše opredeljene s palestinskim nacionalizmom. Od leta 2004 naprej so globalne teroristične organizacije poskušale prodreti na palestinsko ozemlje z ustanavljanjem manjših terorističnih mrež in s širjenjem svojih idej po elektronskih medijih. Njihova aktivnost je predvsem ideološka. Kljub temu so bili poskusi, da bi izpeljali podoben teroristični napad kot druge teroristične organizacije na območju Gaze, vendar jim doslej ni uspelo doseči večjega napredka na tem področju. Te mreže so lahko sestavljene iz nekaj deset pripadnikov, nekatere pa pravzaprav ne obstajajo in ne počnejo drugega, kot dajejo izjave v medijih. Hamas večinoma dovoljuje delovanje teh manjših mrež na območju Gaze. Kadar pa njihovo delovanje pride v nasprotje s Hamasovo oblastjo ali izzove zunanji pritisk, takrat Hamas uporabi svojo avtoriteto v Gazi – velikokrat tudi s silo (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 76–78).

Če pogledamo vrste napadov, ki jih izvajajo teroristične organizacije, povezane z globalnim jihadom, lahko takoj opazimo razliko med to vrsto terorizma in palestinskim terorizmom. Ti napadi namreč nimajo nikakršne povezave s palestinskim vprašanjem in so izključno pod vplivom radikalnega islama oziroma boja proti Zahodu in njegovi kulturi. Taki so na primer napadi na internetne kavarne, napad na ameriško šolo na severu Gaze, ugrabitev novinarja BBC, umor kristjana, ki je živel na območju Gaze, ter napadi na Agencijo ZN za palestinske begunce (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 76–78).

ISLAMSKA VOJSKA (The Army of Islam)

Islamska vojska je teroristična organizacija na območju Gaze, ki posnema Al Kaido ali je povezana z njo. Uporabljajo tudi ime Tawhid and Jihad Brigades. Vodja organizacije je Mumtaz Dughmush, ki je član močnega klana v Palestini. Organizacija je bila v nekaterih obdobjih povezana s Hamasom, danes pa jo zavračata tako Hamas kot Fatah. Način delovanja in vrste napadov, ki jih izvajajo, je ta organizacija prevzela od Hamasa in ne sledi načinu delovanja globalnih terorističnih organizacij. Islamska vojska je ena od treh terorističnih organizacij, ki so prevzele odgovornost za ugrabitev izraelskega vojaka Gilada

Shalita, ter je odgovorna za ugrabitev novinarja BBC Alana Johnstona (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 78).

VOJSKA NARODA (Army of the Nation)

Vojska naroda je ena od manjših terorističnih mrež, ki jih povezujemo z globalnim jihadom. Sami sebe imenujejo tudi Al Kaida v Palestini, vodi pa jo Abu Hafez al-Maqdisi. V svojih izjavah pravijo, da je njihov cilj utrditi islam kot prevladujočo religijo na svetu. Prav tako pozivajo k pobijanju Židov, Američanov in kristjanov. Doslej še niso izvedli nobenega terorističnega napada, večina njihovega delovanja je usmerjena v propagando. Največ pozornosti so doslej dosegli z grožnjami o napadu na ameriškega predsednika Busha ob njegovem obisku Izraela in z napadi na ameriško šolo v Gazi (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 79).

5.3.2 Globalni jihad na območju Libanona

Globalne teroristične mreže so si poskušale v zadnjih letih okrepiti položaj v južnem Libanonu, kar je posledica odločitve vodstva Al Kaide, da tam poveča svojo navzočnost, saj je Libanon zanje pomembna strateška točka za izvajanje terorističnih napadov proti Izraelu. Pomembne točke za širjenje teh mrež so postala predvsem palestinska begunska taborišča (Ein el-Hilweh v bližini Saida in Nahr al-Bared v bližini Tripolija). Libanonska vlada, ki želi omejiti širjenje globalnih terorističnih mrež, je bila v letu 2007 presenetljivo uspešna. Izkoreninila je namreč glavni štab Fatah al-Islama, ki naj bi bil veja Al Kaide, iz begunskega taborišča Nahr al-Bared. Boji so trajali več kot tri mesece, na koncu pa je libanonski vojski uspelo pridobiti nadzor nad begunskim taboriščem in zajeti ali pregnati pripadnike Fatah al-Islama. Kljub temu mreža ni bila povsem uničena in je ohranila nekaj infrastrukture, predvsem na jugu, zajet pa ni bil niti vodja Fatah al-Islama, Shaker Absi¹². Center globalnih terorističnih mrež je zdaj postalo begunsko taborišče Ein el-Hieweh, ki ni pod nadzorom libanonskih oblasti¹³. Poleg Fatah al-Islama je tam tudi center terorističnih

---

¹² Libanonska oblast je prepričana, da je pobegnil iz begunskega taborišča dan pred napadom libanonske vojske (BBC 2007).

¹³ Libanonska vojska ne vstopa v begunska taborišča, temveč le varuje njihovo okolico.

mrež Usubat al-Ansar (The Geathering of Supporters) in Jun dal-Sham. To taborišče tako postaja ena od vročih točk globalnega terorizma, ki pomeni potencialno resno grožnjo Izraelu ter tudi UNIFILU, libanonski vladi in drugim »zahodnim« tarčam v Libanonu. Da bi zmanjšali pritisk na Fatah al-Islam, so druge teroristične organizacije, povezane z globalnimi terorističnimi mrežami, izvedle več napadov manjšega obsega v južnem Libanonu. Poleg UNIFILA je bil cilj teh napadov tudi Izrael. 17. junija 2007 sta bili na izraelsko mesto Kiryat Shmona izstreljeni dve raketi. To se je zgodilo prvič po drugi libanonski vojni. Nihče ni bil ranjen, poškodovanih pa je bilo nekaj hiš. Hezbolah je zanikal kakršnokoli vpletenost v te napade. Najverjetnejši krivec za napad so globalne teroristične mreže, povezane z begunskim taboriščem Ein el-Hiweh. V noči 8. januarja sta bili ponovno izstreljeni dve raketi (kalibra 107 mm) na vas Shlomi. Tudi v tem napadu ni bilo žrtev (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 90–95).

FATAH AL-ISLAM

Fatah al-Islam je militantna sunitska skupina s člani iz Libanona, Sirije in Palestine. Nastali so novembra leta 2006, ko se je skupina ločila od Fatah al-Intifade, palestinske skupine v Libanonu, ki jo financirajo iz Sirije in se je prav tako ločila od osrednje organizacije Fatah. Libanonske varnostne službe trdijo, da Fatah al-Islam ni nastal z ločitvijo od druge skupine, temveč je to del sirskih varnostnih sil. Njihova primarna cilja sta reformirati palestinsko begunsko populacijo v Libanonu po načelih šeriatskega prava in se upirati Izraelu. Strateški cilj pa je pregnati ZDA iz islamskega sveta. Sirija je zanimala kakršnokoli povezavo s skupino. Skupina je na začetku delovanja štela okoli 200 pripadnikov, vendar so se jim od takrat po eni strani pridružili borci iz različnih palestinskih skupin, po drugi strani pa so imeli velike izgube v bojih z libanonsko vojsko. Skupina je postala znana, predvsem v Libanonu, maja 2007, ko se je zapletla v spopade z libanonsko vojsko in je umrlo najmanj 41 ljudi (Bloom 2007). Po podatkih BBC (2007) je v spopadih umrlo okoli 400 ljudi, med njimi veliko civilistov. Več kot 30.000 civilistov je moralo zaradi konflikta zapustiti begunsko taborišče. To je bil eden največjih notranjih libanonskih konfliktov od konca državljanske vojne leta 1990.

Fatah al-Islam povezujejo tudi z Al Kaido, vendar pa to ni povsem jasno. Sirija trdi, da sodelujejo, medtem ko Libanon pravi, da je to skupino ustanovil Damask z namenom

destabilizirati Libanon. Sama Al Kaida je v zvezi s Fatah al-Islamom dala izjavo, v kateri pozivajo muslimane, naj jim pomagajo v bojih z libanonsko vojsko. Vodja Fatah al-Islama je dejal, da z Al Kaido niso povezani, vendar sledijo ideologiji Osame bin Ladna, to je boj proti nemuslimanom in ustvarjanje fundamentalističnih islamskih režimov (Bloom 2007). Izjave Fatah al-Islama se pogosto pojavljajo na islamističnih straneh, ki objavljajo tudi izjave Al Kaide (BBC News 2007).

Vodja Fatah al-Islama je Shaker Abssi, razvpiti palestinski militant, ki naj bi bil tudi povezan z Al Zarqawijem, vodjem Al Kaide v Iraku. Skupaj naj bi bila leta 2000 organizirala atentat na ameriškega diplomata v Jordaniji. Jordanija je pozneje oba v odsotnosti obsodila na smrt. Istega leta so Abssija aretirali v Siriji, ker je bil član prepovedane islamistične skupine. Po izpustitvi leta 2005 se je preselil v Libanon in se pridružil Fatah al-Intifadi, nato pa se je od njih ločil in ustanovil Fatah al-Islam (BBC News 2007).

Joscelyn (2007) je zbral večino člankov in poročil, ki se ukvarjajo s povezavami med Fatah al-Islamom ter Al Kaido in sirskimi obveščevalci. Na podlagi libanonskih poročil je generalni sekretar OZN izdal poročilo, v katerem povezuje Fatah al-Islam s Sirijo. To libanonsko poročilo je bilo napisano na podlagi informacij, ki so jih zbrali med zaslišanji prijatih članov. Odkrili naj bi bili povezavo med vodji Fatah al-Islama in vodjo sirskih obveščevalnih služb. Nekateri navajajo možnost, da je bil Abssi izpuščen iz sirskega zapora v zameno za to, da deluje po njihovih navodilih. Nekateri postavljajo pod vprašaj celo to, ali je bil Abssi v Siriji resnično zaprt. Po drugi strani je Meekov članek v New York Daily iskal povezave z Al Kaido. Eden od največjih podpornikov skupine naj bi bil Asbat Al-Ansar, ki ga povezujejo tudi z Al Kaido. Al-Ansar naj bi bil denar prejemal preko sunitskih ekstremističnih skupin in tudi neposredno od Al Kaide. Čeprav nekateri trdijo, da je nemogoče, da bi bila skupina povezana tako z Al Kaido kot s Sirijo, Joscelyn pravi, da to ni povsem nemogoče. Vodje Al Kaide so bili že večkrat pripravljeni sodelovati s sovražniki svojih sovražnikov, kljub ideološkim ali teološkim razlikam. Vsekakor terorističnih organizacij ne smemo na silo poskušati spraviti v vnaprej postavljene okvire, temveč moramo pustiti odprte različne možnosti.

Phares (2007), ki je prav tako iskal povezave med Fatah al-Islamom in Al Kaido, je Libanon označil za novo fronto vojne proti Al Kaidi. Tudi on najprej poudarja neposredno povezavo med vodji obeh organizacij. Poleg tega se mu zdi pomembno, da je skupina

nastala v begunskem taborišču Nahr al Bared v bližini Tripolija, kjer je sunitska večina. Eden od ciljev naj bi bil ustanoviti »emirat« v sunitskih delih Libanona, podobno kot so to poskušali storiti v Iraku. Sirsko podporo skupini pojasnjuje s tem, da so Sirci že večkrat podpirali skupine, ki niso imele njihove ideologije, z namenom destabilizirati Libanon.

Manjša skupina Fath al-Islama, ki jo vodijo neposredno iz Libanona, deluje tudi na območju Gaze. Večinoma se ukvarjajo s propagando, širijo sporočila Abszija, vodje organizacije v Libanonu. Močno so povezani tudi s tihotapci v Egiptu in z drugo kriminalno aktivnostjo. Njihov cilj pa je, da bi se organizacija tako razširila v Gazi, da bi bili sposobni izvajati teroristične napade na Izrael, saj se v Libanonu srečujejo z velikimi težavami (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 81).

5.4 Podpora terorizmu

Po Prezljevi (2006a) definiciji sodijo med teroristične aktivnosti tudi podporne dejavnosti, kakor so financiranje, rekrutiranje, skrivanje teroristov, usposabljanje ter tihotapljenje.

Države, ki sponzorirajo terorizem, dajejo nedržavnim terorističnim organizacijam podporo, brez katere te ne bi mogle delovati oziroma bi imele večje težave pri pridobivanju finančnih sredstev, orožja, potrebščin in varnih območij, ki jih potrebujejo za načrtovanje in izvajanje svojih operacij. Iran in Sirija se nista odrekla podpiranju terorizma ali pokazala napredka v boju proti terorizmu. Terorističnim organizacijam stalno dajeta varno zatočišče, znatna sredstva in smernice (Country Reports on Terrorism 2009, 3.pogl.).

5.4.1 Iran

Za razvoj islamističnih gibanj je bila ključna iranska revolucija leta 1979. Po revoluciji je v Iranu začel veljati islamski zakonik in zatrt je bil kakršenkoli zahodni vpliv. Voditelji revolucije so poskušali revolucijo izvoziti tudi v druge države, da bi zamenjal arabske vlade z islamističnimi republikami. Iran je postal pokrovitelj tistih, ki so podpirali te ideje. Tudi mnoge ekstremistične skupine so povezale ideje o islamskem zakoniku, boju

proti zahodu in revoluciji. Zato ima veliko orožja, usposabljanja in literature, ki so jedro islamističnega nasilja, svoj izvor v Teheranu. Iran je bil tudi večkrat povezan s samimi terorističnimi napadi. Dejaven je tudi na palestinskih ozemljih, kjer podpira nasilje proti Izraelu. Za izvedbo nekaterih napadov je Iran celo neposredno plačal. Na primer oktobra 2005 je obljubil denar Islamskemu jihu, če izstreli rakete z Zahodnega brega na Tel Aviv. Denar pa je bil nato nakazan preko Sirije (Bard 2007, 43).

Iran ostaja najbolj aktivna država, ki podpira terorizem. Njihova vpletenost v načrtovanje in finančno podpiranje terorističnih napadov na Bližnjem vzhodu, v Evropi in osrednji Aziji je neposredno vplivala na mednarodno širjenje miru, ogrožala je ekonomsko stabilnost na Bližnjem vzhodu in preprečevala širjenje demokracije (Country Reports on Terrorism 2009, 3.pogl.).

Washington označuje Iran kot »osrednji bankir terorizma« v svetu. Teheran različnim skupinam pošilja več sto milijonov dolarjev na leto, samo Hezbolahu namenijo 200 milijonov dolarjev na leto. Po podatkih kanadskih obveščevalcev je palestinska policija februarja 1999 odkrila dokumente o nakazilu 35 milijonov dolarjev Hamasu s strani Iranske obveščevalne službe. Denar je bil namenjen za financiranje terorističnih aktivnosti proti izraelskim tarčam. Podpora Irana pa presega samo financiranje. Znano je, da podpirajo palestinske teroristične organizacije z urjenjem in drugimi dobrinami. Kmalu po izbruhu druge *intifade* leta 2000 je iranski režim dal nalogo Mughinyehu, da pomaga Palestincem. Pomagal je tako Hamasu kot Palestinskemu islamskemu jihu (Levitt in Jacobson 2008).

Primarni mehanizem iranskega režima za širjenje in podpiranje terorizma na tujem je enota al-Qods, to je elitna skupina Islamistične revolucionarne garde. Enota al-Qods je z orožjem, urjenjem in financiranjem podpirala Hamas in druge palestinske teroristične skupine, libanonski Hezbolah, upornike v Iraku ter talibanske borce v Afganistanu. Iran ostaja glavni podpornik skupin, ki brezkompromisno nasprotujejo mirovnemu procesu na Bližnjem vzhodu. Poleg Hamasa Iran v Palestini podpira tudi Palestinski islamski jihat (PIJ) in Ljudsko fronto za osvoboditev Palestine – vrhovno poveljstvo (PFLP-GC). Prav podpora Irana, ki jo je Hamas dobival od volitev 2006 naprej, jim je omogočala, da so izvajali napade na Izrael (Country Reports on Terrorism 2009, 3.pogl.).

Enote al-Qods imajo že dolgo zgodovino pomoči Hezbolahu, med drugim urjenje, dajanje nasvetov in orožja. Poleg tega, da so vodili tabore za urjenje v Libanonu, so izurili več kot 3.000 Hezbolahovih operativcev v svojih objektih v Iranu. Skupina je igrala tudi

pomembno vlogo pri ponovnem oboroževanju Hezbolaha po vojni z Izraelom leta 2006 (Levitt in Jacobson 2008).

Enote al-Qods naj bi tudi priskrbele orožje in finančna sredstva talibanom za pomoč v afganistanskem konfliktu. Iran zavrača pozive, da naj preda člane Al Kaide, ki so jih zajeli, in tudi noče razkriti imen višjih članov, ki jih imajo priprte. Zavrača tako vrnitev v njihove domovine kot tudi predajo državam, ki bi jim rade sodile. V Iranu tudi prosto delujejo nekateri člani Al Kaide, ki so pobegnili iz Afganistana po padcu talibanskega režima (Country Reports on Terrorism 2009, 3.pogl.).

Poleg podpore terorizmu Islamski revolucionarni gardi in enotam al-Qods očitajo tudi neposredno pomoč pri terorističnih napadih. Eden od takih je bil teroristični napad v Argentini leta 1994 (Country Reports on Terrorism 2009, 3.pogl.).

Posebna grožnja za Izrael je tudi nevarnost, da Iran pridobi jedrsko orožje. Tudi če ga ne bi uporabil, bi to lahko močno vplivalo na razmere v regiji. Ali bi si na primer Izrael upal napasti Hezbolah, če bi ta imel podporo jedrskega Irana? Prav tako bi Iran lahko delil tehnologijo z drugimi arabskimi državami ali celo s terorističnimi organizacijami. Vendar je kljub tem grožnjam Iran še daleč od izgradnje jedrske bombe. Tudi verjetnost, da bi jo dal v roke teroristom, je zelo majhna. Primarno bi jih izdelali za svoje rakete in ne bi izdelovali tako imenovanih bombnih kovčkov (suitcases-bombs), ki so primerni za teroriste. Prav tako je malo verjetno, da bi takšno moč zaupali nekemu, ki ga ne bi mogli popolnoma nadzorovati. Poleg tega pa bi s tem lahko izzvali napad na lastno državo (Bard 2007, 78 in 87).

5.4.2 Sirija

Sirija že od leta 1979 naprej velja za podpornico terorizma. Hezbolahu so priskrbeli politično in materialno podporo ter Iranu dovolili uporabo sirskega ozemlja za pomoč Hezbolahu. Sirija znotraj svojih meja daje zatočišče vodstvu Hamasa, Palestinskega jihada (PIJ), Ljudski fronti za osvoboditev Palestine (PFLP) in Ljudski fronti za osvoboditev Palestine – vrhovno poveljstvo (PFLP-GC). Sirska oblast sicer trdi, da so te skupine pri njih

omejene le na politično in informativno aktivnost, vendar so prav vodje iz Sirije večkrat prevzeli odgovornost za teroristične napade. Javna podpora Sirije palestinskim organizacijam se je skozi leta spreminjala, odvisno od njenih nacionalnih interesov in mednarodnega pritiska. Hamasov vodja Khalid Meshal in njegovi sodelavci že dlje časa bivajo v Siriji. Ta jim zagotavlja varno zatočišče in tudi določeno zaščito oziroma varovanje, na primer v avtomobilskih konvojih. Meshal tudi redno uporablja njihovo ministrstvo za informiranje, kjer prireja tiskovne konference, kar pomeni, da se Sirija strinja z njim in podpira njegova sporočila. Čeprav sirska vlada trdi, da poskuša s svojim vplivom omiliti retoriko in aktivnosti palestinskih skupin, je na svojem ozemlju dopustila organizacijo več palestinskih konferenc. Ena od teh je bila januarja 2008, organizirali pa so jo Hamas, PIJ in PFLP-GC. Istega leta, novembra, je Hamas organiziral še eno konferenco, ki jo je financiral Iran. Medijska poročila kažejo tudi na to, da so različne organizacije v Siriji urile svoje borce (Country Reports on Terrorism 2009, 3.pogl.).

V Siriji je živel tudi Hezbolahov vodja operacij Imad Muginyah, ki je 12. februarja 2008 umrl v avtomobilski eksploziji v neposredni bližini sedeža Sirske obveščevalne službe v Damasku. Muginyah naj bi bil odgovoren za napad na vojašnico ameriških marincev in ameriško ambasado v Bejrutu. Sirija je njegovo smrt sprva poskušala prikriti in je zanikala, da bi Muginyah živel v Siriji, vendar je morala to na koncu vendarle priznati (Country Reports on Terrorism 2009, 3.pogl.). Na Hezbolah mnogi gledajo kot za zastopnika Sirije, ki ga ta uporablja za izvajanje pritiska na Izrael, brez neposrednega stika, ki bi lahko izzval izraelski napad na Sirijo. Sirija tako ohranja mir na meji, česar se je držala tudi med vojno leta 2006. Od propada SZ naprej si Sirija namreč ne more privoščiti večjega spopada, saj ima zastarelo orožje in nima podpore katere izmed velesil. S svojega ozemlja tako ni izvedla napada že vse od vojne leta 1973. Spopadu se je izognila celo v času izraelske invazije na Libanon leta 2006, ko so bile izraelske enote nameščene tik ob Siriji (Bard 2007, 19 in 28).

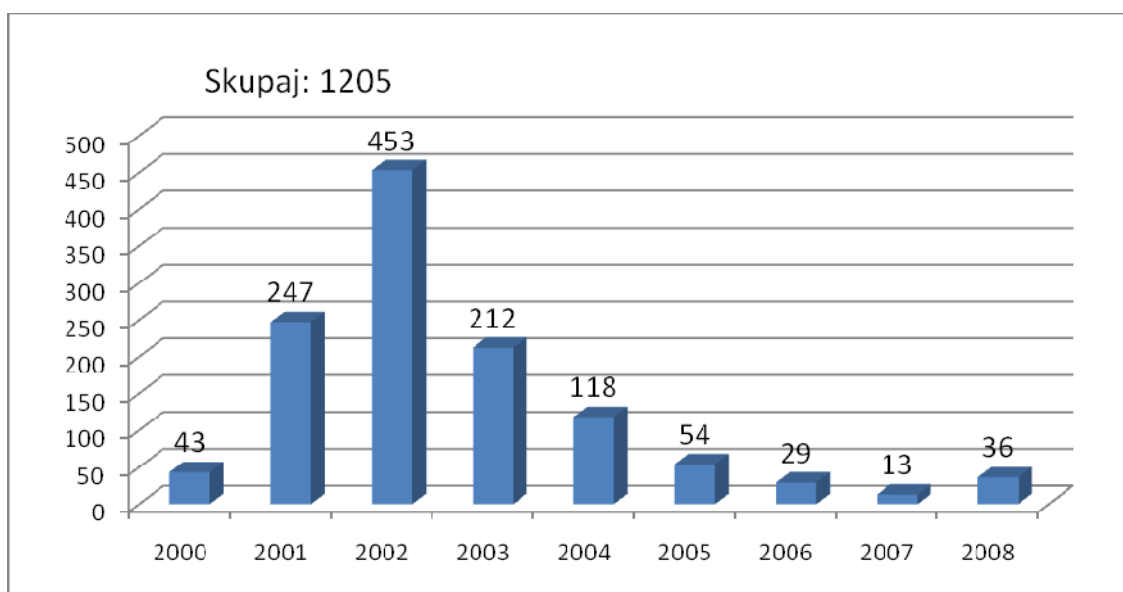
Sirija je sicer obtožila nekatera dejanja terorizma, medtem pa je še naprej opravičevala napade, ki so bili zanj legitimni, se pravi oborožen boj Palestincev in Hezbolaha proti Izraelu ter upornike v Iraku. Sirci sami niso bili neposredno vpleteni v teroristične napade od leta 1986, čeprav preiskava OZN preučuje njihovo vpletenost v atentat na libanonskega premiera Rafiq Haririja, ki je bil ubit februarja 2005 (Country Reports on Terrorism 2009, 3.pogl.).

Sirija redno vzdržuje tesne vezi z Iranom. Leta 2008 je sirski obrambni minister odpotoval v Teheran in tam podpisal sporazum o obrambnem sodelovanju, pogosta pa so tudi srečanja obeh predsednikov. Sirija dopušča vodjem Hamasa in drugih palestinskih organizacij, da redno obiskujejo Teheran (Country Reports on Terrorism 2009, 3.pogl.).

6 ANALIZA TERORISTIČNIH NAPADOV

V letu 2007 je bilo v terorističnih napadih ubitih 13¹⁴ Izraelcev – sedem civilistov in šest pripadnikov varnostnih sil. Ta podatek pomeni, da je bilo tega leta najmanj smrtnih žrtev v terorističnih napadih v obdobju, ki ga preučujem, torej od leta 2000 naprej. Ta trend se ponavlja vse od leta 2002, ko je število žrtev doseglo vrh, kar 453¹⁵ mrtvih. V letu 2007 je bilo v napadih ranjenih 291 posameznikov, od tega je bila večina pripadnikov varnostnih sil (181). Ta pozitivni trend se je obrnil v letu 2008, ko smo bili ponovno priča porastu števila smrtnih žrtev. Večina virov navaja 36¹⁶ smrtnih žrtev. Razlog za to je izboljšanje operativne zmožnosti Hamasa ter stopnjevanje terorizma, ki izvira z območja Gaze (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 5). Za celotno analizo smrtnih žrtev v terorističnih napadih v obdobju od leta 2000 do 2008, kot jih navajajo izraelski viri, glej *Graf 6.1*, za analizo samo civilnih žrtev pa *Graf 6.2*.

Graf 6.1: Število smrtnih žrtev terorističnih napadov med letoma 2000 in 2008 (vojaške in civilne)

Vir: Intelligence and Terrorism Information Center (2008, 51); Israel General Security Services (2009).¹⁷

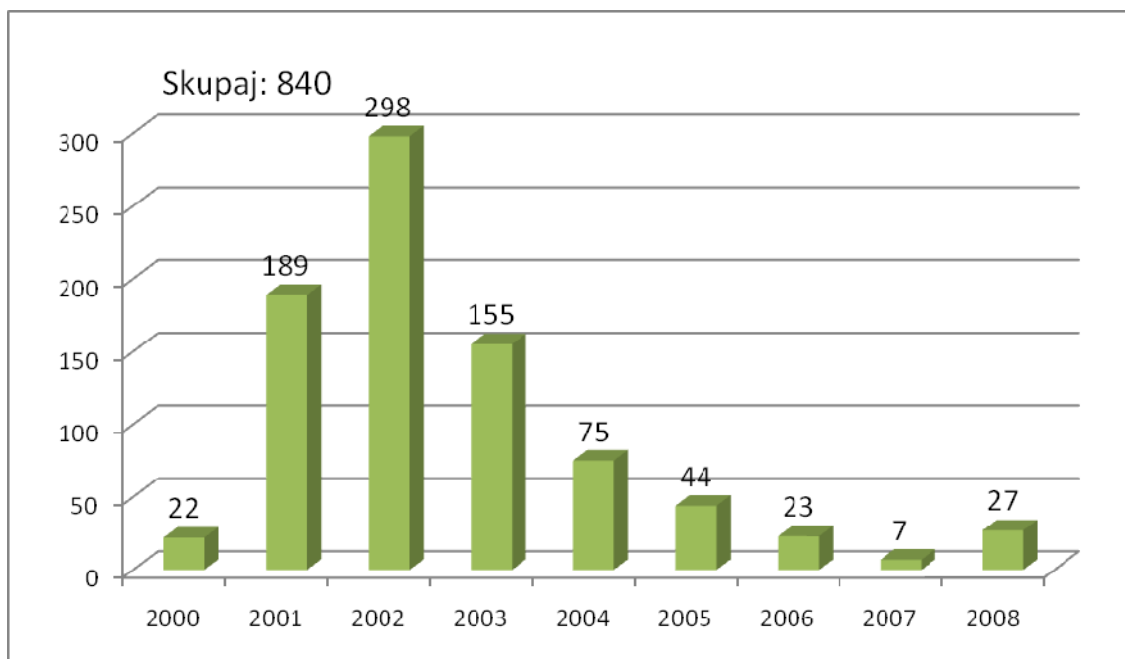
¹⁴ To št. navajata tudi Israel General Security Services in Jewish Virtual Library, medtem ko Johnston navaja 14 smrtnih žrtev.

¹⁵ Israel General Security Services in Johnston navajata 451, Jewish Virtual Library pa 457.

¹⁶ Israel General Security Services in Jewish Virtual Library navajata 36 smrtnih žrtev, Johnston pa 48.

¹⁷ Za večino podatkov Israel General Security Services (2009), Johnston (2009) in Jewish Virtual Library (2009) navajajo enake ali zelo podobne številke. Bistveno se razlikujejo le podatki za leta 2001 (Israel

Graf 6.2: Število civilnih smrtnih žrtev terorističnih napadov med letoma 2000 in 2008

Vir: Intelligence and Terrorism Information Center (2008, 51); U.S. Department of State (2009b).

6.1 Raketno in minometno obstreljevanje

Raketno in minometno obstreljevanje se je začelo v letu 2001 in je počasi postalo glavna grožnja, ki jo Izraelu predstavljajo teroristične organizacije. Ta grožnja je asimetrična, preprosta, poceni in zanesljiva rešitev proti izraelski vojaški premoči. Čeprav ima uporaba raket tudi svoje pomanjkljivosti in težave, teroristom omogoča, da preprečujejo normalno življenje izraelskim civilistom, ki živijo v dosegu raket, destabilizira celotno družbo, izničuje učinek varnostne ograde ob meji z Gazo in ustvarja stanje terorja, ki Izraelu onemogoča učinkovito protiteroristično dejavnost (Intelligence and Terrorism Information Center 2009).

Čeprav so raketni in minometni izstrelki relativno veliko manj smrtonosni kot samomorilski bombni napadi, močno vplivajo na dnevno življenje in občutek varnosti za

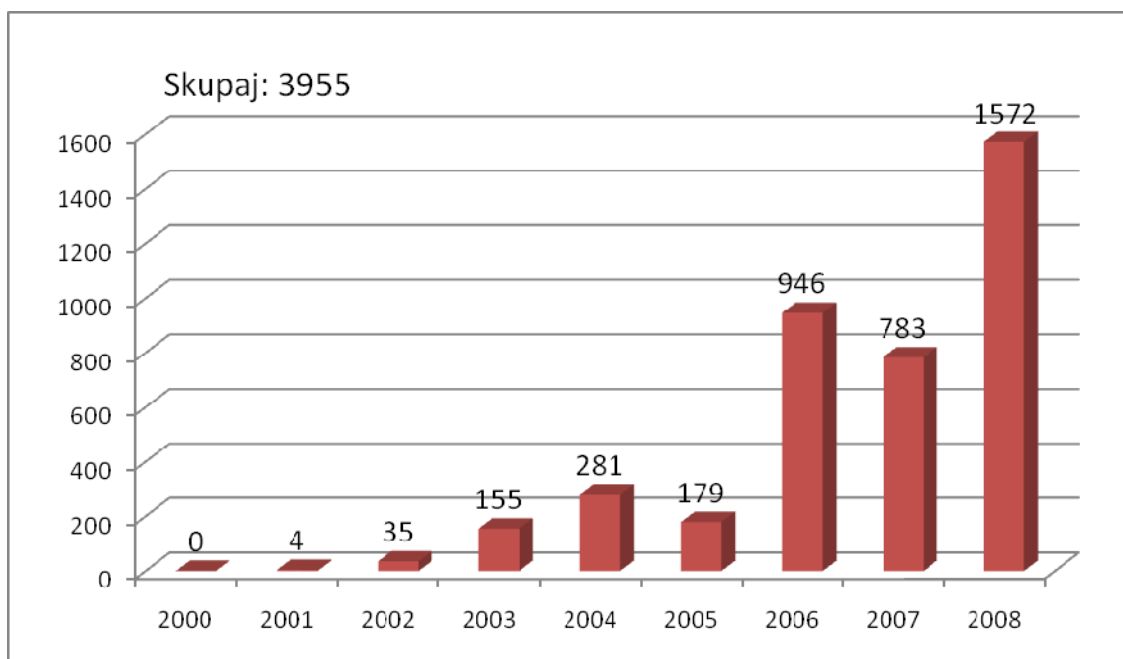

General Security Services – 206 mrtvih, Johnston – 204 mrtvih, Jewish Virtual Library – 207 mrtvih), 2005 (Johnston – 72 mrtvih), 2006 (Johnston – 92 mrtvih) in 2008 (Johnston – 48 mrtvih).

več kot 200.000 prebivalcev, predvsem na zahodu izraelske regije Negev (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 4).

Raketno obstreljevanje je po letu 2006 najpogostejša in najintenzivnejša vrsta napadov, ki jih izvajajo palestinske teroristične organizacije. Od leta 2001 naprej je število raketnih napadov postopoma raslo, leta 2006 pa je zelo poskočilo v primerjavi z obdobjem od 2001 do 2005, torej pred umikom Izraela iz Gaze. Tistega leta so zabeležili 946 raketnih zadetkov. Ta trend se je nadaljeval tudi v naslednjih letih. V letu 2007 je bilo na izraelskem ozemlju identificiranih 896 raketnih zadetkov, kar je nekoliko manj kot leto prej. Nato pa je leta 2008 raketno obstreljevanje doseglo vrhunec. Za število raketnih napadov po posameznih letih glej *Graf 6.3* (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 4 in 26).

Graf 6.3: Število raketnih napadov med letoma 2000 in 2008

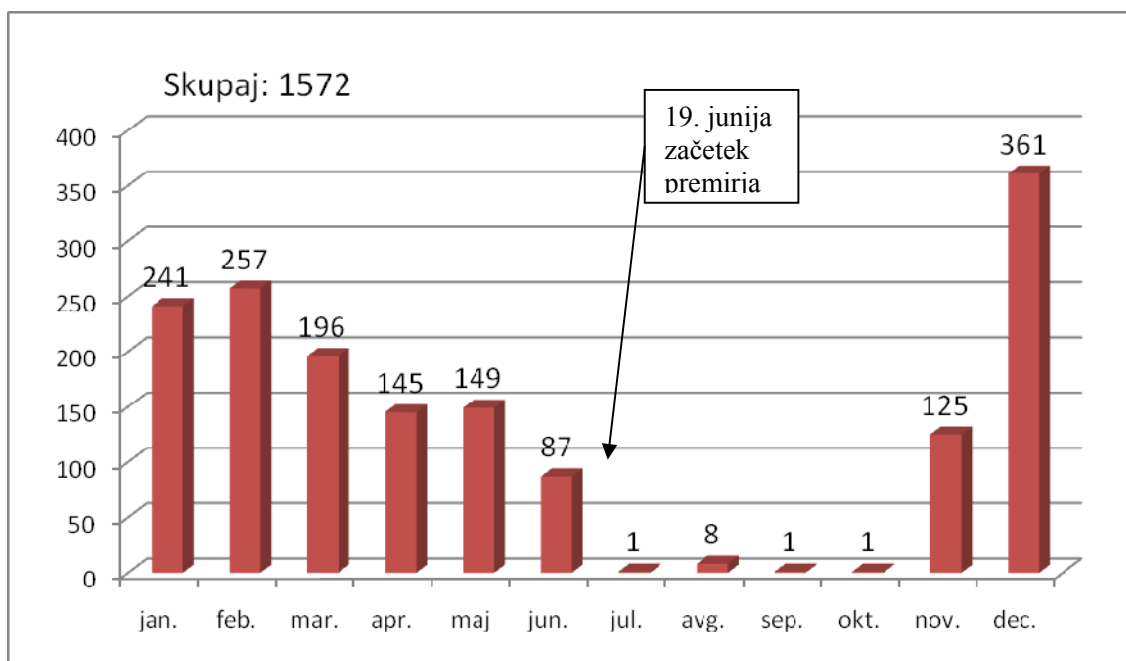
Vir: Intelligence and Terrorism Information Center (2009).

Kot vidimo iz zgornjega grafa, je leto 2008 vrhunec raketnega in, kot bom pokazal pozneje, tudi minometnega obstreljevanja. Glede na prejšnji dve leti se je število praktično podvojilo. Da je bila intenzivnost teh napadov res velika, pove tudi dejstvo, da je bilo v tem letu podpisano šestmesečno premirje med Izraelom in Hamasom, kar je pomenilo, da v

štirih mesecih skoraj ni bilo raketnih napadov, oziroma je bilo teh 1572 napadov izvedenih v samo osmih mesecih. Za mesečno razporeditev raketnih napadov v letu 2008 glej *Graf 6.4*. Poleg pogostosti in števila napadov se je povečal tudi njihov doseg in s tem število ogroženih ljudi. Rakete so padale na tarče, tudi 40 km oddaljene od Gaze, in v območje obstreljevanja so prišla tudi nekatera večja izraelska mesta. Pod različno stopnjo ogroženosti z raketnimi napadi je bilo skoraj milijon izraelskih prebivalcev, kar je okoli 15 odstotkov celotne populacije (Intelligence and Terrorism Information Center 2009).

Graf 6.4: Število raketnih napadov v letu 2008

Vir: Intelligence and Terrorism Information Center (2009).

Večina raket, ki jih uporabljajo teroristične organizacije, je bila izdelana v Gazi in so kratkega ali srednjega dosega, kar pomeni nekje med 6 in 9 km. Takih je bilo leta 2007 okoli 40 odstotkov vseh izstrelkov. Okoli 10 odstotkov izstrelkov je imelo doseg večji od 9 km, nekatere pa so imele doseg skoraj 13 km. Poleg raket, ki so bile izdelane v Gazi, so bile izstreljene tudi standardne rakete Grad, ki imajo doseg okoli 20 km in povzročijo veliko večjo škodo kot tiste, ki jih teroristične organizacije izdelajo same. Za leto 2007 je značilno znatno povečanje izstrelkov v maju, se pravi mesec pred prihodom Hamasa na oblast v Gazi. Po prihodu na oblast pa se je število napadov zmanjšalo in lahko govorimo o

nekakšnem rutinskem obstreljevanju, čeprav je povprečje okoli 60 raket na mesec ostalo višje kot pred tem. V tem obdobju je bilo zabeleženih 257 raketnih zadetkov na izraelsko ozemlje. Napadi, ki so se začeli 15. maja, so imeli predvsem namen prenesti težišče s spopadov med Hamasom in Fatahom na spopad z Izraelom. Vrhunec so napadi dosegli 16. maja, v naslednjih dneh pa je število raket znatno upadlo. Odgovornost za večino napadov v teh dneh so prevzele Hamasove Izz al-Din al-Qassamove brigade. Večino »rutinskega« obstreljevanja lahko pripišemo PIJ (okoli ena tretjina), medtem ko je Hamas odgovoren za večino napadov med zaostritvijo oziroma okrepitvijo napadov. Če pogledamo vse izstreljene rakete v letu 2007 glede na različne organizacije, je porazdelitev naslednja: PIJ – 34 %, Hamas – 22 %, Fatah – 8 %, PRC – 6 %, medorganizacijsko sodelovanje – 2 % ter neznano – 28 % (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 26–27).

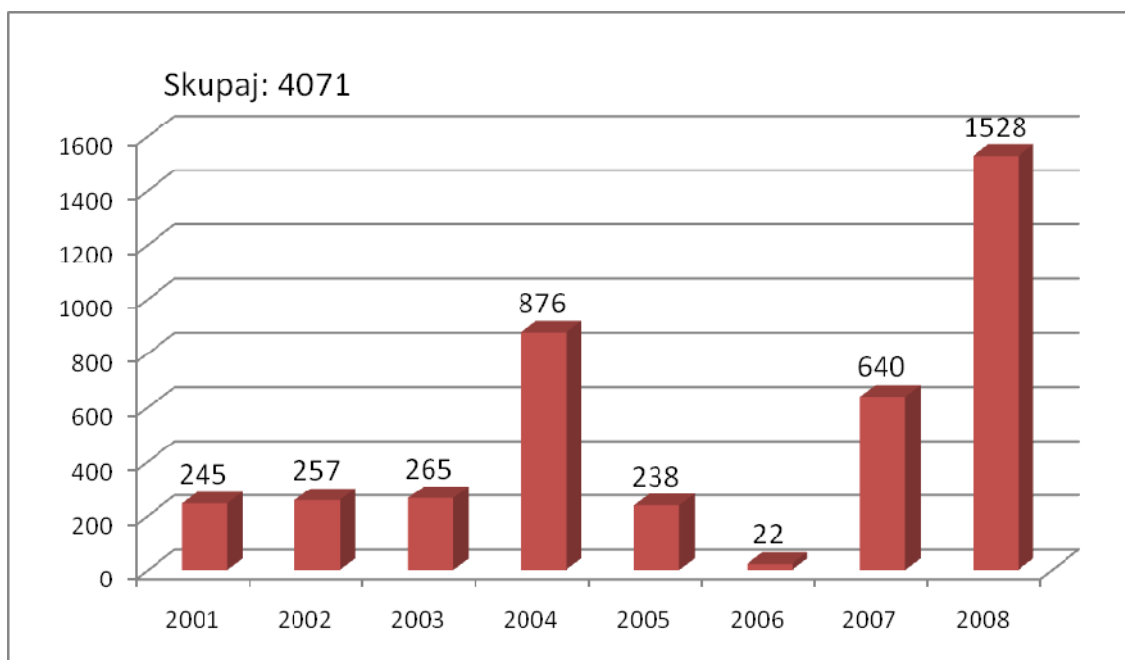
Kot sem že povedal je bila večina raket, izstreljenih v letu 2007, samostojno izdelana v Gazi. V prvih mesecih leta 2008 pa se je pokazal nov trend izstreljevanja standardnih raket. Te rakete je večinoma uporabljal le Hamas, kar kaže na povezavo z Iranom, ki ima dostop do takšne oborožitve (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 27). Standardne rakete in tudi minometni izstrelki so veliko učinkovitejši v primerjavi s tistimi lastne izdelave. Ne samo da imajo daljši doseg, ampak imajo tudi močnejše bojne konice in večjo razdrobitev ter so natančnejše (Intelligence and Terrorism Information Center 2009).

Minometno obstreljevanje je bilo največje v letih 2004 in 2007, vrhunec pa je, tako kot raketno obstreljevanje, doseglo leta 2008. V primerjavi z letom 2006, ko je bilo zabeleženih le 22 napadov z minometnimi izstrelki, je njihovo število leta 2007 drastično poskočilo, zabeležili so jih 640. Število napadov se je povečalo predvsem po prihodu Hamasa na oblast v Gazi. Od takrat namreč uporabljajo minometne izstrelke kot taktično orožje za boj proti izraelskim varnostnim silam ter za napade na izraelska naselja tik ob meji. Ker jih uporabljajo kot orožje proti izraelskim silam, se napadi z njimi okrepijo vsakič, ko Izrael izvaja vojaške akcije na območju Gaze. Minometni napadi v letu 2007 niso zahtevali smrtnih žrtev, bilo pa je veliko ranjenih, predvsem med pripadniki izraelskih sil (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 32).

Enako kot pri raketah se je tudi pri minometnih izstrelkih število v letu 2008, v primerjavi s prejšnjim letom, kar podvojilo. Zabeležili so 1528 minometnih izstrelkov, kar pomeni, da je bilo skupno število raketnih in minometnih izstrelkov 3100. Za porazdelitev po letih glej *Graf 6.5*.

Kot sem že omenil, je minometno obstreljevanje velikokrat uporabljeno kot taktična oborožitev v boju z izraelskimi vojaki. Glede na definicije terorizma, ki sem jih uporabil, ti napadi ne spadajo med teroristično aktivnost. Ker izraelska statistika tega ne loči, lahko podam le skupno število minometnih napadov, ne glede na vrsto napadene tarče.

Graf 6.5: Število minometnih napadov med letoma 2001 in 2008

Vir: Intelligence and Terrorism Information Center (2009).

Razmere po končanju vojne v Gazi

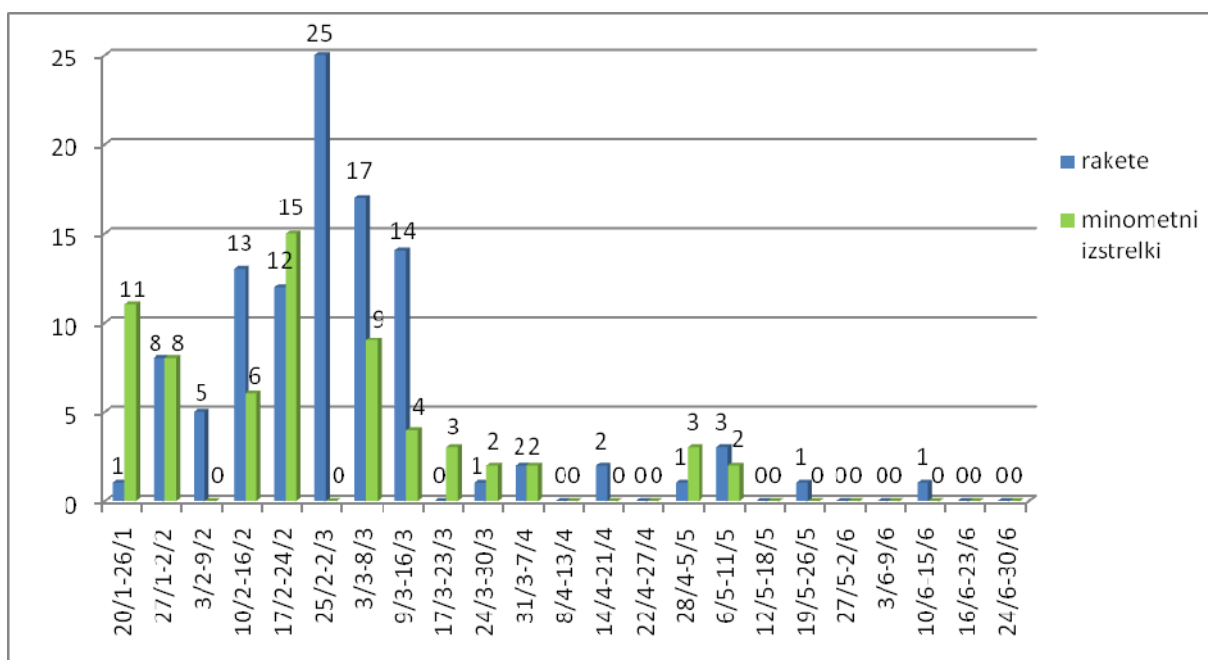
Prvi tedni po koncu vojne v Gazi, ko sta Izrael in Hamas razglasila enostranski prekinitvi ognja, so kazali na to, da mir ne bo trajal dolgo, saj se je raketno obstreljevanje iz Gaze nadaljevalo. Rakete in minometni izstrelki so dnevno padali na izraelsko regijo Negev. Hamas sam sicer ni kršil prekinitve ognja, so pa napade izvajali Palestinski islamski jihad, Fatah in Ljudski komiteji odpora. Hamas ni z ničimer poskušal preprečiti teh

napadov, čeprav bi jih zaradi svojega dominantnega položaja v Gazi verjetno lahko (Intelligence and Terrorism Information Center 2009c).

Razmere pa so se nato le začele izboljševati. V začetku aprila se je prvič po vojni zgodilo, da je ves teden minil brez izstreljenih raket ali minometnih izstrelkov. Izraelski general je dejal, da to ni naključje, temveč strateška odločitev Hamasa (Intelligence and Terrorism Information Center 2009d). Izraelska poročila kažejo tudi na to, da je Hamas aktivno preprečeval izstreljevanje raket drugim organizacijam. Tako je na primer 22. junija prišlo do spora med pripadniki Palestinskega islamskega jihada in pripadniki Hamasa, ki jim niso pustili izstreliti raket proti Izraelu. Kako se je število raket in minometnih izstrelkov po končanju vojne v Gazi postopoma zmanjševalo, je razvidno iz *Grafa 6.6* (Intelligence and Terrorism Information Center 2009e).

Iz grafa lahko vidimo, da je obstreljevanje Izraela trajalo še kar nekaj časa po umiku izraelskih vojakov iz Gaze. Konec marca je število napadov močno upadlo, temu pa je v aprilu in naslednjih mesecih sledilo skoraj popolno prenehanje obstreljevanja. Tudi tistih nekaj posameznih primerov ne gre pripisovati organiziranemu delovanju ali širši kampanji, temveč posameznikom oziroma manjšim skupinam, saj za te napade ni prevzela odgovornosti nobena od ključnih terorističnih organizacij. Ali se bo ponovilo prejšnje »premirje«, ko so napadi prenehali le za nekaj več kot štiri mesece in je nato sledil izbruh vojne, ali pa bo tokratni mir bolj dolgotrajen, je še prezgodaj ocenjevati.

Graf 6.6: Število raketnih in minometnih napadov po koncu vojne v Gazi

Vir: Intelligence and Terrorism Information Center (2009e).

6.2 Samomorilski napadi

Število palestinskih samomorilskih terorističnih napadov, ki so bili prevladujoča vrsta napadov v prvih letih konflikta, ki se je začel konec leta 2000, je doseglo vrh leta 2002, ko je bilo zabeleženih 55 napadov, nato pa je upadalo. Posledično se je seveda zmanjšalo tudi število žrtev samomorilskih napadov. Za primerjavo, leta 2002 je bilo 220 smrtnih žrtev, leta 2006 15 in leta 2007 le 3 (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 4).

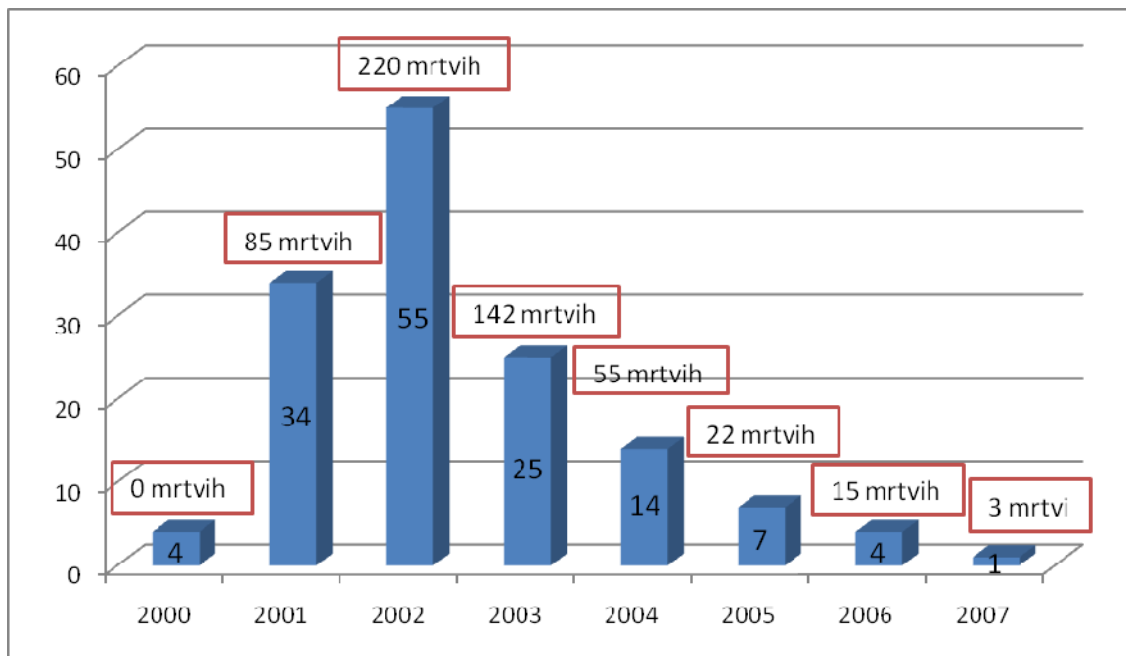
Če pogledamo Gazo, kot izvor napadov, so bili v letu 2006 izvedeni štirje samomorilski napadi, v letu 2007 pa le eden. Še manj samomorilskih napadov je bilo izvedenih z Zahodnega brega, v letu 2006 trije, v letu 2007 pa nobeden. Tudi število neuspešnih oziroma preprečenih napadov se je močno zmanjšalo. Tako je bilo v letu 2007 preprečenih šest napadov, od tega trije tik pred izvršitvijo. Edini samomorilski teroristični napad v letu 2007 se je zgodil 29. januarja v Eilatu. Eilat je najbolj južno izraelsko mesto, na obali Rdečega morja, in ima okoli 50.000 prebivalcev. Samomorilski napadalec se je razstrelil v pekarni in ubil tri ljudi – dva lastnika pekarnice in enega zaposlenega. Po

preiskavi trupla napadalca so ugotovili, da je imel na sebi 100-mm granato, ki jo je sprožil sam. Odgovornost za napad sta skupaj prevzela PIJ in Fatahova frakcija Brigade mučenikov Al Akse. Napadalec je pripadal Jeruzalemskemu bataljonu, to je teroristično-vojaško krilo PIJ, ki deluje v severnem delu Gaze (Intelligence and Terrorism Information Center 2008, 33–35).

V letu 2008 sta bila izvedena dva samomorilska napada, oba v mestu Dimona. Prvi napad se je zgodil 4. februarja, ko se je samomorilski napadalec razstrelil v nakupovalnem središču in pri tem ubil eno osebo, devet pa jih je ranil. Izraelski policiji je uspelo ubiti drugega napadalca, še preden se je ta razstrelil. Odgovornost za napad sta skupaj prevzeli organizaciji Brigade mučenikov Al Akse in PFLP. Drugi napad se je zgodil marca, ko je samomorilski napadalec, iz ene od Hamasovih celic na Zahodnem bregu, ubil Izraelko (Country Reports on Terrorism 2009, 2.pogl.).

Za število samomorilskih napadov in smrtnih žrtev v preučevanem obdobju glej *Graf 6.7*.

Graf 6.7: Število samomorilskih napadov in smrtnih žrtev med letoma 2000 in 2007

Vir: Israel Ministry of Foreign Affairs (2008b).

7 O LEGITIMNOSTI PALESTINSKEGA TERORIZMA

Ko je leta 1948 na zgodovinskem ozemlju Palestine nastala nova država Izrael, je bila za palestinsko ljudstvo to nedvomno katastrofa ali, kot jo imenujejo oni, *Nakbah*. Mnogim od njih so bile odvzete temeljne človekove pravice in na tisoče jih je moralo zapustiti svoja domovanja. Vzrokov za to je bilo več, od holokavsta, sionističnih prizadevanj v mednarodni skupnosti, židovskega terorizma, potrebe po ustanovitvi židovske države pa do dejstva, da Palestinci niso bili organizirani v lastno državo, kar je takrat pomenilo, da niso bili pravo ljudstvo, ampak le del arabskega prebivalstva, ki je živel na tistem ozemlju. Ali so bili dogodki leta 1948 moralno upravičljivi in zakoniti ali pa je bila to velika krivica, ne spremeni dejstva, da država Izrael danes obstaja že več kot 60 let. Čas spremeni stvari. Življenje Izraelcev je danes neločljivo povezano z ozemljem, na katerem živijo, in čas, ki so ga preživeli tam, jim daje vso pravico do države, ki je takrat nastala (Honderich 2008). S tem se strinja tudi Norman (2008), ki pravi, da ne glede na to, kaj je bilo prav in kaj narobe ob ustanavljanju države Izrael, je njen obstoj danes dejstvo in spreminjanje tega bi bila velika krivica.

Kaj pa palestinski upor in uporaba terorizma? Ali je to legitimno sredstvo za doseganje cilja lastne države? Ali je terorizem sploh lahko legitimno sredstvo?

Honderich pravi, da so nekatere demokratične vrste terorizma, še posebej če je cilj tega terorizma osvoboditev izpod okupacije, pravične. Pri Palestincih naj bi bilo tako, zato imajo moralno pravico do uporabe terorizma proti Izraelu (Shanahan 2008). Honderich (2008) tudi zagovarja, da ker imajo Palestinci pravico do lastne države, imajo tudi pravico uporabiti sredstva, ki so jim na voljo, da si to pravico zagotovijo. Če je terorizem edino sredstvo za uresničitev pravice do države, je to legitimno sredstvo. Ker Honderich zagovarja, da je terorizem res edino sredstvo, ki ga imajo Palestinci na voljo, je uporaba tega njihova moralna pravica.

Kapitan (2008) pravi, da je terorizem proti agresorju lahko upravičen, če so izpolnjene določene zahteve. Skupnost mora biti eksistencialno ogrožena, kar je pogoj za pravično vojno oziroma *jus ad bellum*. Izpolnjeni morajo biti pogoji legitimne avtoritete, proporcionalnosti, pravičnega cilja, razumne možnosti za uspeh in prej morajo biti izkoriščene vse druge možnosti. Povzročitelj eksistencialne grožnje je znan in tudi sam

uporablja nasilje. Če civilno prebivalstvo podpira politiko agresorja, je tudi samo odgovorno. V takem primeru je uporaba terorizma upravičljiva za zmanjšanje te grožnje. Ali so pri palestinskem terorizmu ti pogoji izpolnjeni? Kapitan pravi, da Palestincem grozi eksistencialna grožnja, ki krši njihove temeljne in politične pravice, kar jim daje pravico do samoobrambe. Palestinci so poskušali uporabiti standardne postopke samoobrambe (diplomacija, nenasilni odpor), vendar ti niso prinesli uspeha. Upor je bil delno uspešen v tem, da združuje palestinsko populacijo in je pritegnil pozornost mednarodne skupnosti. Teroristične organizacije imajo podporo tudi med palestinsko populacijo, na drugi strani pa imajo politiki, ki vodijo boj proti Palestincem, podporo med izraelsko populacijo. Kapitan tako zaključuje, da imajo Palestinci pravico do vsaj nekaterih terorističnih akcij (Kapitan 2008).

Shanahan (2008) sicer prav tako dopušča možnost, da je terorizem v nekaterih primerih legitimen, vendar pa zavrača, da palestinski terorizem izpolnjuje pogoje, ki so za to potrebni. Prav tako trdi, da morajo biti za *jus ad bellum* izpolnjeni vsi pogoji in ne samo nekateri. Teroristični napadi proti Izraelu ne izpolnjujejo vseh pogojev, ker ne ločujejo med legitimnimi in nelegitimnimi tarčami, saj so nediskriminatorni. Na primer kadar so žrtve otroci, ti v nobenem primeru ne morejo biti odgovorni za politiko svoje države. Shanahan tudi nasprotuje tako Honderichu kot Kapitanu, da ima palestinski terorizem razumne možnosti za uspeh oziroma za doseg svojega cilja. Pri tem gre za temeljno vprašanje, ali so razmere zaradi napadov boljše ali slabše. Najprej tu ne gre samo za to, ali so razmere po uporabi terorizma boljše kot brez njega, ampak tudi za to, ali je rezultat boljši, kot če bi bila uporabljena katerakoli druga možnost. Shanahan pravi, da doslej nimamo nikakršnih dokazov, da je bil terorizem uspešen ali da je dosegel cilje, ki brez njegove uporabe ne bi bili doseženi. Palestinski terorizem torej ni moralno upravičljiv, ker niso bile izrabljene vse druge možnosti, ni dokazov, da bo izboljšal situacijo, ter za tarčo nima samo tistih, ki so odgovorni za nastalo situacijo. Enako kritiko kot Honderich podaja tudi Norman (2008), ki pravi, da terorizem ne more biti edina možnost za doseganje pravice, saj Palestinci sami uporabljajo tudi druga sredstva.

O legitimnosti palestinskega terorizma piše tudi Primoratz (2008), ki pravi, da imajo Palestinci vsekakor pravico do oboroženega boja proti Izraelu za doseg svoje neodvisnosti. Vendar to ne pomeni, da imajo tudi pravico do uporabe terorizma. Terorizem

naj bi bil legitimen le, če sta izpolnjena dva pogoja – ko skupnosti grozi resnična katastrofa, kot sta genocid in etnično čiščenje, ter ko je terorizem edino sredstvo, s katerim lahko to preprečimo ali popravimo. Kar se je skozi zgodovino dogajalo Palestincem, npr. izseljevanje v letih 1948–49 in 1967, zadostuje prvemu kriteriju. Glede drugega pogoja, da lahko terorizem popravi katastrofo Palestincev, pa Primoratz pravi, da ni izpolnjen. Terorizem ni Palestincev nič bolj približal njihovi osvoboditvi – ne v preteklosti, ne danes in jih ne bo niti v prihodnosti. Tudi tako ekstremna dejanja, kot so samomorilski napadi, niso prinesli nikakršnega uspeha.

Honderich (načelo človečnosti) in Kapitan (*jus ad bellum*) sta vsak na svoj način prišla do zaključka, da je palestinski terorizem legitimen. Oba to argumentirata s trditvijo, da Palestinci nimajo nobene druge možnosti kot uporabo terorizma. Medtem pa si Law (2008) postavlja vprašanje, ali res ne obstaja nobena druga možnost, ki ne bi vsebovala nasilja. Nenasilna obramba je bila v preteklosti že uporabljena, in sicer v prvi intifadi, ki se je spontano začela leta 1987. Intifada je dobila zagon in pritegnila široke ljudske množice. Čeprav jo je spremljalo tudi nasilje (večinoma nesmrtonosno, npr. metanje kamnov v tanke), so jo zaznamovali predvsem protesti in ljudska nepokorščina. Tudi mnogi Židje, tako v Izraelu kot po svetu, so močno nasprotovali brutalnosti, s katero je izraelska oblast poskušala zadušiti nemire. Law ugotavlja, da so bile nenasilne metode približno enako uspešne kot nasilne. Zakaj bi torej nasilne metode lahko bile v prihodnosti uspešnejše kot nenasilne? Po primerjavi uspešnih nenasilnih uporov (Gandhi, Luther King) in prve intifade Law išče vzroke, zakaj ta ni bila uspešna in kaj bi morali storiti, da bi bil nenasilni upor v prihodnosti uspešnejši. Čeprav je prevladovalo nenasilje, je bilo uporabljeno preveč nasilja tudi s strani Palestincev – umrlo je 160 Izraelcev. Drugi vzroki za neuspeh so bili pomanjkanje konsistentnega in jasno izraženega cilja, organizacije, strategije ter karizmatičnega vodje nenasilnega upora (nekakšnega palestinskega Gandhija). Ali lahko nenasilna obramba v prihodnosti Palestincem prinese uspeh, je nemogoče odgovoriti, jasno pa je, da niso bile izkoriščene vse možnosti poleg terorizma, kot to zagovarjata Honderich in Kapitan.

8 SKLEP

V diplomski nalogi sem skušal analizirati teroristično ogrožanje Izraela. Ugotovil sem, da je ta grožnja zelo resnična, kompleksna ter je postala del izraelskega vsakdana. Prvi zametki terorističnih groženj se pojavijo že kmalu po nastanku države Izrael. Do danes se je spreminjala tako njihova intenzivnost, način in vrsta uporabe, kot tudi njihov izvor, ki ga predstavljajo posamezne teroristične organizacije.

Analiza terorističnih organizacij zajema dober del moje diplomske naloge. Ugotovil sem, da so te med seboj zelo različne, saj se razlikuje po velikosti, nastanku, ciljih, metodah, financiranju, območju delovanja, učinkovitosti in ne nazadnje po stopnji ogrožanja, ki ga predstavljajo Izraelu. Nekatere so že presegle klasičen pojem teroristične organizacije, terorizem je postal le del njihove širše dejavnosti, druge pa uporabljajo celično delovanje, brez trdne infrastrukture in vodstva.

Kljub številčnosti terorističnih organizacij, ki ogrožajo Izrael in ki sem jih opisal v svoji nalogi, ima med njimi, ko govorimo o palestinskem terorizmu, prav posebno mesto Hamas. Trenutno je najmočnejša teroristična organizacija na tem območju in je tudi eden pomembnejših akterjev v palestinskem političnem dogajanju. V Hamas je vključenih več kot 15.000 članov, imajo zadostno podporo prebivalstva, lastno proizvodnjo orožja, nadzor nad podzemnimi tuneli v Egipt ter finančno in oborožitveno podporo Irana. Vojna v Gazi, v kateri je Izrael nameraval uničiti Hamas, je pokazala, da je le ta preveč trdoživ, da bi ga lahko uničili le z vojaškim posredovanjem. Zaradi moči Hamasa je tudi delovanja drugih organizacij, na območju Gaze, vedno bolj odvisno od njihove volje.

Podobna ugotovitev kot za Hamas velja tudi za Hezbolah na območju Libanona. Tudi te organizacije Izraelu ni uspelo uničiti z vojaškim posredovanjem. Ima podporo šiitskega prebivalstva v Libanonu, podporo Sirije in Irana, več kot 15.000 pripadnikov in potrebno oborožitev, vedno bolj pa se uveljavlja tudi v libanonskem političnem prostoru. Hezbolah je sicer doživel poraz na letošnjih libanonskih volitvah, kjer je zmagala prozahodna opcija, vendar bo kljub temu verjetno ohranil določene politične privilegije. V zadnjih letih oziroma po kocu vojne so se tamkajšnje razmere precej umirile in trenutno ni zaznati večjih groženj miru med Hezbolahom in Izraelom.

Vrste terorističnih napadov so se skozi leta spreminjale. V prejšnjih obdobjih so bile najbolj razvpite ugrabitve letal, polnih potnikov, kasneje pa predvsem samomorilski napadi. Danes se je število samomorilskih napadov drastično zmanjšalo, čeprav so bili zelo »učinkoviti«, tako po številu smrtnih žrtev kot tudi po pozornosti v svetovnih medijih. Vedno bolj pogosta vrsta terorističnih napadov je postalo raketno obstreljevanje. V obdobju pred trenutnim premirjem so bile eksplozije raket tako rekoč vsakodnevni dogodek. To je bil tudi od glavnih vzrokov za vojno v Gazi, ki je potekala konec leta 2008 in začetek leta 2009.

Razmere v Izraelu in regiji dodatno obremenjuje globalni boj islamskih fundamentalistov proti Židom. Ta boj predstavljajo tudi globalne teroristične organizacije, ki delujejo v regiji. Njihovi cilji niso povezani z razmerami na terenu, kot je na primer ustanovitev neodvisne Palestine ali pa uveljavljanje izraelsko-libanonske meje, ampak gre večinoma za ideološke cilje, kot so uničenje židovstva in širjenje islamske vere. Pritisk teh globalnih nasprotji med židi in muslimani tudi otežujejo doseganje miru med Izraelom in sosednjimi državami. Tudi Iran in Sirija aktivno spodbujata druge države in organizacije v nasprotovanje Izraelu. Iranska politika na splošno predstavlja eno največjih ovir pri doseganju miru na Bližnjem vzhodu.

Na začetku svoje diplomske naloge sem postavil tri hipoteze. Glede na napisano lahko vse tri potrdim.

Hipoteza 1: Teroristične organizacije, ki so značilne za izraelsko-palestinski oziroma izraelsko-libanonski konflikt, predstavljajo večjo grožnjo Izraelu, kot jo predstavljajo globalne islamistične organizacije (npr. Al Kaida). Po primerjavi vseh terorističnih organizacij lahko to nedvomno potrdim. Z zgodovinskega vidika je to še toliko bolj očitno, saj so se globalne teroristične organizacije na tem območju začele pojavljati šele v zadnjih letih. Globalne teroristične organizacije tudi veliko težje dobivajo podporo tamkajšnjega prebivalstva, saj ne ponujajo nobenih socialnih uslug, kot npr. Hamas, Fatah in Hezbolah, ki vse tudi sodelujejo v političnem procesu. Tudi cilji organizacij, ki se borijo za nacionalno državo, so veliko bližje ljudem kot cilji globalnega fundamentalizma. Večina ključnih palestinskih in libanonskih organizacij izvira iz neke daljše tradicije ter imajo zato utrjeno infrastrukturo in efektivno moč na svojem ozemlju. S tem lahko preprečujejo novim

organizacijam, da bi se ukoreninile in izvajale svoje aktivnosti. Trenutno globalne teroristične organizacije predstavljajo veliko večjo grožnjo židovskim tarčam po svetu kot pa samemu Izraelu. To se v prihodnosti sicer lahko spremeni, zato jih tudi izraelska oblast vidi kot potencialno grožnjo. Sam ocenjujem, da v prihodnosti res lahko pride tudi do večjega terorističnega napada globalnega terorizma v Izraelu, medtem ko daljša in konsistentna kampanja zaradi prej naštetih vzrokov ni mogoča.

Hipoteza 2: Iran in Sirija predstavljata grožnjo nacionalni varnosti Izraela, saj podpirata večino terorističnih organizacij, ki ogrožajo Izrael. Sam se lahko zanašam le na to, kar piše v literaturi, vendar mislim, da ni prav nobenega dvoma o tem, da tako Iran kot Sirija financirata in tudi drugače podpirata terorizem. Pravzaprav se pri vseh ključnih organizacijah, tako palestinskih kot libanonskih, pojavljajo povezave s tema dvema državama. Če se oprem na Prezljevo (2006a) definicijo, ki pravi, da sodijo med teroristične aktivnosti tudi podporne dejavnosti, kot so financiranje, rekrutiranje, skrivanje teroristov, usposabljanje ter tihotapljenje, lahko trdim, da Iran in Sirija teroristično ogrožata nacionalno varnost Izraela.

Hipoteza 3: V obdobju med letoma 2000 in 2008 je namesto samomorilskih napadov postalo primarno sredstvo terorističnega ogrožanja raketno in minometno obstreljevanje. Že pogled na *Grafe 6.3, 6.5 in 6.7* potrjuje to hipotezo. Medtem ko je število raketnih in minometnih napadov v obdobju med letoma 2000 in 2008 konstantno naraščalo, je število samomorilskih napadov konstantno upadalo. Zanimivo je, da je z upadanjem števila samomorilskih napadov upadalo tudi število smrtnih žrtev, iz česar lahko sklepamo, da je raketno in minometno obstreljevanje veliko manj smrtonosno. Ali to pomeni, da je tudi manj učinkovito pri doseganju ciljev terorizma, in kateri so vzroki za takšen premik, bi bila lahko vprašanja pri kakšni drugi raziskavi. Treba bi bilo namreč preučiti tudi izraelske protiteroristične ukrepe, če so ti vplivali na to spremembo, ter počakati, kako se bodo dogodki razvijali v prihodnjih letih.

Glede na povedano v tej diplomski nalogi in trenutne razmere na Bližnjem vzhodu ne vidim veliko možnosti, da bi kmalu lahko prišlo do trajnega miru. Preden bo mogoč vidnejši napredek, bodo morali Izraelci sprejeti ustanovitev Palestinske države na zasedenih ozemljih, na drugi strani pa bodo morali Palestinci opustiti uporabo terorizma, sestaviti

kompetentno vlado, ki bo dejansko predstavljala palestinsko ljudstvo, ter Izraelu priznati pravico do obstoja. To je v veliki meri odvisno od glavnih terorističnih organizacij, zato vidim kot pozitivno, da se tako Fatah kot vedno bolj tudi Hamas vključujeta v politični proces. Kaj nas na Bližnjem vzhodu čaka v prihodnosti, je nemogoče napovedati, le upamo lahko na najboljše.

9 LITERATURA

1. Aboul-Enein, Youssef. 2005. Hamas: A Further Exploration of Jihadist Tactics. *Strategic Insights IV/9*. Dostopno prek: <http://www.ccc.nps.navy.mil/si/2005/Sep/about-eneinSep05.asp> (12. april 2009).
2. ADL (The Anti-Defamation League). 2009. *Al Qaeda's Jihad Against Israel and Jews*, 5. februar. Dostopno prek: http://www.adl.org/main_Terrorism/al-Qaeda_jews_israel.htm?Multi_page_sections=sHeading_1 (15. junij 2009).
3. Al Jazeera. 2008. *Israeli jets pound Gaza tunnels*, 2. december. Dostopno prek: <http://english.aljazeera.net/news/middleeast/2008/12/2008122816814984286.html> (16. april 2009).
4. Asser, Martin. 2002. *Profile: Hamas commander Mohammed Deif*. BBC News, 26. september. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/2284055.stm (16. april 2009).
5. Bard, G. Mitchell. 2007. *Will Israel Survive?* New York: Palgrave MacMillan.
6. BBC News. 2003. *Profile: Al-Aqsa Martyrs' Brigades*, 1. julij. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/1760492.stm (21. april 2009).
7. --- 2005. *Profile: Popular Resistance Committees*, 7. september. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/3196602.stm (4. maj 2009).
8. --- 2007. *Profile: Fatah al-Islam*, 10. september. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/6676369.stm (12. junij 2009).
9. --- 2008a. *Popular Front for the Liberation of Palestine*, 26. januar. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/1604540.stm (18. maj 2009).
10. --- 2008b. *Who are Hezbollah*, 21. maj. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4314423.stm (30. maj 2009).
11. --- 2009. *Who are Hamas?*, 4. januar. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/1654510.stm (30. marec 2009).
12. Bergen, Peter. 2008. Al Qaeda, the Organization: A Five-Year Forecast. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* (618): 14–30.

13. Bloom, Rebecca. 2007. Fatah al-Islam. *Council on Foreign Relations*, 8 junij. Dostopno prek: <http://www.cfr.org/publication/13391/> (12. junij 2009).
14. Burke, Jason. 2003. Al-Qaeda – a meaningless label. *The Observer*, 12. januar. Dostopno prek: <http://www.guardian.co.uk/world/2003/jan/12/alqaida.terrorism> (15. junij 2009).
15. --- 2004. Think Again: Al Qaeda. *Foreign Policy* (142): 18–27.
16. Chehab, Zaki. 2008. *Inside Hamas*. New York: Nation Books.
17. *Council of the European Communities*. 2001. Proposal for a Council Framework Decision on combating terrorism, september. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/external_relations/cfsp/doc/com_01_521.pdf (4. julij 2009).
18. *Council on Foreign Relations*. 2008. Hezbollah, 13. avgust. Dostopno prek: <http://www.cfr.org/publication/9155/> (30. maj 2009).
19. --- 2009. Hamas, 7. januar. Dostopno prek: <http://www.cfr.org/publication/8968/> (12. april 2009).
20. *Country Reports on Terrorism 2008*. 2009. U.S. Department of State. Dostopno prek: <http://www.state.gov/s/ct/rls/crt/2008.htm> (18. junij 2009).
21. Davidson, Lawrence. 2003. *Islamic Fundamentalism: An introduction*. London: Greenwood Press.
22. *Discover the Networks*. 2008. Islamic Jihad. Dostopno prek: <http://www.discoverthenetworks.org/default.asp> (18. april 2009).
23. *Encyclopedia Britannica*. 2009. Israel. Dostopno prek: <http://www.search.eb.com/eb/article-214212> (16. marec 2009).
24. Fletcher, Holly. 2008a. Palestinian Islamic Jihad. *Council on Foreign Relations*, 10. april. Dostopno prek: <http://www.cfr.org/publication/15984> (18. april 2009).
25. --- 2008b. Al-Aqsa Martyrs Brigade. *Council on Foreign Relations*, 2. april. Dostopno prek: <http://www.cfr.org/publication/9127/> (21. april 2009).
26. Ganor, Boaz. 2002. Defining Terrorism: Is One Man's Terrorist Another Man's Freedom Fighter? *Police Practice and Research*.
27. *Global Security*. 2002. Fatah Tanzim. Dostopno prek: <http://www.globalsecurity.org/military/world/para/fatah-tanzim.htm> (21. april 2009).

28. --- 2008. Al-Fatah. Dostopno prek: <http://www.globalsecurity.org/military/world/para/al-fatah.htm> (19. april 2009).
29. --- 2009. Operation Cast Lead. Dostopno prek: <http://www.globalsecurity.org/military/world/war/operation-cast-lead.htm> (16. april 2009).
30. Grizold, Anton. 1992. Oblikovanje slovenske nacionalne varnost. V *Razpotja nacionalne varnosti*, ur. Anton Grizold, 59–93. Ljubljana: FDV.
31. --- 1998. Javnost o organiziranju in upravljanju nacionalne varnosti Slovenije. V *Perspektive sodobne varnosti*, ur. Anton Grizold, 100–132. Ljubljana: FDV.
32. --- 1999. *Obrambni sistem Republike Slovenije*. Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola.
33. Halevi, Jonathan. 2006. *The Popular Resistance Committees: Hamas' New Partners?* Jerusalem Issue Brief 5 (24), 17. maj. Dostopno prek: <http://www.jcpa.org/brief/brief005-24.htm> (6. maj 2009).
34. *Hamasova ustanovna listina*. 1988. Dostopna prek: <http://www.thejerusalemfund.org/www.thejerusalemfund.org/carryover/documents/charter.html> (10. april 2009).
35. Harel, Amos. 2009. Security sources: Fatah has resumed terrorist activities. *Haaretz*, 5. april. Dostopno prek: <http://www.haaretz.com/hasen/spages/1076398.html> (21. april 2009).
36. Honderich, Ted. 2008. Terrorism in Palestine. V *Israel, Palestine and Terror*, ur. Stephen Law, 3–16. London: Continuum.
37. Hroub, Khaled. 2009. *Hamas after the Gaza war*. OpenDemocracy.net, 16. januar. Dostopno prek: <http://www.opendemocracy.net/article/hamas-after-the-gaza-war> (16. april 2009).
38. Intelligence and Terrorism Information Center. 2008. *Anti-Israeli Terrorism in 2007 and its trends in 2008*. Dostopno prek: http://www.terrorism-info.org.il/malam_multimedia/English/eng_n/pdf/terror_07e.pdf (10. april 2009).
39. --- 2009. *Summary of rocket fire and mortar shelling in 2008*. Dostopno prek: http://www.terrorism-info.org.il/malam_multimedia/English/eng_n/pdf/ipc_e007.pdf (19. junij 2009).
40. --- 2009b. *Hamas leader Khaled Mash'al has recently addressed the issue of rocket fire and of terrorism in general*. Dostopno prek: [96](http://www.terrorism-

</div>
<div data-bbox=)

- info.org.il/site/html/search.asp?isSearch=yes&isT8=yes&searchText=T95&pid=113&sid=13&preview= (8. julij 2009).
41. --- 2009c. *News of Terrorism and the Israeli-Palestinian Conflict: January 27 – February 3, 2009*. Dostopno prek: <http://www.terrorism-info.org.il/site/html/search.asp?isSearch=yes&isT8=yes&searchText=T95&pid=113&sid=13&preview=> (8. julij 2009).
  42. --- 2009d. *News of Terrorism and the Israeli-Palestinian Conflict: April 7–14, 2009*. Dostopno prek: <http://www.terrorism-info.org.il/site/html/search.asp?isSearch=yes&isT8=yes&searchText=T95&pid=113&sid=13&preview=> (8. julij 2009).
  43. --- 2009e. *News of Terrorism and the Israeli-Palestinian Conflict: June 24–30, 2009*. Dostopno prek: <http://www.terrorism-info.org.il/site/html/search.asp?isSearch=yes&isT8=yes&searchText=T95&pid=113&sid=13&preview=> (8. julij 2009).
  44. Israel General Security Services. 2009. *Total Israeli Deaths from Palestinian Terrorism, 2000-2008*. Dostopno prek: http://www.theisraelproject.org/site/c.hsJPK0PIJpH/b.4717711/k.4A0D/Total_Israeli_Deaths_from_Palestinian_Terrorism_20002008.htm (19. junij 2009).
  45. Israel Ministry of Foreign Affairs. 2008. *The Popular Resistance Committees (PRC) Terrorist Organization 2006–2007* (5. junij). Dostopno prek: <http://www.mfa.gov.il/MFA/Terrorism-+Obstacle+to+Peace/Terror+Groups/The%20Popular%20Resistance%20Committees%20Terrorist%20Organization%202006-2007> (6. maj 2009).
  46. --- 2008b. *Victims of Palestinian Violence and Terrorism since 2000*. Dostopno prek: <http://www.mfa.gov.il/MFA/Terrorism-+Obstacle+to+Peace/Palestinian+terror+since+2000/Victims+of+Palestinian+Violence+and+Terrorism+sinc.htm> (19. junij 2009).
  47. Jane's Intelligence. 2007. Senior Hamas leader acknowledges 'established fact' of Israel's existence. *Jane's Intelligence Watch Report*, 11. januar. Dostopno prek: http://www8.janes.com/Search/documentView.do?docId=/content1/janesdata/mags/iwr/history/iwr2007/iv14n008c.htm@current&pageSelected=allJanes&keyword=hamas&backPath=http://search.janes.com/Search&Prod_Name=IWR& (15. april 2009).
  48. Jewish Virtual Library. 2009. *Fatalities in Palestinian Terror Attacks*. Dostopno prek: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsourc/Peace/osloterr.html> (19. junij 2009).

49. Johnston, Robert. 2009. *Summary of Terrorist Attacks in Israel*, 6. junij. Dostopno prek: <http://www.johnstonsarchive.net/terrorism/terrisraelsum.html> (19. junij 2009).
50. Joscelyn, Thomas. 2007. *Fatah al-Islam: Syrian Intelligence + al Qaeda?*, 26. oktober. Dostopno prek: <http://thomasjoscelyn.blogspot.com/2007/10/fatah-al-islam-syrian-intelligence-al.html> (12. junij 2009).
51. Kapitan, Tomis. 2008. Terror. V *Israel, Palestine and Terror*, ur. Stephen Law, 17–33. London: Continuum.
52. Katz, M. Samuel. 2004. *Jerusalem or Death; Palestinian Terrorism*. Minneapolis: Learner Publications Company.
53. Katz, Yaakov. 2006. Israeli military studies Hezbollah's resilience. *USA Today*, 13. september. Dostopno prek: http://www.usatoday.com/news/world/2006-09-13-israel-army_x.htm?loc=interstitialskip (8. junij 2009).
54. Law, Stephen. 2008. Terror in Palestine: A Non-violent Alternative?. V *Israel, Palestine and Terror*, ur. Stephen Law, 92–101. London: Continuum.
55. Levitt, Matthew in Jacobson, Michael. 2008. *Timely Reminder of Iranian Support for Terrorism*, 22. februar. PolicyWatch (1345). Dostopno prek: <http://www.washingtoninstitute.org/templateC05.php?CID=2721> (18. junij 2009).
56. Leyden, Joel. 2008. *Israel Security Cabinet: Al Qaida Ready To Attack Israel, Jews Worldwide*. Israel News Agency, 23. julij. Dostopno prek: <http://www.israelnewsagency.com/israelsecuritycabinetalqaidaterrorismattacksbarakobamajewsjewishmossadidfolmertractor482308.html> (15. junij 2009).
57. Mittelstaedt, Juliane. 2008. *Tunnels to Egypt Keep Hamas in Business*. Spiegel Online, 8. april. Dostopno prek: <http://www.spiegel.de/international/world/0,1518,570463,00.html> (16. april 2009).
58. Netanjahu, Benjamin. 2005. K definiciji terorizma. V *Terorizem in teroristi*, ur. Marco Fossati, 139–145. Ljubljana: Založba Sophia.
59. Norman, Richard. 2008. Killing the Innocent. V *Israel, Palestine and Terror*, ur. Stephen Law, 47–58. London: Continuum.
60. Norton, Augustus Richard. 2009. *Hezbollah*. New Jersey: Princeton University Press.
61. Pettiford, Lloyd in David Harding. 2005. *Terorizem – Nova svetovna vojna*. Ljubljana: Mladinska knjiga Založba.

62. Phares, Walid. 2007. *Al Qaeda's New Front in Libanon*, 21. maj. Dostopno prek: http://counterterrorismblog.org/2007/05/al_qaedas_new_front_in_lebanon.php (12. junij 2009).
63. Prezelj, Iztok. 2001. Grožnje varnosti, varnostna tveganja in izzivi v sodobni družbi. *Teorija in praksa* 38 (1): 127–141.
64. --- 2002. Konceptualizacija nacionalnih varnostnih interesov. *Teorija in praksa* 39 (4): 621–637.
65. --- 2006a. Teroristično ogrožanje nacionalne in mednarodne varnosti. *Varstvoslovje: revija za teorijo in prakso varstvoslovja* 8 (1): 18–30.
66. --- 2006b. Teroristično ogrožanje nacionalne varnosti Republike Slovenije. *Ujma* 20: 177–181.
67. --- 2007. *Model celovitega ocenjevanja ogrožanja nacionalne varnosti Republike Slovenije*. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo.
68. Primoratz, Igor. 2008. Terrorism in the Israeli-Palestinian Conflict. V *Israel, Palestine and Terror*, ur. Stephen Law, 59–72. London: Continuum.
69. Rizman, Polona. 2004. Terorizem v dobi globalizacije. *Teorija in praksa* 41 (3–4): 616–633.
70. Saarnivaara, Minna. 2008. Suicide Campaigns as a Strategic Choice: The Case of Hamas. *Policing* 2 (4): 423–433. Oxford: Oxford University Press.
71. Schneider, Howard. 2009. Israel Anticipated a Stronger Hamas in Gaza War. *Washington Post*, Foreign Service.
72. Shaked, Ronni. 2000. The Tanzim: Fatah's Fighters on the Ground. *Isreal Ministry of Foreign Affaris*. Dostopno prek: <http://www.mfa.gov.il/MFA/Archive/Articles/2000/The%20Tanzim-%20Fatah-s%20Fighters%20on%20the%20Ground%20-%202003-Oc> (21. april 2009).
73. Shanahan, Timothy. 2008. The Morality of Palestinian Terrorism. V *Israel, Palestine and Terror*, ur. Stephen Law, 34–46. London: Continuum.
74. Silver, Alexandra. 2006. Hamas' Leaders. *Council on Foreign Relations*, 10. februar. Dostopno prek <http://www.cfr.org/publication/9811/> (12. april 2009).

75. *START*. 2008a. Terrorist Organization Profile: al-Fatah. Povezeto po: MIPT. Terrorism Knowledge Base. Dostopno prek: http://www.start.umd.edu/start/data/tops/terrorist_organization_profile.asp?id=128 (19. april 2009).
76. --- 2008b. Terrorist Organization Profile: al-Aqsa Martyrs Brigades. Povezeto po: MIPT. Terrorism Knowledge Base. Dostopno prek: http://www.start.umd.edu/start/data/tops/terrorist_organization_profile.asp?id=3855 (19. april 2009).
77. --- 2008c. Terrorist Organization Profile: Tanzim. Povezeto po: MIPT. Terrorism Knowledge Base. Dostopno prek: http://www.start.umd.edu/start/data/tops/terrorist_organization_profile.asp?id=4280 (21. april 2009).
78. --- 2008d. Terrorist Organization Profile: Popular Front for the Liberation of Palestine (PFLP). Povezeto po: MIPT. Terrorism Knowledge Base. Dostopno prek: http://www.start.umd.edu/start/data/tops/terrorist_organization_profile.asp?id=85 (18. maj 2009).
79. --- 2008e. Terrorist Organization Profile: Martyr Abu-Ali Mustafa Brigades. Povezeto po: MIPT. Terrorism Knowledge Base. Dostopno prek: http://www.start.umd.edu/start/data/tops/terrorist_organization_profile.asp?id=4465 (18. maj 2009).
80. --- 2008f. Terrorist Organization Profile: Hezbollah. Povezeto po: MIPT. Terrorism Knowledge Base. Dostopno prek: http://www.start.umd.edu/start/data/tops/terrorist_organization_profile.asp?id=3101 (30. maj 2009).
81. Tatalović, Siniša. 2002. Izhodišča nacionalne varnosti Republike Hrvaške. *Teorija in praksa* 39 (3): 467–477.
82. Westcott, Kathryn. 2002. *Who are Hezbollah?* BBC News, 4. april. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/1908671.stm (30. maj 2009).